

A Baptista
Teológiai Akadémia
évkönyve
a 114. tanévről,
2019/2020.

A BAPTISTA
TEOLÓGIAI AKADÉMIA
ÉVKÖNYVE
A 114. TANÉVRŐL

2019/2020.

Budapest, 2020.

A Baptista Teológiai Akadémia évkönyve
a 114. tanévről, 2019/2020.

Főszerkesztő: Prof. Dr. Almási Tibor
Felelős szerkesztő: Bereczki Lajos
Szerkesztés és tördelés: Huszta Csaba

© Baptista Teológiai Akadémia, 2020.

Minden jog fenntartva.
All rights reserved.
A kéziratok lektorálásának jogát fenntartjuk.

HU ISSN 2676-8275

Kiadja: Baptista Teológiai Akadémia
Felelős kiadó: Prof. Dr. Almási Tibor rektor
Budapest, 2020.

Borítófotó, borítóterv: Papp Szabolcs
Nyomtatás: „Mátyus” Bt., Dabas

TARTALOMJEGYZÉK

I. AKADÉMIÁNK ÉLETÉBŐL	7
1. ÜNNEPNAPOK	7
<i>Krisztus ismeretének illata</i>	7
<i>Tanévnyitó rektori beszéd</i>	12
<i>Krisztus jó illata vagyunk – Tanévnyitó a BTA-n</i>	15
<i>„2019 Baptista Művésze” – Dr. Almási Kornél Zsolt</i>	18
<i>Évfordulók 2019-ben</i>	22
<i>Közgyűlési beszámoló 2020</i>	24
<i>Missziói együttműködésről szóló megállapodás</i>	27
2. HÉTKÖZNAPOK	30
<i>Az Akadémiai Gyülekezeti Gyakorlat első éve</i>	30
<i>Akkreditáció 2019</i>	39
<i>Berkenyei intenzív kurzusok</i>	40
<i>Szociális tanulmányi túra</i>	43
<i>A Covid-19 járvány és következményei a BTA-n</i>	47
<i>Teológus nap Budapest–Pestszenterzsébeten</i>	59
3. EGYES TERÜLETEK BESZÁMOLÓI	63
<i>A HÖK tevékenysége 2019/20-as tanévben</i>	63
<i>A BTA Könyvtár működése a 2019/20-as tanévben</i>	64
<i>A BTA Jegyzettár működése</i>	67

II. TEOLÓGIAI TANULMÁNYOK	69
<i>Dr. Gerzsenyi László: Udvarnoki András élete</i>	<i>69</i>
<i>Nemeshegyi-Horvát Anna: Flaccus bűnei és bűnhődése</i>	<i>79</i>
<i>Marton Zsolt: A szokolyai zsidó hitközség története</i>	<i>93</i>
<i>Sebján-Farkas Zsolt: Molinizmus</i>	<i>120</i>
III. ADATTÁR	131
1. BEIRATKOZOTT HALLGATÓK NÉVSORA 2019-BEN	131
<i>2019/20 Teológia – BA alapszak</i>	<i>131</i>
<i>2019/20 Kántor – BA alapszak</i>	<i>132</i>
<i>2019/20 Teológia – MA mesterszak</i>	<i>132</i>
2. DIPLOMÁZOTTAK NÉVSORA 2020-BAN	134
3. KITÜNTETÉSBEN, JUTALOMBAN RÉSZESÜLT HALLGATÓK	136
4. OKTATÓK ÉS MUNKATÁRSÁK 2019/20-AS TANÉVBEN	137

I. AKADÉMIÁNK ÉLETÉBŐL

1. Ünnepnapok

Prof. Dr. Almási Tibor:

Krisztus ismeretének illata

Rektori igehirdetés¹

2Korinthus 2,12-17

¹² Amikor pedig megérkeztem Tróászba Krisztus evangéliumának hirdetésére, bár az Úr kaput nyitott előttem, ¹³ nem volt nyugalma lelkemnek, mivel nem találtam Titusz testvéremet. Ezért elbúcsúztam tőlük, és elmentem Macedóniába.

¹⁴ De hála legyen Istennek, aki a Krisztus ereje által mindenkor diadalra vezet bennünket, és ismeretének illatát terjeszti általunk mindenütt. ¹⁵ Mert Krisztus jó illata vagyunk Isten dicsőségére mind az üdvözülők, mind az elkárhozók között: ¹⁶ ezeknek a halál illata halálra, azoknak az élet illata életre. De ki alkalmas erre? ¹⁷ Mi nem olyanok vagyunk, mint sokan, akik nyereszkednek Isten igéjével, hanem mint akik tiszta szívből, sőt Istenből szólunk Isten előtt Krisztus által.

Kedves ünneplő Gyülekezet, szeretett Testvéreim!

Nem szokásos, hogy egyszerre tartson egy diplomaosztó és egy évnyitó ünnepséget egy intézmény. Hiszen úgy tűnik, hogy ez a két jelleg merőben eltér egymástól. Ugyanis némelyek éppen most indulnak, mások meg éppen most fejezik be tanulmányaikat. Vajon létezik-e olyan ige a Bibliában, amely alkalmas lehet mégis arra, hogy összehajlítsa ez a két jelleg. Arra gondoltam, hogy ez a szakasz alkalmas lesz arra, hogy belőle mind az indulók, mind a távozók üzenetet nyerhessenek a további életükre nézve.

Az Apostolok cselekedeteiben sok olyan esemény, történet van, amely a levelekben nem is kerül megemlítésre, fordítva azonban rit-

¹ Elhangzott 2019. szeptember 28-án a BTA diplomaosztó és tanévnyitó ünnepén

Prof. Dr. Almási Tibor – igét hirdet

kán esik meg, hogy egy-egy levélben találkozzunk olyan eseménnyel, amelyet Lukács az ő könyvében nem örökített volna, vagy nem is említett volna meg. Nyilván különös oka lehet annak, hogy ez a szakasz, amelyet most fölolvastam, Lukács – a gondos történetíró – tevékenységében valamilyen oknál fogva nem kapott helyet. Talán azért, mert – mint általában a második Korinthusi levél – Pál apostol sokszor azon belső, és kifelé közölni nem is szándékozott gondolatait, érzéseit jeleníti meg, amelyek az utókor számára sok-sok áldást jelentenek.

Ha valaki, akkor Pál apostol úgy él az ismeretünkben, hogy ő a misszió embere volt. Éppen ezért furcsa a szakaszunk első néhány verse, amelyekben az apostol most is, mint mindig, indul a szolgálatba lelkesen, buzgón, ugyanakkor azonban – bár kinyitja Isten a misszió kapuját – egyszer csak megtorpan. Pedig ő aztán missziós ember volt. Szerette volna az embereket az Úr Jézushoz vezetni, most azonban furcsa módon egyszer csak megáll. Azt mondja: Nem volt nyugalma lelkemnek, mert nem találtam az én testvéremet, Tituszt. Nem azt mondja, hogy munkatársamat. Még csak azt se mondja, hogy szolgatársammal nem tudtam találkozni, hanem egyszerűen azt mondja, hogy a testvérem. Nagyon fontos kérdés tehát ebben a szakaszban, hogy a *közösség*, amelybe beilleszkedünk, vagy amelyből éppen most távozzunk, milyen hatást gyakorol egyéni életünkre, tevékenységünkre és szolgálatunkra.

Az első évfolyamos hallgatók most léphetnek be egy közösségbe, és bízhatunk abban, hogy az a közösség, amelyhez most csatlakoztok, számotokra olyan értékké válik, hogy nehéz lesz majd itt hagyni. Csak reménykedhetünk, de bízunk is abban, hogy olyan kapcsolatok alakulnak közöttetek, aztán a tanáraitok és tiközöttetek, meg a már bent lévők és tiközöttetek, amelyre nézve ilyen szoros kötődés alakulhatna ki az Úr Jézus Lelke által, amely kialakult Pál apostol és Titusz között. Nagyon kívánom, hogy szülessen meg mindnyájatok

lelkében az Úr Jézus evangéliumának továbbadási készsége. Bár, nem is nagyon ismeritek ezt az evangéliumot, azonban szeretném, ha megismernétek. Lehet, hogy az evangélium továbbadásával még nem is próbálkoztatok, de nagyon szeretném, ha ezt megtennétek, és mindeközben a közösség nagyszerű lehetősége, amely Pált Tituszhoz kapcsolta, nálatok is kialakulhatna. Amikor elindultok egyszer az élet folytatására, amikor – remélem, hogy sokan közületek – a missziómunkára indultok, akkor legyen számotokra még a missziónál is elsőbrendű, hogy a testvéri kapcsolatok élők, hatóak legyenek, és maradjanak.

Kapuról beszél az apostol, amelyről máskor is említést tett már. Néha olyan értelemben, hogy kapu nyíltott emberek előtt, akik nem ismerték még az Úr Jézust, hogy megismerjék, és elnyerjék kegyelmét akkor is, ha senki nem gondolt rá, hogy ez megvalósulhat. Amikor egyházi vezetők úgy gondolták, hogy azért ez már túlzás, Pál meg azt mondja, hogy kapu nyitattott – úgy hiszi: Isten által –, hogy akikben senki nem látott semmit, azok is eljussanak Jézushoz. Úgy szeretnénk a munkánkat végezni, és azért imádkozunk, hogy ez intézményünkben megvalósulhasson.

A második fogalom, amit szeretnék ebből az igéből kiemelni, az a *diadalmenet*. Erről különböző teológusok különféleképpen vélekednek. Nagy eséllyel arról van szó, hogy a győztes római hadvezér hazaérkezése után – amikor legalább ötezer rabszolgát hozott magával; amikor hozta a kincseket, amelyeket a győztes háború nyomán megszerzett; amikor külső területek megszerzésében jeleskedett; a római szenátus nagyon komoly vizsgálata után az lehetett az eredmény, hogy – diadalmenetben vonulhatott be Rómába. Az apostol, talán erre a képre mutatott. Vajon miért? Ezeket a képeket természetesen nem tudjuk, meg nem is szabad teljes mértékben vonatkoztatni a lelki kérdésekre, de bizonyos értelemben nyilvánvalóan használható.

Az apostol azért vette elő ezt a képet, mert Jézus Krisztus győztes hadvezérként szeretne bevonulni mindnyájunk javára és üdvösségére, majd a menny dicsőségébe, miután visszajött újra. Azt szeretné, ha nem ötezer, hanem sok-sok millió, tízmillió személy lenne, aki az ő foglyaként és rabjaként, és mégis a legnagyobb örökkévaló szabadságra hivatott módon, vele érkezne. Egy kedves énekünk azt mondja: „Tégy foglyoddá Uram, akkor szabad leszek.” Ez az a szabadság, amelyre Jézus Krisztus minél több embert szeretne megszabadítani, és e csapat élére állni. Azonban ez az ő jövetele és diadalmenete kettős tartalmú a kép szerint, és Pál alkalmazása szerint is.

Egy ilyen ünnepi alkalmon nem szoktak olyan dolgokról beszélni, amelyek nem örömet okoznak az embernek. Azonban az apostol nagyon realisan írja le Jézus Krisztus áldozatának és diadalmenetének résztvevőit. És itt jön a harmadik kifejezés, a jó illat fogalma.

Jézus Krisztus ismeretének illatáról beszél az apostol. A diadalmenet alkalmával virágba borult a főváros. Illatozott ez a virág. Aztán kinyitották a pogány templomok kapuit, ahol meg áldozatot mutattak be a pogány isteneknek, és onnan is valamiféle „illat” áradt az érkezők, és azon vezetők, valamint a győztes tiszteletére megjelentek, és azon tömegek felé, akik fölvonultak ilyenkor, megpróbálva megkeresni a legjobb pozíciót, hogy láthassák a győztes hadvezért. Illat. Nem akarok most az áldozatok illatáról beszélni, de ismerjük az Ószövetségből, hogy a jó illatú áldozat nem az érzékelés számára, hanem az Isten fogadtatása tekintetében fogalmazódott meg gyakran Bibliánk első nagy részében. Jézus Krisztus ismeretének illata. Tudjuk, hogy az illat visszautal a forrására. Akik most beléptek ez intézménybe, és akik távoztok innen, olyan jó lenne, ha így lépnének be, és így mennének tovább. Jézus Krisztus jó illatát vinnétek az emberek felé. Azt az illatot, amely megtéveszthetetlenül – mindazok számára, akik veletek találkoznak – Jézus Krisztus felé indíthatna el sokakat. Illat, amely Jézus Krisztusra szeretne utalni. Olyan sok mindenben önállósodni szeretnénk. Hogyha már teológusok, esetleg okleveles teológusok, vagy teológiai oktatók vagyunk, egyre jobban szeretnénk talán az önállósodás útjára lépni. Bizonyos tekintetben jó ez, azonban más tekintetben óriási kár lenne. Mert nem tanulhat és tudhat annyit az ember, és nem lehet olyan buzgó az ember, hogy Jézus Krisztustól mindez őt elszakítsa. Az illat nem szakad el a forrásától.

Hadd kívánjam a belépőknek és távozóknak, mert ebben közösek vagyunk oktatókkal együtt, hogy soha ne szakadjunk el az illat forrásától, Jézus Krisztustól!

Egy másik relációban is használja az apostol az illat fogalmát: Jézus Krisztus ismeretének illatja vagyunk. Vagyis ezt az illatot árasztjuk magunk felé. Nem a magunk okosságát, tudományát, buzgóságát, hanem Jézus Krisztus ismeretét. Mert bármilyen sok tantárgy van egy intézményben, nem lehet fontosabb, mint Jézus Krisztus ismeretére eljuttató diszciplína.

Utolsó gondolat: *Isten Igéje kerüljön a középpontba*. Az apostol egy veszélyre is föl hívja a figyelmet: vannak olyanok, akik Isten Igéjével kufárkodnak. A görög fogalom a szatócskodás értelmében jelenik

Az ünneplő gyülekezet

itt meg, azzal a negatív felhanggal együtt, hogy az érdek, a profit mindenre fölszabadít. De ha a Krisztus ismeretének illatja az üdvözülők számára az üdvösség felé mutatja az utat, az elkárhozásoknak pedig az elkárhozás elkerülhetetlen útját mutatja föl, akkor nem véletlen teszi föl a kérdést az apostol, hogy erre kicsoda alkalmas? Ki felel meg annak az elvárásnak, hogy lelkiállapotától függetlenül, a Krisztus evangéliumát elfogadók előtt soha ne fenyegető igékkel próbáljon operálni, és az evangéliumot elutasító embereknek pedig valamiféle mentességet adjon mégis a jövő tekintetében. Kicsoda alkalmas erre? Az, aki nem kufarkodik, nem szatócskodik, aki az Isten Igéjét nem pénznyerésre, nem karrierjének biztosítására akarja fölhasználni, hanem Isten dicsőségére. Kicsoda alkalmas erre? Úgy szeretnénk mi oktatók, azzá lenni! Érezzük a kísértéseket. Küzdeni kell ellene. Úgy szeretnénk talán a távozók is így menni tovább, de meg kell érezniük a kísértéseket, és küzdeniük kell ellene. Legjobb helyzete a bejövőknek van. Ők még nem rontották el. Krisztus ismeretének illatát magukba szívhatják, és továbbadhatják. Bárcsak az lenne jellemző reánk, hogy Isten Igéjével a szívünkben, ezzel a tiszta igével, tiszta szívvel, érkezzünk és menjünk tovább Isten dicsőségére!

Prof. Dr. Almási Tibor
a BTA rektora

Prof. Dr. Almási Tibor:
Tanévnyitó rektori beszéd²

Szeretnék szólni az elmúlt év áldásairól, azután arról, hogy mi vár reánk – amennyire ezt egyáltalán láthatjuk, de legalábbis remélhetjük – az előttünk álló évben.

Száztizenhárom éves történelmünk során mindig kaptunk egy két alkalmat egy-egy budapesti gyülekezettől, hogy a templomában intézményi szinten összejöjjünk, mint ahogy például most is, egy-egy ünnepre. Azonban mindeddig nem nyílt lehetősége akademiánknak arra, hogy egy gyülekezetté is formálódva folyamatos, állandó gyülekezeti lehetőséggel éljünk. Éppen ezért kutatva a történelemben, figyelve a jelent, és egy kicsit a jövőt is, intézményünk Igazgató Tanácsa – amelynek tagja egyházunk részéről az elnök és a főtítkárr testvér is – arra az elhatározásra jutott e naptári év elején, hogy hozzunk létre Isten segítségével egy úgynevezett Akadémiai Gyülekezetet.

Történelmünk során megtörtént már egyszer – amint a már említett alapító igazgató, *Udvarnoki András* testvér először e Nap utcai gyülekezet lelkipásztora, utána a Teológiai Szeminárium alapító igazgatója lett –, hogy ez a személyes összetalálkozás oda vezethetett, hogy az épület szűkében lévő időszakban a Teológiánk e gyülekezet épületében indulhatott el, és az indulás évétől 1906-tól 1913-ig – közel egy évtizedig – itt működhetett. Az elmúlt tavasszal egy hasonló helyzetre kerülhetett sor – persze sok különbözőség is van –, hogy a Teológia rektorát a Nap utcai gyülekezet meghívta lelkipásztorául. Hosszú-hosszú gondolkodás után az a döntés született, hogy ha már újra összetalálkozott a Teológia és a Nap utcai gyülekezet, akkor hadd legyen ez a Nap utcai templom az otthonává az Akadémiai Gyülekezetnek is. Ez azt jelenti, hogy ez az alkalmi gyülekezet, amelybe a hallgatóink beletartozhatnak, egyelőre havonta két vasárnap délelőtt tart itt együttesen istentiszteletet a Nap utcai testvérekkel.

Egy ilyen alkalmunk volt már. Izgalommal készültünk rá. Nyolcvan hallgató jelent meg körülbelül, ők hoztak magukkal majdnem negyven családtagot, akik között tíz gyermek is volt – tíz hónapos volt a legkisebb –, és így töltöttük együtt ezt a vasárnap délelőttöt. Kaptunk visszajelzéseket is, amiket szeretnénk hasznosítani, amelyek

² Elhangzott 2019. szeptember 28-án a BTA diplomaosztó és tanévnyitó ünnepén

*Prof. Dr. Almási Tibor
a rektori beszéd közben*

bátorítóak is voltak, és lehetőséget kínálnak a tovább építésre. Azt kérem mindenkitől, hogy imádkozzék ezen új helyzet kibontakozásáért, hogy hadd hordozza magán Isten áldását.

A második gondolat az, hogy – amint az elmúlt év ilyen alkalmán beszélhettünk erről – az Amerikai Déli Baptista Szövetség teológiájának, a Southwestern Baptist Seminary-nek a kapcsolat felvétele megtörtént a mi iskolánkkal. Egy évet dolgoztunk már azon, hogy ez a kapcsolat valamilyen módon realizálódjék egy együttműkö-

dési megállapodásban is. A héten kaptunk egy levelet, amelynek az a tartalma, hogy egy héten belül remélhetőleg megkapjuk az együttműködési megállapodás írott formáját is, amely reménységünk szerint sok új lehetőséget kínál számunkra, például a közel kétmillió kötetet számláló SWBTS könyvtárába be tudjanak jutni oktatóink és hallgatóink is folyamatosan. Ez is egy imatárgy továbbra is.

Örülünk annak, hogy az elmúlt években külföldi intézményekkel sikerült olyan kapcsolatokat létrehozni – az említett amerikai teológia mellett – lengyel és erdélyi testvéreinkkel, hogy némelyek közülük bekapcsolódtak a mi oktatói munkánkba is. Egyrészt az Egyesült Államokból két professzor érkezett, Erdélyből is érkeznek oktató testvérek ilyen céllal közénk, és Lengyelországból, az ottani baptista teológiáról szintén. Örülünk ezeknek a lehetőségeknek. Szeretnénk egy kicsit bővíteni gondolkodásunkat, ismeretünket, nézőpontjainkat, és szeretnénk, ha a hallgatóink egy kicsit jobban, nemzetközi szinten is – nemcsak az irodalomból, hanem – élő oktatóktól teológusoktól is hallhatnák, hogy hogyan áll most a baptista teológiai gondolkodás.

Egy újabb áldás számunkra – szintén az elmúlt hónapokban kezdtük el, az év elején –, hogy mivel elég sok hallgatónak gondot okoz a nyelvvizsga megszerzése – tudjuk, hogy egy középfokú nyelvvizsga szükséges a diploma átvételéhez –, ezért azt döntöttük az intézményben, hogy hozzunk létre egy tanfolyami rendszerű „nyelviskolát”,

amelyben a hallgatóink ingyenesen tudnak tanulni, és az intézmény vállalja föl ennek az anyagi terhét. Elindult ez a tevékenység, és most az ősz folyamán körülbelül harminc hallgató van, akik hűségesen kitartottak – bár sokkal többen indultak, de a nyelv az már ilyen –, nekik szeretnénk továbbra is ezt a lehetőséget biztosítani.

Egy köszöntést is szeretnék mondani Várady Endre testvér felé, akit ezután úgy hívunk, hogy *Dr. Várady Endre* testvér, hiszen tudományos fokozatot kapott az Evangélikus Hittudományi Egyetem Doktori iskolájában. Örülünk ennek, szeretettel köszöntünk ez alkalomból, és azt kívánjuk, hogy alázatban, de tudománnyal fölvértelve vidd tovább a szolgálatodat és munkádat!

Ez alkalommal diplomások fogják átvenni az okmányukat. Hiszem, hogy mindenki örömmel és Isten iránti hálával fogja ezt megtenni. Több mint kilencven ilyen hallgatónk van most. Vannak közöttük lelkészek, szociális lelkigondozó tevékenységben résztvevők, akik nagy számban a baptista fenntartású intézményekben fogják ezt a szolgálatukat végezni, de másutt is; és vannak olyanok, akik a köznevelési intézményekben a hittan és bibliaismeret tanításához szereztek alapvető ismereteket.

Az első évfolyamosok – nagy öröm ez számunkra – többen vannak, mint akik elmennek, tehát nem fogyó az iskolánk létszáma. Őket is szeretettel köszöntjük és azt kívánjuk, hogy legyenek kitartóak. Az első félév végén meg szokott csappanni az első évfolyam létszáma. Szerintem ez most egy kivétel lesz, hiszem, hogy nem fog lecsökkenni ez a létszám, ehhez kívánok hűséget, szorgalmat mindenki számára.

Nem maradt más hátra, mint, hogy a 114. tanévet ünnepélyesen megnyissam Isten segítségével!

Prof. Dr. Almási Tibor
a BTA rektora

Krisztus jó illata vagyunk Tanévnyitó a BTA-n³

2019. szeptember 28-án a Baptista Teológiai Akadémia száztizenharmadik és száztizennegyedik tanéve egymásba kapcsolódott a diplomaosztó és tanévnyitó istentiszteleten, a Nap utcai imaházban, amely egyben a megalakult Akadémiai Gyülekezet otthona. A végzős hallgatókkal és hozzátartozóikkal, valamint az első évfolyamosokkal teljesen megteltek a padsorok úgy a földszinten, mint a karzatokon.

Az orgona hangjaira bevonult a rektor, *Prof. Dr. Almási Tibor* és az ünnepi alkalom liturgusa, *Bereczki Lajos* rektorhelyettes. A bevezető ima és közösének után Bereczki testvér a Teológia működésének néhány évfordulós eseményére emlékeztette a jelenlévőket.

A BTA kórus szolgálata

Az igehirdetés szolgálatát Dr. Almási Tibor testvér végezte a 2Kor 2,12-17 versei alapján. Három kulcsszó köré csoportosított üzenetet hallottunk a most kezdő és végző hallgatók helyzetére aktualizálva. (1) Kötődések a közösségben: a Teológián is épüljenek, illetve utána se szakadjanak meg. (2) Diadalmenet: vajha Jézus Krisztus diadalmenetének győztes (és nem vesztes) tagjai lehetnénk! (3) Illat (a mi szolgáló életünk), és forrása (Jézus Krisztus) sohase szakadjon el egymástól!

³ Megjelent a Békehírnök 2019. november 10-ei számában

Az öt jubiláns

A rektori beszéd Akadémiánk legfrissebb eseményeiről szólt most is. Megalakult az Akadémiai Gyülekezet a Nap utcai imaházban; a nemzetközi kapcsolatok hamarosan újabb mérföldkőhöz érnek; angol nyelv-oktatás folytatása a diplomaszerezés érdekében; a frissen tudományos fokozatot szerzett *Dr. Várady Endre* főiskolai docens köszöntése; néhány statisztikai adat a végzősökről és a most indulókról; a száztizennegyedik tanév megnyitása.

A jubilánsok köszöntése elsősorban az ötven, illetve hatvan évvel ezelőtt végzetekre összpontosult, de a huszonöt éve lelkipásztorrá avatottakról sem feledkezett meg az Intézet, ők már előre megkapták az oklevelet. Álljon itt a névsoruk: *Dan László, Eszes Zoltán, Grajzel András, Győri Máté, ifj. Révész Lajos és Paróczy Zsolt* testvérek. Ötven éve kapták meg diplomájukat: *Czimer Edit, Fóris István, Kiss Emil, Vasadi Lajos, †Lovas András és †Pátkai Béla* testvérek. Hatvan éve végeztek: *Asztalos Imre, †Fodor János, Kulcsár Albert, †Révész Benjámin, †Szűcs József* testvérek. A köszöntő igévers az 1Kor 1,9-ben így található: „*Hű az Isten, aki elhívott titeket az ő Fiával, Jézus Krisztussal, a mi Urunkkal való közösségre.*”

A végzős hallgatók nagy pillanata akkor érkezett el, amikor átvehették diplomájukat. Több, mint kilencven hallgató (és a számos hozzátartozó) több éves fáradozása nyerhetett igazi értelmet ezen ünnepi eseménnyel. A friss diplomások nevében *Győri Kolos* végzett hallgató köszöntö meg az oktatók fáradozását, és emlékezett vissza az Akadémián eltöltött időre.

A diplomaosztó és tanévnyitó istentisztelet ünnepélyességét fokozta a BTA kórus lélekemelő szolgálata *Dr. Almási Kornél Zsolt* rektorhelyettes vezetésével, valamint *Dr. Garai Zsolt* orgonán, illetve zongorán való közreműködésével.

Ez ünneppelel lezárult a 113. tanév és Isten kegyelméből elindulhattott a 114., amiért az Úr Jézus neve legyen áldott!

Az oktatók és végzetek népes csoportja

A most diplomázottak további életére és munkásságára Isten áldását kívánjuk, a most első évfolyamosok tanulmányaihoz szorgalmat, kitartást és Krisztus megismerésében való növekedést kívánunk.

BTA krónikás

„2019 Baptista Művésze” Dr. Almási Kornél Zsolt

A díjátadás pillanata

A „Baptista Művészeti Napok 2019” rendezvény-sorozat keretében 2019. november 16-án Művészeti díjátadó és gála című alkalomra került sor a Benczúr Palotában.

E rendezvény keretében Dr. Almási Kornél Zsolt a BTA rektorhelyettese a Magyarországi Bap-

tista Egyházban eddig végzett sokrétű zenei tevékenysége elismeréséül vehette át a „2019 Baptista Művésze” díjat.

Az ünnepi program keretében elhangzott laudációból részletesen megismerhetjük a díjazott nagyszerűen ívelő zenei pályáját.

Laudáció⁴

A Magyarországi Baptista Egyház vezetősége kimagasló zeneművészeti munkássága és eredményei elismeréséül a „2019 Baptista Művésze” díjat Dr. Almási Kornél Zsoltnak adományozza. A díjat Papp János egyházelnök adta át.

Dr. Almási Kornél Zsolt

Zeneszerző, karmester, előadóművész, tanszékvezető egyetemi docens, a BTA rektorhelyettese.

⁴ Elhangzott 2019. november 16-án a Művészeti díjátadó és gála című rendezvényen

Tanulmányai:

- 1990-ben, 14 évesen felvételt nyert a Debreceni Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola zeneelmélet szakára.
- Főiskolai és egyetemi diplomáit a Baptista Teológiai Akadémián, teológus-egyházzenész szakon 1999-ben,
- A Budapesti Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetemen középiskolai énektanár, zeneelmélet-tanár, karvezető szakokon 2001-ben szerezte.
- Emellett jazz basszusgitár előadóművészi diplomával is rendelkezik 1998 óta.
- A Sorbonne University-n és a Liberty University-n folytatott doktori tanulmányainak eredményeként 2012-ben szerzett PhD in music fokozatot summa cum laude minősítéssel.

Kimagasló oktatói tevékenységének eredményeként 2015 óta a BTA rektorhelyettese.

Közegyházi munkássága:

- 2012-től a Magyarországi Baptista Egyház Zeneügyi Bizottságának elnöke és Misszióbizottságának tagja;
- 2006-tól a Joy Gospel Music együttes művészeti vezetője;
- 2010-től a BlesSing együttes művészeti vezetője;
- 2014-től a Baptista Teológiai Akadémia kórusának karnagya;
- 2016-tól a BTA Szimfonikusok karmestere, művészeti vezetője.

Publikációi:

Zeneművészeti szakpublikációi között szerepelnek többek között a 2002-ben megjelent *Szolfézs példatár II. kötetében zongorakíséretei*, a 2003-as kiadású *Baptista Gyülekezeti Énekeskönyvben harmonizációi*, a 2009-es *Nemzedékek antológiában pedig önálló kompozíciói* jelentek meg.

Nagyszámú keresztyén vonatkozású rögzített kiadványa (CD, DVD) jelent meg az elmúlt 25 évben, közöttük olyan szerzői kiadások, mint a *Legszebb csoda* (1997), és a *Biztos a cél* (2008), valamint kompozíciói és hangszerelései például a *Continental Singers 25* (2010) vagy az *Ez az a nap!* (2013 és 2015) albumokon.

Jelentős előadóművészi munkái:

- a Joy Gospel Music lemezbemutató koncertje 2009-ben;
- a Continental Singers 25 éves jubileumi koncertje a Műpában 2010-ben;

- a Billy Graham Társaság által szervezett Reménység Fesztivál 1000 fős összevont kórusának és szimfonikus zenekarának művészeti vezetése 2012-ben;
- a BTA Szimfonikusok első koncertje az intézmény 110 éves jubileuma alkalmából a Pesti Vigadóban 2016-ban;
- a Magyar Baptisták Világtalálkozója összevont kórusának dirigálása és a konferencia himnuszának zenészerzése 2017-ben;
- az Ez az a nap! keresztyén zenei fesztivál 1000 fős kórusa;
- a Joy Gospel Music együttes zenei igazgatása 2019-ben.

Előadóművészi pályafutása során egyaránt megmutatkozik hangszeres előadóként, karmesterként, zenészerzőként, zenei rendezőként, zenei igazgatóként és hangszerelőként.

Művészi pályafutásának szerves részét képezik felsőoktatási intézményekben vagy egyházunkban, illetve a társegyházakban tartott előadásai, mesterkurzusai.

1990-ben merített be a Hajdúböszörményi Baptista Gyülekezetben. Jelenleg az Aszódi Baptista Gyülekezet tagja.

*

A gála végén a díjazott bizonyosságtétele hangzott el, amelyben Dr. Almási Kornél Zsolt szív-

Az ünnepelt és az édesapja

ből jövő ars poeticáját ismerhettük meg, amelyet a Kolosséi levél néhány mondatával kezdett: „Ha tehát feltámadtatok a Krisztussal, azokat keressétek, amik odafent vannak, ahol a Krisztus van, aki az Isten jobbján ül. Az odafennvalókkal törődjétek, ne a földiekkel. Mert meghaltatok, és a ti életek el van rejtve a Krisztussal együtt az Istenben. Mikor Krisztus, a mi életünk megjelenik, akkor vele együtt ti is megjelentek dicsőségben.” (Kol 3,1-4)

„Minden keresztyén művésznek fel kell tennie önmagának azt az alapvető kérdést, hogy saját életére nézve mit tart prioritásnak: első-sorban keresztyén, vagy művész?

A díjazott bizonyoságtétele

mit dalolsz, megmondom, ki vagy. A bennünk továbbrezgő dallamok és foslányaik olyat vallanak felőlünk, amit semmi lélekelemzés nem hoz felszínre. Bevilágítanak a lélek rejtett zugaiba, ahova másképp nem férközhetünk.’

Keresztyén művészként vallom, hogy a művészet – globális perspektíváját tekintve – nem vezethet örök érvényű igazságokra, csakis akkor, ha Istenre mutat, hiszen Ő adja a pillanat ihletettségét akár az előadó-művészetben, akár egy kompozíció megírásakor. A pusztá profizmuson ez messze túlmutat.

Kívánom, hogy mindannyian éljünk át egyre több Istentől ajándékként kapott, ihletett pillanatot, hogy ezek által is gazdagodhasson lelki életünk.”

Gratulálunk Dr. Almási Kornél Zsolt rektorhelyettes testvérnek ehhez a nagyszerű díjhoz, és az Úr Jézus áldását kívánjuk további szolgálatára, munkájára és egész életére.

BTA krónikás

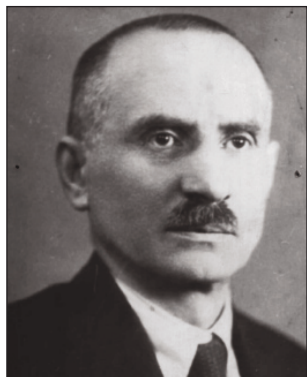
Kire mutat életünk és művészetünk?

Az előadó-művészet nem pusztán önkifejezés, amely a szerző és az előadó gondolatait, érzéseit adja át; legfontosabb küldetése, hogy Isten üzenetét közvetítse. A művészet tehát nem lehet cél, csakis eszköz, de kiemelten fontos, hiszen olyan mélyről fakadó érzelmek és gondolatok átadására alkalmas, amit csak az Istentől kapott felelősségünk tudatában végezhetünk Neki tetsző módon.

Kodály Zoltán gondolatait idézve: ‘Mondd meg nekem,

Berczki Lajos:
Évfordulók 2019-ben⁵

Nyolcvan évvel ezelőtt költözött el e földi létből intézményünk kiváló tanára: *Kristóf Domokos*. Sáromberkén született 1886. július 20-án,

Kristóf Domokos
1886–1939

földműves szülők gyermekeként. A nagyenyedi Bethlen Kollégiumban érettségizett 1905-ben, majd Kolozsváron tanári oklevelet szerzett. Egyetemi éve alatt bekapcsolódott az alkoholelleses mozgalomba, aminek az egyetemen titkára lett. A baptista közösséggel már Kolozsváron találkozott, azonban a döntő esemény számára egy bemerítési ünnepély volt a Szilágyságban, ahol *Kornya Mihállyal* találkozott, aki megnyerte őt Krisztus ügyének. Kristóf Domokost 1916 karácsony első napján *Udvarnoki András* merítette be Budapesten, a Nap utcai imaházban. Tanári munkakörben működött né-

hány évig Szegeden, Kecskeméten és Budapesten. A Nap utcai gyülekezet 1920-ban választotta meg evangélistának. A Teológiai Szeminárium ugyanabban az évben hívta meg tanárának. Igazi tanárember volt, szigorú, pontos, következetes, és mégis jóindulatú, testvére és társa a tanulóknak. 1921 tavaszán hívta meg lelkipásztorának a József utcai gyülekezet, avatása 1922. június 15-én volt. Mindkét szolgálatát közmegegyezésre, példamutatóan végezte haláláig.

Huszonöt évvel ezelőtt 1994. október 11-én fogadta el a Magyarországi Baptista Egyház Szövetségi Tanácsa a Baptista Teológiai Akadémia Szervezeti és Működési Szabályzatát. Az 1993. évi felsőoktatási törvény a Baptista Teológiai Akadémiát főiskolai besorolásban részesítette. Ez azt jelentette, hogy az úgynevezett akkreditációs eljárásban az államilag elismert főiskolai szintnek kellett az intézménynek megfelelnie. Ennek a folyamatnak fontos része volt az Akadémia SZMSZ-ének elkészítése. A Magyarországi Baptista Egyház Szövetségi Tanácsának döntése után néhány hét múlva megalakult a BTA Főis-

⁵ Elhangzott 2019. szeptember 28-án a BTA diplomaosztó és tanévnyitó ünnepén

kolai Tanácsa, amely az új tisztségviselőket megválasztotta, illetve megerősítette. Az addigi dékán, *dr. Páth Géza* a BTA főigazgatójaként, a Misszióiskola igazgatója, *Kovács Géza* pedig főigazgató-helyettesi státusban működött ezután.

Az SZMSZ értelmében a Főiskolai Tanács megválasztotta az intézmény szervezeti és működési irányításáért felelős vezetőjét, a főtitkárt is *Dr. Almási Tibor* személyében. Így *Dr. Almási Tibor* immár 25 éve szolgál intézményünk vezetésében. 1994-től főtitkárként, 1996-tól pedig, mint a Baptista Teológiai Akadémia első számú vezetője főigazgatóként, illetve rektorként.

Az Örökkévaló Isten áldását kívánjuk ez alkalommal is életére és további munkálkodására!

Bereczki Lajos
a BTA rektorhelyettese

Közygylési beszámoló 2020

„... tegyetek tanítóánnnyá minden népet... tanítva őket...”
(Mt 28,19-20)

Tisztelt Közygylés, Kedves Testvérek!

Egyházunk négyéves választási ciklusának végéhez érkeze, röviden összefoglalom az intézményünkben történt fontosabb eseményeket, természetesen a teljesség igénye nélkül.

2016.

A Baptista Teológiai Akadémia 2016-ban ünnepelte fennállásának 110. éves jubileumát. A történelmi jelentőségű ünnepélyre 2016. október 29-én a Pesti Vigadóban került sor, számos felsőoktatási intézmény rektorának aktív jelenlétében. A zenei szolgálatot a BTA énekkara és frissen debütáló szimfonikus zenekara látta el.

Az intézményünk által alapított *Udvarnoki András-díj* ez alkalommal került első ízben átadásra. A kitüntetésben *Dr. Beharka Pál* és *Hettényi Attila* részesült.

2017.

A Baptista Teológiai Akadémia Szenátusa a Magyarországi Baptista Egyház Elnökségének támogatásával, 2017. szeptember 20-i rendes ülésén egyöntetű határozatával létrehozta a BTA „*Közép- és Kelet-Európai Baptista Teológiai Intézet*”-ét (*Central and Eastern- European Baptist Theological Institute*). Az intézetben evangéliumi szemléletű teológiai tanulmányokra, és Európai Unió akkreditált teológiai diploma (BA, MA) megszerzésére nyílik lehetőség a jelzett térségből érkezett hallgatók számára.

Udvarnoki András-díjban részesült 2017-ben: *Győri Kornél* és *Dr. Gerzsenyi László*.

2018.

A 2018/19-es tanévet is több mint ötszáz hallgatóval kezdtük el. A Közép és Kelet-Európai Baptista Teológiai Intézet keretén belül száz hallgató folytatott tanulmányokat. Az első évfolyamra több mint 170-en iratkoztak be, a lelkészi szolgálatra készülő hallgatók összlétszáma mintegy harminc fő. A korábban végzett (alumni-s)

hallgatók száma – akikkel tanulmányaik befejeztével is szorosabb kapcsolatot tartunk fenn – ebben az évben több mint négyszáz főre emelkedett.

A *Varsói Baptista Teológiai Szemináriummal* együttműködési megállapodást írtunk alá, amelynek keretében három oktatójukat bekapcsoltuk intézményünk munkájába.

A *Southwestern Baptist Theological Seminary* (SWBTS) kapcsolat első gyümölcseként két amerikai professzort fogadhattunk a 2018/19-es tanév második szemeszterében. Az angol nyelvű kurzusokon Dr. Erich Mitchell és Dr. Richard Blake tartott előadásokat.

Újra indítottuk a BTA-n a *Nyelvi lektorátust*. Ezzel egy időben az angol nyelvtanfolyamok is elindultak kezdő, középfeladók és haladó csoportban, közel száz hallgató részvételével.

Anyagi lehetőségeinkhez mérten, mint minden évben, ekkor is igyekeztünk az oktatás feltételeit javítani. Ebbe a körbe tartozott könyvtárunk állományának bővítése, a tetőtéri irodák és tanszéki szobák fűtésrendszerének korszerűsítése, az irodák és tantermek légkondicionáló berendezésekkel történő felszerelése, nyílászárók cseréje a könyvtárban, új szekrény sorok beépítése, valamint a számítástechnikai géppark frissítése.

Ebben az évben is nagy érdeklődés mellett folytatta a BTA kórusa és szimfonikus zenekara koncertsorozatát Budapesten, Pécsen és Békéscsabán.

A rektor gyülekezetlátogatásai és teológiai előadásai

2016-ban (22 helyszín, illetve alkalom)

Vác, Bp. – Wesselényi u., Kiskunhalas, Békés, Kémer (RO), Belényes (RO), Leányfalu, Szegedi Tudomány Egyetem (2x), Berettyóújfalu, Nyírbogdány, Tata, Esztergom, Debreceni Egyetem, Veresegyház, Orgovány, Szeghalom, Szeged, Bp. – Nap u. (4x)

2017-ben (25 helyszín, illetve alkalom)

Békéscsaba (6x), Bp. – Angyalföld, Ócsa, Kondoros, Pécs, Gyula, Aszód, Hajdúböszörmény, Szigetszentmiklós, Velence, Nagyvárad (RO), Kraszná (RO), Kiskőrös, Balatonszemes, Eger, Bp. – Pesterzsébet, Bp. – Nap u. (4x)

2018-ban (23 helyszín, illetve alkalom)

Bp. – Pesterzsébet (2x), Hatvan, Albertirsa, Bp. – Wesselényi u., Nagyvárad (2x) (RO), Békéscsaba (4x), Székesfehérvár, Baja, Eszék, Bp. – Nap u. (3x), Kisújszállás, Derecske, Szombathely, Szatmárnémeti (RO), Budafok, Pécs.

2019-ben (23 helyszín, illetve alkalom)

Derecske, Bp. – Nap u. (3x), Bp. – Wesselényi u., Vác, Békéscsaba (3x), Szatmárnémeti (RO), Pócsmegyer, Székesfehérvár, Kelebia, Szigetszentmiklós, Debrecen, Hajdúböszörmény, Budafok, Bp. – Nap u. Akadémiai Gyülekezet (6x)

2019.

Kiemelkedő jelentőségű a 2019-ben kötött *Missziói megállapodás a Nap utcai Baptista Gyülekezettel*, és ezzel egy időben az *Akadémiai Gyülekezet létrehozása*. A hallgatók pozitív visszajelzései megerősítenek bennünket abban, hogy jó döntés született mindkét tekintetben, intézményünk vezető testületei által. Hadd álljon itt egy-két hallgatói beszámoló az akadémiai istentiszteletről.

„...Rektor úr igehirdetése magával ragadó volt. Olyan ereje volt az igehirdetésnek, hogy nem lehetett nem odafigyelni. Áldás volt számomra ez a nap. A szeretetvendégség lehetőséget adott arra, hogy jobban megismerjük egymást. Jó érzés volt a közösség tagjává lenni.” (MA/1.)

„...Köszönöm a lehetőséget az iskola vezetőségének, tanárainknak, szervezőknek, akik fontosnak tartják az elméleti oktatás mellett a hitéletben való fejlődésünket is.” (BA/2)

„...Az istentiszteleten a zenei kíséretet és önálló zenei szolgálato-
kat a BlesSing nevű együttes végezte, véleményem szerint kifogástalan minőséggel. Felüdülés volt hallgatni a tiszta énekszót, az énekek mondanivalója pedig külön élményként építették a lelkemet, hitemet. Köszönöm.” (BA/2.)

A Közgyűlés küldöttei által is kérjük gyülekezeteinket, illetve egyházi fenntartású intézményeinket, hogy bármely szolgálatban álló tagjaikat, illetve munkatársaikat buzdítsák arra, hogy vegyenek részt különböző képzéseinken.

Ezúton is közösségünk imádkozó szeretetébe ajánljuk egyházunk Teológiai Akadémiáját.

Prof. Dr. Almási Tibor
a BTA rektora

Missziói együttműködésről szóló megállapodás⁶

A 2019-20-as tanév őszi szemeszterének utolsó akadémiai istentiszteletén – 2019. december 8-án – fontos mérföldkőhöz érkezett a Baptista Teológiai Akadémia és a Nap utcai Baptista Gyülekezet.

A BTA kórus és szimfonikus zenekar szolgálata

Az ünnepi istentiszteleten nagy számban vettek részt az Akadémia hallgatói, és a helyi testvérekkel teljesen megtöltötték a templomot. Ez az alkalom öt fontos elemén keresztül szolgálta Isten dicsőségét és mennyei áldások célba jutását. Ezek jó rendjét *Bereczki Lajos* rektorhelyettes testvér biztosította liturgusi szolgálataival.

Hangzott Isten áldott üzenete, *Papp János* MBE elnök testvér igehirdetői szolgálatában: „Keressétek először Istennek országát...”

A teológiai előadást *Prof. Dr. Almási Tibor* rektor testvér tartotta *A parúszia idői dilemmái* címmel.

A BTA kórus, és szimfonikus zenekar adventi koncertje tette még fényesebbé az ünnepi alkalmat, *Dr. Almási Kornél Zsolt* kar-nagy testvér vezetésével. A Krisztusvárásban megerősítő, ihletett

⁶ Megjelent a Békehírnök 2020. január 19-i számában

A megállapodás aláírása

zeneművek, nagy átéléssel előadva, szívet-lelket gyönyörködtető módon juthattak el a hallgatósághoz, a több mint nyolcvan fős együttes tolmácsolásában.

Ezen az ünnepen a mérföldkövet egy fontos megállapodás aláírása jelentette, amelyet a BTA részéről Prof. Dr. Almási Tibor rektor, a Nap utcai Baptista Gyülekezet nevében *Serafin József* gyülekezetvezető, és az MBE képviselőjeként Papp János egyházelnök látott el kézjegyével. A megállapodás a Nap utcai Gyülekezet és a BTA közös missziói célkitűzéseit, valamint ennek megvalósulási helyszínéül szolgáló objektum felújítását és korszerűsítését tartalmazza.

Még egy kedves mozzanata volt az ünnepnek, amikor Bereczki Lajos testvér köszöntötte Dr. Almási Kornél Zsolt testvért abból az alkalomból, hogy a közelmúltban részesült a „2019 Baptista Művésze” díjban, amelyet a Magyarországi Baptista Egyházban eddig végzett kima-

Dr. Almási Kornél Zsolt köszöntése

gasló zeneszerzői, karmesteri és előadóművészi munkássága elismeréseként vehetett át.

A záróéneket, *Szent az Úr, az Alkotó*, mint egy csodálatos himnusz, a gyülekezet a kórossal és a zenekarral közösen szólaltatta meg.

Az elhangzott igéket, a felcsendülő ének-zenében megfogalmazott üzeneteket az Úr Jézus tegye áldottá minden jelenlévő szívében és életében! Kívánjuk, hogy a megállapodás nyomán a felek közös missziója legyen egyre kiteljesedőbb, Isten dicsőségére!

BTA krónikás

2. Hétköznapiak

Az Akadémiai gyülekezeti gyakorlat első éve

A Baptista Teológiai Akadémia több mint 110 éves történelme során mindvégig nélkülözött egy templomot és a hozzá kapcsolódó infrastruktúrát, amelyben hallgatói folyamatosan gyakorolhatták volna teológiai tanulmányaik ideje alatt közös gyülekezeti hitéletüket is. Ez idő alatt mindössze arra nyílt lehetőség, hogy intézményünk közelében található, egyházi tulajdont képező – de az adott helyi gyülekezet kizárólagos használatában lévő – egy-egy templomban külön kérés, egyeztetés, és meghívás alapján alkalmi ünnepi istentiszteleteket tartassunk. Ez leginkább az évnyitóra és az évváróra korlátozódott.

A BTA Akadémiai Gyülekezet létrejötte

Az utóbbi években a BTA vezetésének egyre sürgetőbb szívégyévé vált ennek az évszázados hiánynak a felszámolása. 2019 év tavaszán a Nap utcai Baptista Gyülekezet meghívta lelkipásztorának a BTA rektorát. Ez a személyes kapcsolódás, valamint a gyülekezet részéről is megfogalmazódó kérés – hogy kerüljön újból közelebbi kapcsolatba egymással az intézményünknek, történelme kezdetén helyet adó Nap utcai Baptista Gyülekezet, valamint a Teológia – új lehetőséget kínált.

Ezeket a fejleményeket látva, a BTA Igazgató Tanácsa (amelynek az MBE elnöke és főtitkára is tagja) többszöri alapos tárgyalás után döntést hozott intézményünk Nap utcai „Akadémiai Gyülekezetének” megalapításáról.

Elérkezett az az idő, hogy egy állandó helyszínen, a Nap utcai Baptista Gyülekezet imaházában – a helyi gyülekezettel kötött hosszú távú megállapodás keretében – kapjon helyet az Akadémiai Gyülekezet.

Az első istentiszteletre 2019. szeptember 22-én került sor, *Prof. Dr. Almási Tibor* rektor, helyi lelkipásztor vezetésével, majd ezt követően még öt alkalommal az ősz folyamán. Minden ilyen akadémiai istentiszteleten szinte megteltek a tágas templom padjai hallgatóinkkal, illetve a helyi gyülekezet tagjaival. Diákjaink közül többen családjukkal

Az Akadémiai istentisztelet résztvevői

vettek részt, beleértve gyermekeiket is. Az ő részükre két korosztályban bibliai foglalkozást tartottunk az istentisztelet ideje alatt.

Minden istentiszteleten egy bibliai témájú előadás hangzott el, természetesen evangéliumi üzenettel. Ehhez társult egy-egy bizonyágtétel, majd két-két élet-, illetve teológiai kérdésre elhangzó válasz még színesebbé, illetve praktikusabbá tette az alkalom tanulságait. Ezeken túlmenően az ének-zene – az énektanulástól a művészi előadásig bezárólag – gazdagította istentiszteleti alkalmainkat. Az őszi szemeszter utolsó, december 8-i ünnepélye volt a sorozat koronája. (Erről külön fejezetben számolunk be a 27. oldalon.)

Az istentiszteleteket követően szeretetvendégségen volt lehetőségük a résztvevőknek további ismerkedő és lelki beszélgetéseket folytatni.

A 2019 őszt követő tavaszi szemeszterben az első két örömteljes és áldásos istentiszteletet követően a koronavírus miatt sajnos a megszokott módon nem folytatódhatott az akadémiai istentiszteletek sora. Ebben a kényszerhelyzetben online módon megkapott istentiszteleti anyagokat kaptak a hallgatók, és ezekről készítettek írásbeli rezümét is.

Az a reménységünk, hogy a következő szemesztert már a megszokott rendben kezdhethetjük el istentiszteleti tekintetben is.

Az Úr Jézus – a Jó Pásztor – áldása legyen az ebben a tanévben elindult Akadémiai Gyülekezeten!

Prof. Dr. Almási Tibor
rektor

Egy munkatárs tapasztalata

2019 júniusában kapcsolódtunk be a Nap utcai Baptista Gyülekezet életébe. Már az első pillanatban megragadott a testvérek szeretete, kedvessége. Hamarosan értesültem arról, hogy ez a gyülekezet fog helyet adni az Akadémiai Gyülekezetnek. Még jobban felbuzdulva kerestem a lehetőséget, hogyan tudnék bekapcsolódni ebbe a körforgásba.

Mint a teológia egykori hallgatója, szívügyemnek éreztem már akkor is, hogy azok felé szolgáljak az évfolyamomban, akik még nem találták meg Jézus Krisztust, vagy még nem tudtak csatlakozni egy közösséghez sem.

Az Akadémiai vasárnapokon részt venni, mint már a teológia dolgozója, egy újabb kihívást jelentett számomra, hogyan és hol fogom megtalálni azt a területet, ahol a diákoknak segítségére lehetek.

Az első Akadémiai alkalom előtt sokat egyeztettünk, készültünk, imádkoztunk, hogy valóban egy tartalmas vasárnap legyen a diákok és családjaik számára is. Izgatottan vártam az első istentiszteletet. A tervek szerint az elején a szervezés háttérmunkáiba csatlakoztam be, mint például a regisztráció vagy a végén a szeretetvendégség előkészítésébe és lebonyolításába.

A BlesSing együttes szolgálatára figyelő gyülekezet

Már az első alkalom előtt láttuk a jelentkezésekből, hogy az imaház meg fog telni diákokkal, és lesznek, akiknek a gyermekei is el fognak jönni.

A gyerekek életkora alapján két csoport indult el. A kisebb gyerekekkel Molnárné Novák Márta foglalkozott hétről-hétre, aki sze-

retettel és odaadással készült játékos bibliai történetekkel a koruknak megfelelően.

A gyerekekkel való foglalkozás soha nem volt idegen számomra sem, hiszen nyaranta bekapcsolódtam gyerektáborokba, ahol leginkább a tinikkel foglalkoztam.

Imádságos szívvel vártam az Akadémiai istentiszteletre érkező kis iskolásokat, hogy foglalkozhassak velük.

Jó azt látni a gyerekeknél, hogy ha egy csoportba kerülnek számukra ismeretlen gyerekekkel, percek alatt tudnak egymáshoz kapcsolódni. Igyekeztem minden foglalkozásra izgalmas, játékos feladatokkal készülni. Nagyon jó hangulatban teltek a délelőttök.

Az egyik gyermekbibliköri csoport

Természetesen a mókázás mellett mindig helyet adtunk Isten Igéjének is. Tudom, milyen fontos a gyerekekkel való foglalkozás. Eszembe jutott, mikor én jártam vasárnapi iskolába. Nagyon sok mindent ott tanultam meg Istenről. Értékes évek voltak számomra. Akkor még csak kedvelt időtöltésnek tűnt. Tanultam az igeverseket, gyűjtöttem a matricákat. Nem is sejtettem, hogy később ezekre fog alapulni a hitem. Arra törekedtem, hogy hasonló kincseket tudjak a gyermekek elé tenni, hol egy ó-, máskor egy újszövetségi történeten keresztül.

Minden akadémiai alkalom egy áldott vasárnap volt. A gyerekfoglalkozás után segítettem a szeretetvendégség szolgálatában, ami szintén pluszt jelentett számomra. Lehetőség adódott diákokkal beszélgetni, jobban megismerni őket.

Már az elején sejtettem, hogy ezek a vasárnapok nagyon jók lesznek, de nem is gondoltam volna, hogy ennyire. Isten megáldotta, amiért hálás vagyok. Szívvel örülök, hogy ennek az Akadémiai gyülekezetnek részese lehetek, mint teológiai dolgozó, és mint Nap utcai gyülekezeti tag.

Mindig is az volt a vágyam, hogy az Úr ügyéért munkálkodhassak és örülök, hogy most ilyen formában is megtehetem ezt.

Hiszem azt, hogy mindennek rendelt ideje van. Most volt itt az ideje, hogy ebbe a munkába becsatlakozzam, nemcsak mint dolgozó, hanem gyülekezeti tag. Vannak azok a helyek, ahol az ember már az első pillanatban érzi, hogy a helyén van.

Én ezt éreztem meg mind a Teológián mind a Nap utcában.

Makra Imre Zsolt
a BTA alkalmazottja

A Nap utcai gyülekezet észrevételei

*Az Akadémiai Gyülekezet első feléve,
ahogy a gyülekezet testvérisége megélte*

A Nap utcai Baptista Gyülekezet életét érintő, egyik legjelentősebb szervezeti és működési változását eredményezte az *Akadémiai Gyülekezet* megalakulása.

Az első ilyen közös istentiszteletre – 2019. szeptember 22-én – nagy igyekezettel, szeretetteljes odaadással és belső lelki várakozással készült a szervező Baptista Teológiai Akadémia vezetősége mellett a gyülekezet előljárósága és testvérisége is.

Ezen, és az ezt követő hat alkalmon 100-120 fő hallgató, valamint az őket elkísérő családtag, illetve hozzátartozó, továbbá gyermek je-

Előtérben a helyi gyülekezet egy része

lent meg, akik számára minden egyes alkalommal, bibliaköri foglalkozásokat is szerveztünk.

A gyülekezet valamennyi tagjának jó volt megtapasztalnia, hogy az imaház élettel, padsorai fiatalokkal teltek meg, emlékeztetve őket a Nap utca „fénykorának” időszakára.

Az istentiszteleteken Dr. Almási Tibor lelkipásztor testvérünk hirdette Istenünk igéjét, majd előadás formájában fejtette ki a hallgatók részére megfogalmazott üzenetét és végül az írásban beérkezett bibliai kérdésekre adott, teológiai tartalmú válaszokat.

A közös gyülekezeti alkalmak színvonalát emelték a magas szintű, „koncert jellegű” zenei szolgálatok, amelyek az istentiszteletek egyes részegységeit kötötték össze, lelki felüdülést és zenei élményt nyújtva a résztvevőknek. A BTA kórusát és szimfonikus zenekarát, valamint más jellegű zenei csoportokat, illetve a közös éneklést Dr. Almási Kornél Zsolt karnagy vezette.

A szeretetvendégség

Az istentiszteletek végén a BTA különböző évfolyamaira járó lelkes hallgatói, értékes és tanulságos hitmélyítő bizonyoságtételekkel szolgáltak.

Befejezőként a Teológia által finanszírozott szeretetvendégség terén végzett szolgálatba a Teológia munkatársai mellett gyülekeztünk ifjúsága és nőtestvérei is bekapcsolódtak. A vendéglátás során a résztvevőknek lehetőségük nyílt egymással és a gyülekezet testvériségével való ismerkedésre és elmélyült beszélgetésekre is.

Az elhangzott ígéket, az ének-zenében felcsendült és megfogalmazott üzeneteket, az „agapét” a Szentlélek tehette áldottá minden jelenlévő örömére.

Az őszi szemeszter utolsó akadémiai istentiszteletén – 2019. december 8-án – került sor a Baptista Teológiai Akadémia és a Nap utcai Baptista Gyülekezet közötti *Együttműködési Megállapodás* hitelesített aláírására.

A megállapodás tartalmát gyülekezetünk testvérisége előzetesen megismerte, lelkesen támogatta és egyhangúan megszavazta. Az együttműködés a Nap utcai gyülekezet és a BTA közös missziói célkitűzéseit, valamint azok megvalósulási helyszínéül szolgáló egyházi objektum felújítását és korszerűsítését tartalmazza.

Gyülekezetünk tagjai nagy örömmel vették tudomásul azon hallgatók írásban tett visszaemlékezéseit és biztonyságtételeit, akik különböző internetes fórumokon számoltak be, az akadémiai istentiszteleteken szerzett és a gyülekezet közösségében tapasztalt lelki élményeikről.

Fél év elteltével, a rendkívül kedvező tapasztalatok alapján, gyülekezetünk tagjai a közösségünket érintő változást, lelki megújulásként élték meg és ebből következőleg, pozitívan értékelték az Akadémiai Gyülekezettel történt testvéri együttműködést.

E fontos missziói megállapodásban megfogalmazott előremutató, racionális célok és missziós feladatok már eddig is bizonyították létjogosultságukat, életszerűségüket és lelki értéküket gyülekezetünk életében.

Dr. Barsi László
a Nap utcai Baptista Gyülekezet elöljárója

Hallgatói vélemények

„Izgatottan készültem a számomra hosszú utazásra. Nem szoktam ilyen hosszú útra elmenni. Olyan röghöz kötöttek mondanám magam.

A fogadtatás kedves és figyelmes volt.

Azt gondoltam kisvárosiként, hogy itt is olyan hűvösséget és távolságtartást fogok érezni az emberek felől, mint általában a pesti emberek sugallnak felém, mikor egyszer feljutok a nagyvárosba. De kellemesen csalódtam a gyülekezetben látottak után. Felszabadultan beszélgettek, mindenki köszöntötte a másikat. Volt és van összetartozás, olyan, mint egy nagycsalád, és ezt olyan jó volt látni és átélni. A gyerekeknek biztosítanak lehetőséget arra, hogy elfoglalják magukat, de közben ott lehetnek ők is az istentiszteleten.

Jó volt hallani, hogy milyen átérzéssel, hittel énekelt a gyülekezet. Minden korosztály képviselte magát.

Az igehirdetést Dr. Almási Tibor professzor úr úgy építette fel, hogy egy átlagos ember is el tudta helyezni térben és időben az ese-

ményt. A professzor úr előadásakor szinte az ember le se tudja venni a szemét róla és szinte azonosul az igével. Most értettem meg ezen igehirdetés alatt, mit is jelentett nagymamám bölcs mondása: 'Hajnikám, mindenki elhagyhat, de Isten sose'.

Az igehirdetések között volt egy hölgy, akinek varázslatos hangja volt. Szinte egy más világba csöppentünk az előadás alatt. Teljes szívvel énekelt és mindenki áhítattal hallgatta az előadását. Ha nem lett volna szégyen, még tapsoltam is volna neki. Nagyon elvarázsolt a hangja.

Kedves gesztus volt a gyülekezettől egy kis szeretetvendégség az udvaron az istentisztelet után, ami családias légkört teremtett a tagok között.

Én, mint kívülálló nagyon meghatódtam azon, hogy egy idős házaspár odajött hozzám, és kezet fogott velem és üdvözölt. A sok közönyös ember között van Pesten egy Baptista Gyülekezet, ahol örömmel fogadják a messziről jött gyülekezeti tagot."

(Marti Sándorné, BA III.)

* * *

„Korábban még soha nem voltam a Nap utcai Baptista Gyülekezetben... Örültem ennek a feladatnak, hiszen jó minél több baptista gyülekezetet megismerni. [...] Nem vártam, hogy bárki köszönt, kifejezve ezzel azt, hogy itt is otthon érezhetem magam. A fogadtatás azonban hasonlóan kedves volt számomra, mint eredeti gyülekezetemben. Érezhető volt a közvetlen és szeretetteljes légkör. [...] A szeretetvendégség is csak látszólag apró dolog, de szerintem rengeteget számít... az alkalom utáni közös süteményezés és beszélgetés igazán jó közösségépítés, a lehető legoldottabb formában.[...] Összességében örömmel tölt el, hogy kötelező jelleggel meg kellett látogatnom a Nap utcai gyülekezetet, mert magamtól nem valószínű, hogy megtettem volna. Öröm volt látni az összetartó gyülekezetet, és hallgatni a beszédeket és a kórust. Áldott alkalom volt."

(Kovács Sebestyén, BA II.)

* * *

„A mostani vasárnapi istentiszteletet különösen nagy izgalommal vártam. Tudtam, hogy este, éjszakára kell mennem, dolgozni, de sem a sok kilométer, sem az utazás nem tántorított el tőle, hogy megjelenjek. A fő ok pedig az volt, hogy a 11 éves fiam nagy izgalommal várta napok óta, hogy eljöjjön velem. Őszintén nagyon izgultam miatta, mert ilyen helyen még nem volt.

Mikor odaértünk az imaházhoz, nagy szeretettel fogadták, és elvitték a vasárnapi iskolába. Nagyon vártam, milyen hatással volt rá

a foglalkozás. Az istentisztelet végén az udvarba kilépve, mosolyogva várt, és elmesélte, hogy mennyire jól érezte magát. Kérdésemre, hogy legközelebb is eljön-e, rögtön igennel válaszolt, sőt Annát is elhozzuk. Úgy gondolom, ennél nagyobb öröm nem is kell egy anyának, hogy a gyermeke jól érzi magát.

Számomra ismét érdekes és izgalmas volt a rektor úr előadása. Már napokkal előbb vártam én is, hogy legyen vasárnap...

Jó volt újra látni ismerős arcokat. A megszokott nyugalom fogadott ismét a nagyteremben. Ahogy telt meg emberekkel, úgy lett szinte egyre jobban tele szeretettel.

A rektor úr, mikor végig megy a termen, mindig látszik, hogy mennyire köztisztületben álló személy és mennyire mély benyomást tud tenni az emberekre. Nagyon tanulságos, életszerű volt az előadása ismét. Annyira rá tud érezni, hogy hogyan kell beszélni az emberek nyelvén, hatni a lelkükre, lelkünkre."

(Szép Adrienn, BA I.)

E beszámolóhoz tartozik a vasárnapi iskolai tanító visszaemlékezése: „Erre az alkalomra Pál apostol megtérési történetével készültem. Amikor bejött egy fiúcska, megkérdeztem tőle, hogy járt-e már ilyen helyen, amire nemleges választ adott. Ekkor éreztem úgy, hogy a tervezett tanítás túl nehéz lenne a gyermekeknek, ezért elhatároztam, hogy inkább a Tékozló fiú példázatát mondom el nekik. Eleinte kissé félénk volt az új jövevény, de hamar feloldódott, és nagyon aktívan figyelt és bekapcsolódott az alkalom menetébe. Úgy láttam, hogy jól érezte magát a számára új közösségben. Örültem, hogy az Úr vezetett ebben a dologban is."

(Makra Imre Zsolt, gyermek-tanító)

* * *

„A rektor úr úgy magyarázta el az üzenetet, hogy azt szerintem mindenki megértette. Tetszik ez a Krisztus központúság, közel viszi a hallgatókat magához Jézushoz. [...] Amellett, hogy az igei üzenet nagyon megfogott, a szeretetvendégség még teljesebbé tette a képet, és egy kellemes, testvéri, befogadó légkör alakult ki. Pozitív benyomásom van a Nap utcai Baptista Gyülekezetről. A liturgia jól felépített, van helye imának, igének, és ennek a magas fokú igemagyarázatnak, dicsőítésnek, ami egyszerűen elképesztő és még bizonyágtételnek is."

(Bajkó Anett, BA II.)

Akkreditáció 2019

Ötévenként minden felsőoktatási intézményt minősít a Magyar Akkreditációs Bizottság. (A tartalmi részekbe nem szól bele.) Az eljárás célja a felsőoktatási intézmények Európai Felsőoktatási Térségre vonatkozó minőségbiztosítási irányelvek és sztenderdek szerinti működésének vizsgálata és hitelesítése.

Ez a vizsgálat a BTA számára 2019-ben érkezett el, így ez az esztendő a megmérettetés éve lett. A MAB felé történő intézményi önértékelést követően az akkreditációs folyamat legizgalmasabb állomásához 2019. november 29-én érkezett az Akadémia.

A MAB Látogatóbizottsága

E napon a MAB Látogatóbizottsága volt az intézmény vendége. A hivatalos megnyitó ülés után a Látogatóbizottság megkérdezte az oktatók, majd a hallgatók csoportját az Akadémián folyó oktatás minőségéről, jelenlegi helyzetéről, a továbblépés tervezett irányáról. A fenntartó Magyarországi Baptista Egyház részéről a főtitkár mondhatta el, hogy a BTA milyen jelentős feladatot végez az egész közösség lelki, szociális, oktatási és zenei élete terén. Utoljára intézményünk korábban végzett hallgatói is beszámoltak arról, hogy mit adott nekik az Akadémia, és hogyan tudták azt hasznosítani mindennapi munkájuk során, hivatásukban.

Időközben megkaptuk a MAB pozitív értékelését, amelynek révén 2023-ig a BTA továbbra is akkreditált felsőoktatási intézményként végezheti munkáját a magyar felsőoktatás palettáján.

BTA krónikás

Berkenyei intenzív kurzusok

Hallgatói elvonulás Berkenyén

Őszi intenzív kurzus

2019.10.27-30.

Az idei tanévben is lehetőség nyílt arra, hogy Nógrád megyébe elvonuljunk a lelkipásztori szolgálatra készülő hallgatókkal. A berkenyei Anna panzióban már ismerős arcok üdvözöltek minket. Jó érzés visszatérni ebbe a kis faluba, mert az itt eltöltött néhány nap segít, hogy jobban végezzük a szolgálatunkat, segíti a felkészülésünket.

Talán felmerül a kérdés, hogy miért olyan érdekes ez a néhány nap, hiszen tanévközben is van közösen együtt töltött ideje a lelkipásztori szolgálatra készülő hallgatóknak, és tanáraink minden szükséges tananyagot megtanítanak az intézmény falain belül. Talán túlzás is lehetne ez a pár nap. Azonban úgy vettem észre, hogy ez az összefrászt és intenzív együtt töltött idő olyan lelkeséget, atmoszférát hoz létre, hogy megerősödünk az elhívásunkban.

A „tudomány asztala” körül

Tanév közben mindenki egyedül van azon a helyen, ahol beosztott gyakorlatát végzi és a tanórák között nincs sok idő ezeket átbeszélni. Itt azonban lehetőség van egymást megismerni, ezáltal visszajelezni és bátorítani.

Október végén Balla Péter tanár testvér kíséretében voltunk, aki a vasárnap esti áhítattal és beszélgetés moderálásával készült. Estén-

ként körbe ültük az asztalt, beszélgettünk, vitatkoztunk, majd pihe-nésképpen társasjátékoztunk.

Az előadási blokkokban:

Dr. Urbán Gedeon tanár testvér vezetésével az etika szemináriumon felvetett kérdések és kiselőadások tárgyalására került sor;

Dr. Almási Tibor rektor testvér a szövegkritikával és vezetőikkel kapcsolatos kérdéseinket válaszolta meg;

László Gábor főtitkár testvér az ébredésekről tartott fórumbeszélgetést;

Dr. Várady Endre tanár testvér a disszertációjáról adott elő.

Újra köszönetünket fejezzük ki az intézményünk vezetőinek, hogy lehetőséget biztosítottak erre a néhány napra, mely előre vitte mindannyiunk szolgálati felkészülését.

Győri Kolos
a BTA MA I. hallgatója

Berkenye és egy csapat teológus

Tavaszi intenzív kurzus

2020. március 8-11-ig

Felemás érzések kavaroztak bennem átmenetileg utolsó berkenyei elvonulásunk előtt: végzősként nem tudom mikor lesz alkalmam újra ilyen intenzív tanulásra, valamint a globális járvány miatt a megszólított professzor nem lehetett velünk. Idén kilenc különböző településről vettünk részt az oktatásban.

Balla Péter tanársegéd testvérral a Septuaginta keletkezéséről, fontosságáról beszéltünk, valamint Káin és Ábel történetét exegetáltuk.

Előadások között még egy kis focira is futotta a hallgatók erejéből.

Kedden *Prof. Dr. Almási Tibor* rektor testvérrel a Galatákhoz írt levél keletkezéséről hallottunk előadást, utána írásmagyarázatra is sor került az interaktív szeminárium során. Tartalmas előadása rávilágított a nyelvtan fontos ismeretére, a fordítások nehézségeire, valamint, hogy nem érdemes „túl közel hajolni” egy-egy igéhez, hanem picit hátrébb lépni a helyes értelmezés és alkalmazás érdekében. Érezhetővé vált az exegézis során a feszültség, amit a Gal 3:1-10 során olvasható „libi-

A rektor a lelkési szolgálatra készülők társaságában

kóka” okozott, hogy a törvény kell, vagy inkább a kegyelem? Személy szerint hálás vagyok, hogy rektor úr mindig szakít időt, hogy személyesen is részt vegyen a lelkésképzés eme formájában. Úgy vélem, ezt nem minden rektor érezné ennyire fontosnak.

A 2020. március 8-11. között megtartott berkenyei elvonulásunkat *Marton Zsolt* tanársegéd testvérrel zártuk, akivel egy gazdag, dinamikus előadással koronáztuk meg együttlétünket. A nyugalom napjával foglalkoztunk héber nyelven, egyháztörténetileg, különböző előfordulásaiival a Szentírásban.

Ez az intenzív kurzus sokat adott, különösen annak fényében, amit hazaérkezésünk után kezdtünk átélni az önkéntes karanténnal, ott-hon maradással.

Volt módunk dicsőíteni, imádkozni, megismerni elhívás-történeteinket, céljainkat; ezekre aligha került volna sor, ha az intézmény nem támogatja ezt a régi hagyományt. *Soli Deo Gloria!*

Gáspár Botond
a BTA BA IV. hallgatója

Szociális tanulmányi túra

2019. szeptember 19-21.

2019. szeptember 19-21. között háromnapos tanulmányi úton többféle szakosított szociális intézményt látogattunk meg Vas megyében.

Tatabánya

Az intézménylátogatások nagyon hasznosak, szélesítik látókörünket és szociálisan érzékenyebbé tesznek bennünket. Bepillantást nyerhettünk különböző intézményekben élő gondozottak körülményeibe, mindennapjaiba, továbbá láthattuk, hogy a vezetők és a munkatársak a nehézségek ellenére mennyire szívvel-lélekkel teszik a dolgukat.

Megállóink közül az első a Tatabányai Járási Egyesített Szociális Intézményekben volt. *Mecsei Ilona* igazgató asszony szavai nyomán és a terepséta során szembesültünk a hajléktalan ellátás nehézségeivel és bepillanthattunk a család- és gyermekjóléti központ munkájába. Bár többféle tevékenységet végeznek egy szervezetben belül, mégis hatékonyan tudnak működni. A nappali melegedő és az éjjeli menedékhely épületében népkonyhát is üzemeltetnek.

A szombathelyi hajléktalan központ előtt a túrázó csapat

Ebéd után érkeztünk Szombathelyre, a Regionális Szociális Forrásközpont Fogyatékkal Élőket és Hajléktalanokat Ellátó Közhasznú Nonprofit Kft. telephelyére. Amint azt a telephely vezetőjétől megtudtuk, az intézményben csaknem minden fajta hajléktalan ellátás működik.

Szentgotthárdi Szakosított Otthon épülete előtt

Másnap délelőtt az állami fenntartású Szentgotthárdi Szakosított Otthonba látogattunk. Az otthon szakmai vezetője két munkatárs segítségével beszélt az otthon működéséről, mindennapjairól – alaposan, részletekbe menően érintve a nehézségeket és sikereket is. Az épületeket két csoportban jártuk végig, a zárt osztály és az egész intézmény mély benyomást tett ránk.

A délután első felében a RESZIK fenntartásában működő szombathelyi Tábita Alapszolgáltatási Központba látogattunk, mely eléggé rendhagyó módon a Baptista Imaházban működik. A vezető – Töltné

Intaháza

Tóth Tímea, aki maga is a gyülekezet tagja – beszámolóját a bőségesen terített asztal tette még emlékezetesebbé.

Intaházára eredendően két időszak kiállítás miatt látogattunk el, de az ügyeletes nővér jóvoltából magáról az intézményről is sokat megtudhattunk. A Pszichiátriai és az Addiktológiai Rehabilitációs osztályok a volt Batthyány-Strattmann-kastély festői környezetében működnek, itt élnek nem mindennapi életüket a gondozottak.

Az utolsó napon láthattunk kivételes helyzetben lévő intézményt is. Szombathelyen, a Fővárosi Önkormányzat Idősek Otthona, gyönyörű ősparkos környezetben, a volt Festetics-kastélyban kapott otthont, 11 hektáros területen. Nagyon kellemes itt sétálni a százéves fák árnyékában. Vezetője *Vass Péter* nagyon elkötelezetten végzi a munkáját. Maximálisan törekszik arra például, hogy a szakképzett munkaerő Ausztriába vándorlását versenyképesebb bérezéssel ellensúlyozza. A gondozottaknak is

Szombathely: Fővárosi Önkormányzat Idősek Otthona

igyekeznek emberibb életet kialakítani, például ebben az intézményben a demenciában szenvedő betegek nincsenek bezárva: nem korlátozzák őket, és ha kell, bár ritkán fordul elő, még éjszaka is a keresésükre indulnak. Megragadó volt az intézmény igazgatójának egyik mondata: „Mi arra törekszünk, hogy az ember minőségi élettel búcsúzzon!”

Délután hazafelé Bicskén megálltunk a Baptista Szeretetszolgálat „Fogd meg a kezem” fogyatékos nappali otthonában, ahol *Pfaff Gellért* intézményvezető és munkatársai türelmes várakozással és szeretettel fogadtak annak ellenére, hogy hétvégén náluk nincs szolgáltatás.

Utunk során ismét láthattuk, hogy az intézmények vezetői és munkatársai áldozatos munkáját csak szeretettel és hivatástudattal lehet

végezni. „Nem minden a pénz”, szokták mondani, és ezen a tan-túrán meg is tapasztaltuk, mennyire igaz ez a mondás. Több intézményvezető szájából is elhangzott, hogy bár dolgozóik nem dicsekedhetnek jó bérekkel, ennek ellenére maximálisan helyt állnak: munkájuk minden nap újabb és újabb kihívásokat rejteget, hiszen soha nem lehet tudni, mire szánja el magát, mit gondol vagy mire képes egy demenciában szenvedő idős, egy utcáról beesett hajléktalan, vagy éppen egy pszichiátriai beteg.

Adjunk hálát Istennek, hogy mindig van olyan elhivatott ápoló és vezető, aki a segítségére siet elesett, beteg, fogyatékos, idős embertársainknak, és a Szentlélek mindig indít embereket erre a küzdelmekkel teli, de annál nemesebb feladatra!

Serafin József
a BTA docense

A COVID-19 JÁRVÁNY ÉS KÖVETKEZMÉNYEI A BTA-N

A 2020-as év elején terjedt el az a hír a világ kommunikációs hálózatain keresztül, hogy egy világjárvány (pandémia) van kibontakozóban, amelyet Covid-19, vagy koronavírus elnevezéssel illettek. Az egyre gyorsuló járvány lokalizálása érdekében többek között kijárási korlátozás is életbe lépett – más országok mellett – hazánkban is, a közel kétszáz országban terjedő, és sok-sok halálesetet is okozó vírus elleni küzdelem során.

A 2020. március 11-én elrendelt veszélyhelyzet és különleges jogrend a BTA-n is gyökerestől megváltoztatta a folyó tanév tavaszi szemeszterét. E dátumot követően viharos gyorsasággal követték egymást az események. A jelenléti oktatás felfüggesztése után a dolgozók „home office” üzemmódra való átállása vált szükségessé. A BTA épületébe csak nagyon indokolt esetben lehetett belépni még az alkalmazottaknak is, a hallgatók pedig semmiképpen nem tehették be lábukat ebben az időszakban.

Lázás sietséggel kereste mindenki – oktatók, hallgatók, dolgozók – a továbbműködés lehetőségeit. Az oktatás ugyanis nem állt meg, csak távolléti formában került megvalósításra. A jegyzeteken és tankönyveken túl a tananyagok jó részéhez online formában jutottak a hallgatók. Az oktatók e-mail-en keresztül tartották a kapcsolatot a diákokkal, és az előadások megtartásához Zoom, Messenger, Skype, Hangouts, Facebook, Viber, Google Meet, és más elektronikus csatornákat használtak, amelyek lehetővé tették az interaktivitást is. A számonkérés is a helyzethez igazodva történt. Egy-egy beadandó dolgozatban volt módjuk a hallgatóknak bizonyítaniuk, hogy elsajátították a szükséges ismereteket.

Visszatekintve, úgy látjuk, hogy minden ékesen és jó rendben történt ebben a félévben a páratlan körülmények ellenére is. Az oktatók és dolgozók közül nem fertőződött meg senki, és a hallgatók esetében is csak néhányuknál merült fel a gyanú, illetve külföldi utazásról hazatérésük után kellett karanténba vonulni némelyeknek, de Isten kegyelméből nem érte személyi veszteség intézményünket.

Ami a személyes élményeket, lelki-szellemi hatásokat illeti, egyelőre ismeretlen előttünk. Néhány rövid beszámoló álljon itt arról, ki hogyan élte meg az oktatásban, tanulásban, munkában, lelkiségében az elmúlt hónapokat. Minden megszólított az alábbi három kérdést kapta:

1. *Hogyan érintette a veszélyhelyzet bevezetésével hirtelen jött változás?*
2. *Hogyan sikerült alkalmazkodni az oktatásban, tanulásban, munkában az új helyzethez, és milyen új tapasztalatokat szerzett ezekben?* (Minden megkérdezett a maga területére vonatkozó kérdést kapta.)
3. *Milyen lelkeségi változást okozott az életében a Covid-19 járvány?*

Válaszok a feltett kérdésekre:

Egy oktató

1. *Hogyan érintett a veszélyhelyzet bevezetésével hirtelen jött változás?*

A 2020. év tavasza meglepő helyzetet teremtett az élet minden területén. Felborított minden tervet és elképzelést. Különösen meghatározta ez a hirtelen jött világjárvány földünk, országunk, baptista közösségünk, teológiai akadémiánk, de családunk mindennapi életét is. Hadd kezdjem ez utóbbival.

Az elmúlt években Isten kegyelméből szinte minden esztendőben egy-két zarándok csoportot vezethettem a Szentföldön. Így terveztük ezt az év tavaszán is. Ráadásul ebben a csoportban lelkipásztorok, BTA hallgatók, de még az intézmény Szenátusának tagjai közül is voltak résztvevők, összesen 35-en. Bár már a „levegőben volt” a koronavírus miatti fenyegetettség veszélye, a hatóságok nem korlátozták az Izraelbe tervezett bibliai tanulmányutunkra való elutazásunkat. Mint később megtudtuk, utolsó járatként engedtek ki bennünket március 8-án Magyarország légtéréből az ELAL izraeli légitársaság gépével.

A zarándok csoport

Miután Tel Aviv-ban leszálltunk, ott kaptuk az értesítést, hogy nem engednek több európai gépet Izraelben leszállni. Különös és szokatlan bibliai tanulmányút volt ez a korábbiakhoz képest, mert a mindig zsú-

folt és forgalmas zárandokhelyeken szinte mindenütt egyedüli külföldi csoport voltunk. Nyolc naposra tervezett utazásunkat egy nappal hamarabb be is kellett fejeznünk, mert egy nappal később már gépünk sem lett volna Magyarországra hetekig, ugyanis minden repülőjáratot leállítottak minden irányban, így Izraelben zártak volna karanténba bennünket beláthatatlan ideig. Mindezt a próbatételt végig kellett izgulnom a csoport vezetőjeként, 35 magyar zárandokutásunk biztonságos hazatéréseért felelve.

Nem kis izgalmat okoztunk ezzel családunk itthon maradt tagjainak is. Miután sikerült mégis épségben hazaérnünk, egy egész rendőrsztag várt a Ferihegyi repülőtéren bennünket maszkban, tetőtől talpig védőruhába öltözve, tüzetesen átvizsgálva, minden tekintetben leellenőrizve. Szigorú otthoni karanténba zárva kellett maradnunk kerek két hétig 12 éves fiammal együtt, aki ugyancsak velem utazott. Ugyanígy őrizet alatt tartották saját otthonukban a csoport minden tagját. A rendőrség szűrőpróbaszerűen naponta becsöngetett lakásunk ajtaján, hogy engedély nélkül elhagytuk-e esetleg a kijelölt házi karanténunkat. Hála Istennek, egészségeseknek bizonyultunk a próbaidő letelte után is. Sőt javunkra vált ez az időszak, mert nem csak az utazás fáradalmait pihenhettük ki, hanem időben felkészülhettünk a távoktatás és gyermekeink otthoni oktatásának akkor bevezetett kihívásaira is.

2. Hogyan sikerült alkalmazkodni az oktatásban az új helyzethez, és milyen tapasztalatokat szerezteél ezekben?

Mivel a digitális világban korábban is otthonosan mozogtam, így nem jelentett nagy feladatot az átállás. A gyülekezetünkben már hosszú évek óta közvetítünk online és szerkesztett istentiszteleti alkalmakat, ami eleve rutint adott az új helyzet kezelésére. Ezen kívül Akadémiánk is – bár azt előre nem tudhattuk –, „prófétai látástól vezérelve”, jól felkészült a korábbi előadások felvételével és digitalizálásával. Úgyhogy igazán készen álltunk a megváltozott helyzetben való helytállásra.

Gyakorlatilag az előre megtervezett órarend szerint készülhettem föl a következő előadásaimra és adhattam le azokat hiánytalanul a hallgatók örömeire és megelégedésére. Ebben természetesen nagy segítséget nyerhettem az akkor megismert Zoom és Meet távoktatási rendszerek alkalmazása révén. Ezeknek a programoknak a segítségével, óramű pontossággal kezdhettem el az előadásaimat és zárhattam a kijelölt tanóra végén. Ezt az oktatási formát azért tartom célszerűnek, mert az előadás vetített képes anyagát és vázlatát is láthatják a

hallgatók a képernyőn, emellett a résztvevő diákok is megjelennek egy-egy „ablakban” és személyesen hozzászólhatnak, kérdezhetnek épp úgy, mint az osztályteremben.

A virtuális térben résztvevő hallgatók száma általában megegyezett a hagyományos órai megjelenéssel. Amennyiben a személyes kontaktusra továbbiakban is korlátozott formában kerülne csak sor, akkor házi dolgozatokkal, illetve személyes távhívással (skype, viber, stb.) igyekszem majd a vizsgákat is megoldani.

3. Milyen lelkiégi változást okozott az életedben a Covid-19 járvány?

Többször említettem hallgatóimnak és gyülekezetem igehallgatóinak is, hogyha legalább olyan komolysággal és nagy igyekezettel tudnánk a bűn kísértése ellen védekezni, mint ahogy a világiárvány láthatatlan vírusfertőzésével szemben, bizony más lenne a világ erkölcsisége, mint most. Fontos, hogy steril kézfertőtlenítéssel, távolságtartással és az előírások betartásával küzdjünk a fertőzés terjedése ellen, de legalább ilyen fontos – ha nem fontosabb – örökkévaló lelünk bűnnel szembeni védelme. Ahogyan ezt az íge is mondja:

„Erősödjetek meg az Úrban és az ő hatalmas erejében. Öltsetek magatokra az Isten fegyverzetét, hogy megállhassatok az ördög mesterkedéseivel szemben. Mert a mi harcunk nem test és vér ellen folyik, hanem erők és hatalmak ellen, a sötétség világának urai és a gonoszság lelkei ellen, amelyek a mennyei magasságban vannak. Éppen ezért vegyétek fel az Isten fegyverzetét, hogy ellenállhassatok

a gonosz napon, és mindent leküzdve megállhassatok. Álljatok meg tehát, felövezve derekatokat igazságszeretettel, és magatokra öltve a megigazulás páncélját, felsaruzva a lábatokat a békesség evangéliuma hirdetésének a készségével. Vegyétek fel mindenképpen a hit pajzsát, amellyel kiolthatjátok a gonosznak minden tüzes nyilát. Vegyétek fel az üdvösség sisakját is, és a Lélek kardját, amely az Isten beszéde. Minden imádságotokban és könyörgéseitekben imádkozzatok mindenkor a Lélek által. Éppen azért legyetek éberek, teljes állhatatossággal könyörögve az összes szentekért...” (Efézus 6,10-18)

Kívánok minden kedves olvasónak vírusmentes hétköznapiakat és földi pályánk diadalmas befejezése után „mennyei koronát”, amit a

mindhalálíg hűséges követőinek ígért az Élet Ura, a halálból feltámadt Jézus Krisztus a következőképpen: „*Légy hű mindhalálíg, és neked adom az élet koronáját.*” (Jelenések 2,10)

Dr. Mészáros Kálmán
a BTA tanszékvezető főiskolai docense

Egy másik oktató

1. Hogyan érintett a veszélyhelyzet bevezetésével hirtelen jött változás?

Magánemberként viszonylag könnyen tudtam alkalmazkodni a változásokhoz. Családom tagjainak ellátását, munkáját és tanulását az első napokban meg tudtuk szervezni. Valamennyien a „Home Office” rendszerben teljes értékű munkát végezhattük.

Lelkipásztorként újabb szolgálati területet fedeztem fel. Rövid YouTube videókkal minden nap üzenettel tudtam a gyülekezet tagjaihoz fordulni, ahol megszólalhattak a gyülekezet vezetői és tagjai is. Telefonon, e-mail-en, és rendkívüli esetekben személyesen is találkozhatunk. Tapasztalatom az volt, hogy többet és hatékonyabban tudtam lelkipásztori munkát végezni ebben az időben, mint korábban, ezért az újabb tevékenységeim egy részét megtartottam állandó jellegűnek.

Oktatóként egyszerű volt az adaptálódás, mivel csak a második félévben voltak óráim, nem kellett megkezdett folyamatot változtatni, hanem egyből az új irányelvek alapján taníthattam. Kicsit időigényes volt az előadások videós rögzítése, de még éppen időben megvalósult.

2. Hogyan sikerült alkalmazkodni az oktatásban az új helyzethez, és milyen tapasztalatokat szereztl ezekben?

Az intézmény megértésére és türelmére szükségem volt. Nehézséget okozott a képzési anyag újragondolása, hisz az előadásaim korábban inkább műhelymunkaként zajlottak, mint egyszerű előadásként, ugyanis a tárgy (Iskolalelkészi szolgálat) természeténél fogva ezt igényelte. Véleményem szerint sikeres volt az átalakítás, a hallgatók – úgy érzem – megértették és megfelelően feldolgozták a tárgy lényegi kérdéseit.

Érdekes tapasztalat volt, hogy előadói módban is megáll a közlendő tananyag, de megerősödött bennem, hogy a legjobb az eredeti koncepció.

3. Milyen lelkiismereti változást okozott az életedben a Covid-19 járvány?

Komoly benső önvizsgálatra indított. Apaként és egyénként is jobban éreztem a felelősséget, mint korábban, valamint a kiegyensúlyozott lelkiélet szükségességét is. Imaéletem, az ígérel való

kapcsolatom és a családtagjaimmal folytatott lelki beszélgetések sokkal természetesebbekké és mélyebbekké váltak.

„Ítéletidő” érzet töltötte ki a szívemet. Hatása alá gyűrt egy gondolat, miszerint tanúja és átélője vagyok – mindenki mással együtt – annak, hogy most Isten rátekint a világra, és üzen. Megrendítő és fölemelő időszakot jelentett így a számomra.

Katona Béla
a BTA óraadó oktatója

Egy hallgató

1. Hogyan érintett a veszélyhelyzet bevezetésével hirtelen jött változás?

Nehéz szavakkal kifejezni az érzéseimet. Pozitív és negatív gondolatok egyaránt kavarogtak bennem. Szerettem bejárni az Akadémiára, a konzultációkon rendszeresen részt vettem. Ennek hiánya a kényszerű távollét alatt egyre jobban megterhelt.

Ugyancsak negatívan érintett, hogy egy ideig szinte semmilyen információt nem kaptunk a tanulmányok lezárásáról, csak nagyon lassan jöttek a hírek a vizsgaidőszak közeledtével, hogy egyes tantárgyakból hogyan lesznek a vizsgák lebonyolítva.

Nehéz volt, persze tudom, hogy az oktatóknak is nagyon sok új dologgal kellett megküzdeniük.

2. Hogyan sikerült alkalmazkodni a tanulásban az új helyzethez, és milyen tapasztalatokat szerezteél ezekben?

Több tantárgyból (pl. Idősek, betegek lelkigondozása, Hitkeresők, megtérők lelkigondozása) számomra rosszul alakult a helyzet, az előzetesen megbeszélt szóbeli vizsgák helyett házi dolgozatot kellett beadni. Katechetikából az év elején megbeszélt írásbeli igaz/hamis állítások helyett két témában is 5-5 oldalas beadandót kellett írni. Én jobban szeretek szóban vizsgázni, az sokkal közvetlenebb, mint személyes kontaktus nélkül egy adott témában egy beadandó dolgozatot megfogalmazni.

A sok házi dolgozat megírása rendkívül sok időt vett igénybe, bár erre minden adott volt, hiszen heteken keresztül ki sem mozdulhattunk az otthonunkból.

Még egy gondolat. Engem két oldalról is érintett a karantén, ezen belül a digitális oktatás. Egyik oldalról, mint a BTA hallgatóját, a másik oldalról pedig úgy, mint tanárt, hitoktatót. Az elmúlt tanévben Isten kegyelméből két város egy-egy általános iskolájában hitoktatóként taníthattam. Ebből a szempontból csalódásként életem meg a koronavírus miatti korlátozásokat.

Szerettem tanítani, szépen haladtunk is a tanítványaimmal az anyagban, az órák alatt gyakran tettek fel kérdéseket az éppen aktuális témával kapcsolatban. Nagyon jó lelki beszélgetések alakultak ki. A vírushelyzet egyik napról a másikra megszakította a kialakult kapcsolatot egészen odáig menően, hogy az év végén sem volt lehetőség a személyes találkozásra. Havonta egy alkalommal volt lehetőség az interneten keresztül egy anyagot eljuttatni, de ezekre szinte nem is jött reakció.

Ez nagyon megviselt, a mai napig lelkiismeret furdalásom van amiatt, hogy így alakultak a dolgok.

3. Milyen lelki ségi változást okozott az életemben a Covid-19 járvány?

A közösségemben, ahova tartozom, úgy oldottuk meg a bezártságot, azt hogy nem volt lehetőségünk személyesen összejönni, hogy hetente készítettünk egy videó felvételt, ki-ki az otthonában, azt feltöltöttük az internetre, és így nem maradt a gyülekezetünk vasárnaponként ige hirdetés nélkül. Ebben a szolgálatban a három hónap alatt kétszer is rám került a sor. Nagyon új és szokatlan volt a saját szobámban a kamerával szemben ülni és úgy hirdetni az Isten üzenetét.

Én magam is, és sokan azt éltük át, hogy Isten beszéde nincs bilincsbe verve, nem lehet karanténba zárni. Nagyon sok közösség rá volt kényszerülve arra, hogy a világhálón keresztül jelenjen meg. Magam is átéltem az Úr iránti hálával, hogy olyan helyekre is eljutott ilyen módon az ige, ahova másképp egyáltalán nem. Általánosan jellemző a gyülekezetünkre, hogy vasárnap délelőtt kb. 70-75 fő van jelen, + 15-20 gyermek.

Egy-egy karantén videós istentiszteletbe élőben is többen kapcsolódtak be, mint a fenti létszám, ám azok száma, akik később nézték meg a felvételeket, másnapra elérte az 500-600, egyes esetekben a 800-900 megtekintést is. Sokkal szélesebb körbe terjedt el az Ige és végzett el szellemi növekedést. Ezért nagyon hálás vagyok Istennek!

Bernhardt Péter
a BTA (BA/4.) éves hallgatója

Egy másik hallgató

A lelkipásztor szakos hallgatókat különösen érdekes módon érte a koronavírus okozta kényszerleállás. Éppen Berkenyén töltöttük a félévi elvonulásunkat azon a héten. Vasárnap, mikor elindultunk, Magyarországon még nem voltak korlátozások, csak találgatások. Naponta olvastuk a híreket arról, hogy szomszédos országokban milyen

intézkedések vannak. Kedden még *Prof. Dr. Almási Tibor* rektor úrral beszélgettünk arról, hogy hogyan látja, milyen lesz a folytatás az iskolában, de nem tudott konkrétumot mondani a kiszámíthatatlan események miatt. Közben többen lázasan készültünk a csütörtökön esedékes görög szódolgozatra. Szerda délután, mikor hazaértem és megnéztem az e-mail-jeimet, az első e-mail, amit láttam a rektori levél volt arról, hogy az iskola bezárt. Ezek szerint mégsem lesz görög szódolgozat... Mint később kiderült, e cikk megírásának idejéig azóta személyesen nem is tudtam találkozni sem iskolatársaimmal, sem tanárainkkal.

Közben feleségemnek is bezárt az egyetem és az addigi munkahelyem is megszűnt. Mivel nem tudtuk, hogy Budapesten mire számíthatunk, úgy döntöttünk, egy időre visszaköltözünk a szüleimhez vidékre, Győr mellé. Távolléti oktatás lévén, nem volt többé szükséges, hogy Pesten maradjunk. Úgy gondolom ez emberileg is jó lépés volt, vidéken könnyebben át tudtuk vészelni a karantént: így azért több mozgásterünk maradt. Már a távolléti oktatás első hetén kaptunk feladatokat tanárainktól. Többnyire olvasnivalókat kaptunk, amelyekre írásban kellett reflektálnunk. Voltak órák, amelyekhez videókat készítettünk itthon. Némely órákat pedig online, videó hívás segítségével tartottunk meg.

Tanáraink kreatívan alkalmazkodtak a körülményekhez. Hangképzés órák ideje alatt kifejezetten hálás volt a környezetem azért, hogy a pesti lakás helyett a mosonszentmiklósi mezőn tartózkodhatam. A tanulmányokat tekintve hasznosnak tartottam, hogy nekem személy szerint több, rugalmasan felhasználható szabadidőm lett, ami lehetővé tette azt, hogy olyan könyveket is elolvassak, (főként újszövetségi) és kutatásokat is elvégezzek, amelyek eddig is érdekeltek, csak nem volt rá időm.

Vidékre költözésünk azt jelentette azonban, hogy márciusban hirtelen el kellett köszönnünk a József utcai Baptista Gyülekezettől, ahol addig szolgáltunk gyakorlati beosztásom szerint. A gyors és éles váltás során csalódást keltő volt, hogy nem tudtunk személyesen elbúcsúzni. A tanévet otthoni gyülekezetünkben, Győrben fejeztük be.

Az istentiszteletek online térbe költözése különleges helyzeteket teremtett, amiben nagy öröm volt számomra az, hogy a fiatalokkal, nagy lendülettel be tudtunk segíteni. Az online térben részt tudtam venni több gyülekezet ifi alkalmainak a szervezésében is. Jó volt látni, hogy a „kütyügeneráció” most milyen jól tudta használni ezt a tudását a szolgálatban.

A karantén természetesen nagyon megnehezítette a testvérekkel való kapcsolattartást, főleg úgy, hogy a tanulmányokból fakadó gyakori távollétünk miatt sokan nem ismernek itthoni gyülekezetünkben sem. Mindenesetre mélyreható bibliatanulmányozásokat tudtunk folytatni, amelyekből bibliaóra videó sorozatokat készítettünk. Online tartottunk házi csoportokat, istentiszteleteket. Érdekes kérdés volt például az úrvacsora gyakorlásának a mikéntje is, és voltak még ilyen dolgok, amik próbára tették az eddig jól megszokott hitéletünket. Hasonló nehézségeket és kérdéseket vetett fel később az újranyitás.

Azt gondolom, hogy hitéleti szempontból arra kicsit jó volt ez az időszak, hogy elgondolkodtasson olyan kérdésekről, amelyekre eddig talán nem figyeltünk eléggé oda. Mivel az eddig ösztönző gyülekezet kicsit távolabb került, az embereknek most különösen egyéni felelősségévé vált hitük gondozása.

Mindemellett kiváló lehetőség volt arra, hogy jobban odafigyeljünk egymásra: segítsünk a bajbajutottakon, az időseken, a magányosokon. Ezekben a helyzetekben több testvérrel is jobban megismerkedhettem, akikkel eddig kevesebb kapcsolatom volt. Hangsúlyosabb lett, hogy türelemmel, gondosabban figyeljünk oda egymásra a gyülekezeten belül is és hogy az eddigieknél nagyobb egységet teremtsünk egymás között.

A sok nehézség mellett tehát mégis azt gondolom, hogy összességében sok mindenért lehetünk hálásak az elmúlt tanévből. Nem tudom, hogy e cikk megjelenésekor milyen állapotok lesznek, de bízom abban, hogy ezen időszakból is Isten hűségére tudunk majd visszaemlékezni.

Selmeczi Nimród
a BTA (BA/4.) éves hallgatója

Egy BTA munkatárs

Amikor visszagondolok 2020. év elejére, eszembe jut milyen tervekkel, reményekkel indultam neki. Szeretek a BTA-n dolgozni, ezért fontos számomra, hogy elszántan és hűségesen végezzem a munkámat.

Egy igazán pihentető karácsonyi szünet után januárban elkezdtük a munkát a Teológián. Mindenki lelkesen, megújultan végezte a saját feladatát. Lehetett hallani már akkor is a kialakult járványhelyzetről, de senki nem gondolta volna, hogy ez elérheti a mi hazánkat is.

Ahogy haladtunk előre az időben, egyre több országból jelentettek betegeket. Megdöbbsentem, hogyan terjedhet ilyen gyorsan és mi lesz, ha hozzánk is elérkezik. Emlékszem az év első Akadémiai gyű-

lekezeti alkalmára is, ahol már külön figyelemmel voltunk a higiéniai biztonságra. Ekkor még nem volt megbetegedés az országban, de lehetett érezni a kétségbeesést, a félelmet az előttünk álló bizonytalan helyzettől.

Ezt csak tetőzte, amikor egyre több szomszédos országban korlátozásokat vezettek be. Tudtuk, hogy előbb-utóbb hozzánk is elérkezik és valahogy meg kell birkózni a helyzettel.

Két lehetőségem volt. Az egyik, hogy félelemmel a szívemben élek, vagy pedig kellő óvatossággal továbbra is bízom az Úrban. Ez utóbbit választottam, mert meg vagyok győződve arról, hogy semmilyen élethelyzet vagy járvány nem választhat el Istent szeretetétől. Ilyen bizalommal a szívemben tekintettem előre.

Március környékén lett érezhető, hogy elkezdődött egyfajta társadalmi távolságtartás. A Teológián mi is kihelyeztük a biztonsági előírásokat, fertőtlenítőket, maszkokat, ezzel védve egymást. Lehetett hallani híreket iskolák bezárásáról és az oktatás online térbe helyezéséről. Iskola diákok nélkül? Ügyintézés személyes találkozások nélkül? A Teológián minden munkacsoportnak, hivatalnak végig kellett gondolnia, hogyan lehetne ezt a helyzetet áthidalni. Én is, mint a Gazdasági Hivatal dolgozója azon munkálkodtam, gondolkodtam, hogyha a helyzet úgy hozná, otthonról is tovább tudjam végezni a munkámat.

A helyzet pedig úgy hozta a hónap közepén. Egy rendkívüli értekezlet, és a mindennapos munkahelyi munkavégzésből nagyrészt otthoni munkavégzés lett.

Pár nap leforgása alatt mindenki otthon találta magát egy laptoppal maga előtt, egyedül, elkülönülve a többi munkatárstól és egy kihívásokkal teli helyzettel. Nem ez volt a megszokott.

Emlékszem az első napokra. Kialakítottam én is az itthoni környezetemet, és megpróbáltam a diákok rendelkezésére állni és tovább folytatni a munkafolyamatokat. Azt tapasztaltam, hogy a munkatársakkal továbbra is jól össze tudunk dolgozni. Mindenki érzi a helyzet komolyságát és azon dolgozunk, hogy a diákokat segítsük az oktatás zökkenőmentes továbbhaladásában. A távolság nem dolgozott ellenünk, hanem kreatívvá, és elszánttá tett bennünket.

Ahogy teltek a hetek, csak a nélkülözhetetlen munkák miatt mentünk be az iskola területére. Végigmenni a szinte üres városon és beérkezni a még üresebb iskolába, sokszor elszomorító volt. Nem gondoltam volna, hogy ilyen sokáig fog tartani, de tudtam, hogy ez a távolságtartás most a legbiztonságosabb mindenki számára.

Május elején még mindig otthonról dolgoztunk. Ekkor már mindenki elég rutint szerzett az otthoni munkavégzésben. A helyzet kezdett jobban alakulni és lassan készek lettünk arra, hogyha elérkezik az idő, akkor visszatérjünk a Teológiára. Május végére nemcsak kitavaszkodott, de újra bemehettünk dolgozni. A diákokkal még az iskola falain kívül intéztük az ügyeket, de legalább újra mindenki a bázisán lehetett.

Jó volt megtapasztalni, hogy a távolság nem húzta szét a munkatársakat, nem ridegültünk el egymástól, nem felejtettük el, milyen az irodai munka. Mindenki ott folytatta a feladatait, ahol abbahagyta. Azt láttam, hogy ezt a rendkívüli helyzetet együtt, közös összefogással, egy hittel meg tudtuk oldani.

A Teológián egy rendkívüli helyzet állt elő tavasszal, de Isten segítségével sikerült rajta keresztülmenni.

Az elején sok volt a kérdőjel, új volt a helyzet, de végül egy sikeres félétet zárhattunk. Sikerült megoldani Isten segítségével!

Egy sokkal nyugodtabb és zavartalanabb évet képzeltem el év elején, amikor a munka és az otthoni élet egyensúlyban van. Nem számítottam rá, hogy végül a munka hazaköltözik egy időre.

Több minden is tervben volt 2020-ban, de ember tervez, Isten végez.

Számomra ebben az évben lett teljesen élővé a jakabi gondolkodás: Ha az Úr akarja és élünk, ezt vagy azt fogjuk tenni.

Sok minden természetes volt. Odamentünk, ahova csak szerettünk volna, és akkor, amikor mi akartuk, de az Úr megmutatta, hogy tőle függünk, és csak akkor valósulnak meg a terveink, ha az ő szándékaival egyeznek.

Még nem jelenthetjük ki, hogy véget ért ez a rendkívüli időszak, bár már sokkal jobb a helyzet, amikor ezeket a sorokat írom. Nem tudjuk, mit hoz a jövő, milyen intézkedések várnak ránk, de amit tudunk, hogy továbbra is azon fogunk dolgozni, hogy a diákok gyarapodhassanak az Isten-ismeretben és hitük elmélyedjen az Úrban!

Makráné Marton Debóra
a BTA Gazdasági Hivatal munkatársa

Egy másik munkatárs

1. Hogyan érintett a veszélyhelyzet bevezetésével hirtelen jött változás?

A hirtelen jött változásoknak nem előfeltétele, hogy az embert készenlétlenül is érje, de visszatekintve mégis így tudom értékelni ezt a helyzetváltozást. Hasonló szituációra még nem volt tapasztalás, így

a hirtelen, ad hoc kitalált megoldások nem feltétlen állták ki a hosszan tartó működés próbáját. Újra kellett gondolni, és kialakítani a család – munka – szolgálat, és az élet más területeinek a kapcsolatát. Az egyszerűbbnek tűnő otthoni munkavégzés lehetőségéről bebizonyosodott, hogy (jóleső érzéssel) csak az utazási idő spórolható meg, sokkal több koncentráció kell hozzá. A veszélyhelyzet fennállásával kapcsolatos bizonytalansági tényezők adta tudatlanság bizonyos fokú frusztrációt okozott, mellyel kapcsolatban Jézus felhívása: „bízatok énbennem” – külön mindennapi élményt adott.

2. Hogyan sikerült alkalmazkodni a munkában az új helyzethez, és milyen tapasztalatokat szerezteél ezekben?

A munkavégzéshez elengedhetetlen hallgatói kapcsolattartást olyan új, eddig tudatosan mellőzött eszközökkel kellett fenntartani, mint például a saját telefonszám kiadása és nyilvánossá tétele a hallgatók felé, Messenger, Viber alkalmazások használata, melyeknek az emberek életében már korábban elfoglalt helyzete révén felborította a munkaidő fogalmát, pl. este 6-7-8 órakor is csöröghetett a telefon, vagy a facebook oldalon megszorodott kommunikációs igényre külön kellett figyelni. Az irodai eszközök mindegyikét értelemszerűen nem lehetett hazavinni, így heti rendszerességgel be kellett jönni a BTA-ra a Home-Office rendszerben el nem végezhető munkák véghezvitelére. Az alkalmazkodás nem csak engem érintett, hanem a családot is, a gyerekeknek szembesülni kellett azzal a ténnyel, hogy hiába vagyok ott, de mégsem...

3. Milyen lelkeségi változást okozott az életedben a Covid-19 járvány?

Több lelki vonatkozású kérdés újragondolására, vagy mélyebb végiggondolására adott a járvány lehetőséget, vagy éppen kötelezettséget. Ilyenek pl.: A gyülekezetért, idős testvérekért hordozott felelősség, az Istenbe vetett bizalom jó értelemben vett hétköznapiasítása, a személyes (családi és gyülekezeti) békesség munkálása és fenntartása.

Kelédi Márton
a BTA Tanulmányi Hivatal helyettes vezetője

Teológus nap Budapest – Pestszenterzsébeten

Akadémiánk baptista lelkészi szolgálatra készülő hallgatói egy-egy budapesti vagy környéki gyülekezetben végeznek tanév közben gyakorló szolgálatokat, a helyi lelkipásztor megbízása szerint. E hallgatók a közös szolgálat örömét is szerették volna átélni, amire kiváló lehetőség egy teológus nap. 2020. február 9-én a Pestszenterzsébeti

Baptista Gyülekezet teret adott erre.

Prof. Dr. Almási Tibor igét hirdet

A délelőtti istentiszteleten a dél-pesti régió több gyülekezetében szolgáltak igével, énekkel, bizonyosságtétellel a teológus testvérek, a délutáni gyülekezeti alkalom az erzsébeti imaházban volt, ahova a környék gyülekezeteit is fogadták a helyi testvérek. Ekkor az igehirdetés szolgál-

latát *Prof. Dr. Almási Tibor* rektor testvér végezte 1János 3,1-3 versek alapján. A teológusok énekkel és bizonyosságtétellel szolgáltak. Isten áldása volt az egész napon, sokunk lelki növekedésére. Istené a dicsőség!

BTA krónikás

A délelőtti istentisztelet Pesterzsébeten

A dél-pesti teológusnap keretén belül arra kaptam lehetőséget, hogy délelőtt a Pesterzsébeti Baptista Gyülekezetbe látogassak feleségemmel együtt. Bár korábban egyszer voltam ebben a gyülekezetben egy hétközi alkalmon – ahol teológustársam szolgálatát hallgattam meg –, így mondhatom, hogy nem igazán ismertem a közösséget. Örömmel vállaltam ezt a szolgálatot, mert mi magunk is Pesterzsébeten lakunk és érdekel az, hogy a kerületben hogyan működik a misszió.

Kilenc órára érkeztünk az imaházba, ahol *Katona Béla* lelkipásztor fogadott bennünket. A gyülekezetben ilyenkor nem imaóra van, hanem a Minden Korosztály Biblia Köre csoportok találkoznak. Az egyik ilyen bibliatanulmányozó csoporthoz csatlakoztunk. Erről a

kezdemenyezésről hallottam korábban, ezért is érdekelt. Egy jó és hasznos alkalom volt, melyen a gyülekezet szolgálati területeiről beszélgettünk és ezekért imádkoztunk.

A bibliatanulmányozó csoport után került sor az istentiszteletre. Népes gyülekezet gyűlt össze, talán még sohasem prédikáltam ennyi ember előtt. Ebből a szempontból is érdekes volt számomra ez az alkalom. Az istentisztelet után a testvérek kedvesen köszöntöttek az ajtóban. Ilyen látogatásokkor mindig

Selmeczi Nimród prédikál

öröm találkozni meglepetés ismerősséggel. Jó volt belelátni egy ilyen nagy gyülekezet életébe, kicsit megtapasztalni, milyen szervezést igényel a lelkipásztor részéről vezetni egy ekkora gyülekezetet. Remélem a testvérek számára is áldás volt ez a vasárnap. Nekünk mindenképpen!

Selmeczi Nimród
a BTA (BA IV.) hallgatója

Teológusok a délelőtti istentiszteleten, Monoron

Február 20-án, a teológus napon Monorra voltam beosztva, ahova feleségem is elkísért. Teológus társam segített bennünket az utazásban. Matuz József fogadott bennünket, kicsit beszélgettünk, majd átbeszéltük a liturgiát és imádkoztunk.

A téma a házasság volt, én az imádkozásra buzdítottam. Röviden megemlítettem, hogy amit Isten eltervezett alapvető emberi kapcsolatnak, az a világban mennyire nem természetes, sőt a házastársi viszony egy csoda. Sokan pedig, ha mégis benne vannak, átoknak és nem áldásnak élik meg az Úr ajándékát.

Hálát adtunk Istennek, hogy ő a mi oltalmunk és mindig biztos segítségünk, valamint kértük, hogy erősödjenek a házasságok és mutassanak jó példát a kívülállók számára.

Ezután *Egri Gábor* prédikált Bemerítő János haláláról, aminek látszólag kevés köze van a témához, de nagyon jól kibontotta: Heródes és Heródiás bűnére János felhívta a figyelmet, de ők ahelyett, hogy rendezték volna ezt, inkább el akarták tenni Jánost láb

alól. A történet jól szemlélteti, hogy a kísértőnek milyen kifinomult eszközei vannak, amikkel meg tud téveszteni bennünket. A bűneinket eltitkoljuk Isten és embertársaink előtt, nehogy kitudódjon, és így a sötétségben maradunk mi magunk is. Pedig ha megvallanánk Isten előtt és bocsánatot kérnénk attól, aki ellen vétkeztünk, a világosságra hozva vétkünket, mi magunk is világosságban tudnánk járni.

Az istentisztelet alatt számos énekkel dicsértük Istent az énekkar vezetésével. Nekem nagyon tetszett, annál is inkább, mert hosszú ideje nem hallottam már énekkari szolgálatot. A gyermekek szolgálata kifejezetten megragadott: az aranymondás után Isten tulajdonságaiból soroltak fel néhányat, amelyeket egy fehér vászonra is felrajzoltak.

Az alkalom után a lelkipásztor család fogadott mindhármunkat ebédre, vidám hangulatban telt az étkezés. Különleges volt látni példamutató életüket. Gyermekeikkel is tudtunk beszélgetni és öröm volt megtapasztalni, hogy milyen életteli az egész család.

Csernus Máté
a BTA (BA II.) hallgatója

Teológus nap délelőtt, Kispesten

Ez év február 9-én a BTA lelkipásztori szolgálatra készülő hallgatók egy csoportjával részt vehettünk e gyönyörű vasárnapon, amelynek célja a közös szolgálat öröme, beszélgetés, tapasztalatcsere a jelenleg lelkipásztorként szolgáló testvérekkel, illetve a teológiai élet bemutatása.

A délelőtt folyamán 5 gyülekezetet látogattunk meg: Pesterzsébet, Monor, Csepel, Rákoshegy és Kispest. Átlagosan egy helyre többen mentünk így szolgálhattunk igével, bizonyosságtételekkel, zenével.

Családommal Kispesten szolgáltunk *Győri Kolos* és *Koncsárd Balázs* testvérekkel. Mindhárman zenei szolgálatot vállaltunk. Teológus dicsőítő csapatunk kibővült *Pollák Dávid* ifjúsági lelkipásztorral. Emellett Balázssal bizonyosságot tehettünk megtérésünkről, eddigi életutunkról, és arról az elhívásunkról, ami Isten terve a jövőnkre nézve. Győri Kolos szolgált igével, a Lk 9,57–62 alapján. Az alkalom után a gyülekezetben ebédeltünk közösen, *dr. Mészáros Kálmán* helyi lelkipásztor testvérrel és családjával.

A délutáni alkalomra minden gyülekezet összegyűlt a Pesterzsébeti Baptista Imaházban. Mielőtt erre az összevont nagy istentiszteletre sor került volna, egy kerekasztal beszélgetésen lehettünk jelen, ahol az 5 gyülekezet lelkipásztorai megosztották tapasztalataikat, vá-

laszoltak kérdéseinkre. Ez a beszélgetés úgy vált még személyesebbé, hogy a teológus feleségek külön beszélgethettek a lelkipásztor feleségekkel. A délutáni alkalomra egy kis szolgálati blokkal készültünk, amiben bizonyágtételek és énekek hangoztak el. Az igei szolgálatot *Dr. Almási Tibor* rektor testvér végezte.

Áldott napunk lehetett együtt, és hisszük, hogy Isten országa épült. Övé legyen a dicsőség!

Bócsa Roland
a BTA (BA IV.) hallgatója

Délelőtti istentisztelet Csepelen, teológusok szolgálatával

A 2020-as téli Teológus napon a Csepeli Baptista Gyülekezetben prédikáltam, ami több szempontból is különlegesen alakult. Olyan gyülekezetet és lelkipásztort – *Sinkovics Sándort* – ismerhettem meg, akikkel nem volt eddig kapcsolatom, bár hallottam róluk. Megszokhatatlan az öröm, mikor fel-felbukkannak ismerős arcok, igazolva, hogy egyházunk közössége nagyon családias növekvő mértéke ellenére. Nagyon barátságos gyülekezet volt, sok előremutató tulajdonsággal. Dicsőség Istennek az Ő megtapasztalásáért, mert azt is átélhettük, hogy nemcsak bizonyágtételekre, hanem bűnvallásra is sor került az elhangzott prédikáció után, amelyben arról volt szó, hogy beszédünknek mennyi káros hatása is van. Hálás voltam Sándor testvér őszinte gondolataiért, tanácsaiért.

Délután a Pesterzsébeti Baptista Gyülekezetben szolgáltunk, immáron közösen a teológusokkal. Bizonyágtételem után megkérdezte egy testvérnő, nem izgultam, hogy ott volt az intézményvezetőnk is? Elgondolkoztam egy pillanatra, majd kedvesen annyit feleltem, ha Istenünk indított a szolgálatra, előtte megtudok állni, akkor mindenki más előtt is! Az Úr Jézus sok sztereotípiát ledöntött, és tisztelettudóan érdemes nekünk is megélni a követését, ebben is.

Isten áldja a dél-pesti régió gyülekezeteit, iskolánk oktatóit és leendő lelkipásztortestvéreimet is!

Gáspár Botond
a BTA (BA IV.) hallgatója

3. Egyes területek beszámolója

A HÖK tevékenysége a 2019/20-as tanévben

Ezt a tanévet több céllal és tervvel indítottuk el. Igyekeztünk, hogy a korábban elkezdett hallgatói közösségépítésben több új alkalom is megrendezésre kerüljön.

Az előző tanévekhez hasonlóan HÖK Piknik megrendezésével kezdtük a tanévet az intézmény hátsó füves területén 2019. szeptember 21-én, szombaton. A közös ebédelés mellett kvízzjátékra is sor került, illetve az első éves hallgatók számára egy rövid tájékoztatóval és egy körbevezetéssel készültünk, hogy megismerjék az épületet, miért hova kell menni.

A HÖK választásra december 7-én és 14-én került sor. A Választási Bizottság elnöke *Tóth Krisztián* (MA II) volt. A korábbi évekkel ellentétben több induló is volt évfolyamonként, és mindenkit támogatott az évfolyama. A választás után a félév zárás miatt nem volt lehetőség találkozni. Az induló második félévben pedig az időpont egyeztetések elcsúsztak és a járvány helyzet miatt nem jött létre az első személyes ülés, így a HÖK pozíciók nem lettek betöltve. A 2019/20-as tanév HÖK küldöttei: *Marton Teofil* (BA I.), *Skarufa János Ferencné* (BA I.), *Csereklye Gréta* (BA II), *Csernus Máté* (BA II), *Selmeczi Nimród* (BA IV), *Győri Kolos* (MA I).

A tavalyi tanévben nagyobb hallgatói érdeklődés övezte a „Tealógia” rendezvény alkalmait, amelyre október 5-én, november 23-án és március 7-én kerülhetett sor. Ezek 15 perces tudományos hallgatói előadást és ezt követő 15 perces interakciót tartalmazó közösségépítő alkalmak voltak az ebédszünetekben. Mindegyik alkalmat népes és aktív hallgatói érdeklődés kísérte. Több hallgatói előadást is terveztünk, sajnos azokat le kellett mondanunk.

A járványügyi helyzet a hallgatói közösségi munkára rányomta a bélyegét, hiszen a második félév nagyobb részében nem volt jelenléti oktatás a Benczúr utcában. Várjuk a következő tanév kihívásait, hogyan tudunk majd helytállni e hosszú kihagyás után.

Győri Kolos
a BTA HÖK képviselője

A BTA Könyvtár működése a 2019/20-as tanévben

Intézményünk Könyvtára – a korábbiakhoz hasonlóan – ebben a szemeszterpárban is két síkon igyekezett betölteni küldetését. Egyrészt, a látogatók által közvetlenül nem érzékelhető háttérmunka folyt, másrészt pedig a BTA hatósugarába tartozó, beiratkozott tagok kiszolgálása történt. Előbbihez az állományanyag természetszerűleg folyamatos frissítésének, bővítésének műveletei tartoznak, így a szükséges tételek különböző forrásokból való beszerzése, majd mindezek leltárba, valamint állományba vétele, azaz feldolgozása. Utóbbi, a könyvtárt látogatókat közvetlenül érintő tevékenység pedig elengedhetetlen az oktatási programok zavartalan megvalósulásához – akár az oktatók, akár a hallgatók szempontjából –, hiszen tudományos szolgáltató intézményként üzemelünk.

Az állománygyarapodás és -feldolgozás terén ebben az időszakban összesen 4.016 tételt tudunk fölmutatni, amelyből 489 kötet könyv, 3.189 szám időszak kiadvány, 169 db egyéb dokumentum, 123 db audiovizuális forrásmű és 46 db (jeles, illetve kitűnő) szakdolgozat. Beszerzési forrásként működött a hagyományos, katalógusböngészés nyomán a Könyvtár költségvetési keretének terhére történő vásárlás, illetve ajándékozás és kötelespéldány-küldés. Ezek mellett különféle pályázati lehetőségek is adóttak, amelyek a beszerzések útját többszálúvá teszik. Így, a Márai-program keretein belül 39 db magyar nyelvű művet tudtunk válogatni, a Wekerle pályázatból 18 db, a Lőrincze Pályázatból 16 db, a Kazinczy pályázatból pedig 11 db könyvet vásároltunk. A beszerzések tárgyát elsősorban az oktatók által megigényelt kiadványok teszik ki. Jórészt magyar nyelvűek ezek, de szép számmal érkeztek angol, illetve német nyelvű művek is.

Ami az időszaki kiadványokat, azaz folyóiratokat illeti, számos különféle szakfolyóirat, heti-, havi- és napilap, illetve hírlevél jár. Előfizetési formában, tiszteletpéldányként, ajándékként egyaránt érkeznek folyóiratok. Köztük idegen nyelvű (Tropical, Globbs, Baptist World, Engage), és magyar nyelvű (Békehírnök, Biblia és Gyülekezet, Egység, Élet és Világosság, Evangélikus Élet, Gut Sábesz, Híd, Jó Pásztor, Külmisziói Híradó, Metodista Hírlevél, Reformátusok Lapja, Szeretet, Örömhír, Szolgatárs, Lassi Lauri, Képmás, A Szív, Igazság és Élet, Confessio, Theologiai Szemle, Lelkipásztor, Pannonhalmi Szemle,

Mária Rádiós újság, Új Ember) periodika. A többi külföldi teológiai szakfolyóirat digitálisan az ATLA-rendszeren keresztül érhető el.

Könyvtárunk kb. 1.200 beiratkozott olvasója élhetett az imént listázott változatos források adta kutatási lehetőségekkel, hetente 30 óras nyitvatartási időben, négy munka-, illetve oktatási napon. Ebbe a körbe a BTA oktatói és hallgatói, más intézmények oktatói és hallgatói, valamint magánszemélyek (egyháztagok és természetes személyek) tartoznak. Tekintve, hogy beiratkozás csak a kölcsönzéshez szükséges, és pontosan mérni csak a könyvtári integrált programmal rögzített állományforgalmat (kölcsönzés, visszavétel, hosszabbítás) lehet, ezért a könyvtárhasználat valós mutatóit csak becsülni lehet, hiszen a nem rögzített használati módok is hozzáadódnak (internet-használat, telefon, e-mail, OPAC, honlap, könyvtárközi kölcsönzés, irodalomkutatás, helyben használat stb.)

Látogatóink összesen kb. 37.216 könyvtári egységből válogathattak, ami az állomány darabszám szerinti nagyságát mutatja. Ezt kb. 22.221 kötetnyi könyv, kb. 9.433 időszak kiadvány, kb. 5.618 db egyéb dokumentum (mint audiovizuális források, kották, szakdolgozatok) teszi ki. (Az adatok azért becsült értékek, mivel a könyvtári dokumentumok jelentős részének állományba vétele, illetve katalogizálása folyamatosan zajlik.) Külön szót érdemel a kb. 685 tételt számláló muzeális dokumentumunk, amelyek az alapvetően szabadpolcos rendszerű könyvtártermünk egyetlen elzárt, vitrines részében foglalnak helyet. Ezen belül kiváltképp említésre méltó a mintegy 60-féle, különböző nyelvű és megjelenési idejű Bibliát tartalmazó bibliagyűjteményünk, köztük az 1608-as Hanai Biblia egy eredeti példánya!

A tudományos forrásművek említett terebélyes halmazában továbbra is a „Szirén 9.512” állományfeltáró eszköz működik, amelynek nagy előnye, hogy internetes kapcsolaton keresztül a világon bárholnan elérhető, és segítségével a keresett anyagok könnyen felkutathatók. Ezen online programból a kívánt művek könyvtári jelzete több módon is egyszerűen kikereshető, így az olvasó a könyvtárba érkezve, egyenesen a megfelelő polchoz tud lépni. Ehhez még érdemes az ún. Szakrendet kvázi térképként alkalmaznia, ami ti. a könyvtár szerkezetét, így az egyes témakörök lelőhelyeit listázza. Mindezek mellett, természetesen, a könyvtáros közvetlen segítsége is igénybe vehető a forráskutatásban. A helyben történő használatához a könyvtárban összesen 51 olvasótermi férőhely, valamint három számítógép áll az olvasók rendelkezésére. A könyvtár 2018-ban a régi számítógé-

pek helyett 2 új laptopot kapott. A kölcsönzés rendjét pedig a „Könyvtárhasználati szabályzat” dokumentumában foglaltak szabályozzák.

A könyvtár szolgáltatási profiljának gazdagítása érdekében alkalmi filmklubok szervezésére irányuló előkészület is történt 2020-ban: kísérleti jelleggel etikai témájú (köztük mai modern) filmek vetítése, megtekintése és megbeszélése lett előirányozva. További 2 filmet vetítettünk volna: egy angol nyelvűt az Apostolok Cselekedeteiről és egy másikat a misszióról. Sajnos ezek már nem kerültek nézők elé a márciusban kirobbant járványhelyzet folytán.

A Könyvtár működésének felügyeletét, szakmai irányítását ellátni hivatott, a Szenátus által kinevezett testület a BTA Könyvtárbizottsága, amely ebben a tanévben két ízben is ülésezett, mind infrastrukturális, mind könyvtárszakmai kérdéseket megvitatva, és az intézmény funkcióbetöltésének minél gördülékenyebbé tételén fáradozva.

Végül, de korántsem utolsósorban nagy köszönet illeti könyvtárosunkat, *Pfuscher Emesét*, aki a fent részletezett tevékenységek mozgatója és megvalósítója, és aki precízen részletes adatközlésével jelentős mértékben hozzájárult jelen beszámoló megszületéséhez.

Dr. Várady Endre
főiskolai docens, a BTA Könyvtárbizottság tagja

A BTA Jegyzettár működése

A Baptista Teológiai Akadémia részeként működik a jegyzettár, amely a hallgatók tanulmányai során fontos szerepet tölt be. Az intézet vezetése fontosnak tartotta, hogy a hallgatók számára könnyen elérhetőek legyenek azok a tananyagok, amelyeket oktatóink használnak, így megkönnyítve a szükséges könyvek, és jegyzetek elérhetőségét.

A jegyzettárban első sorban oktatóink saját jegyzetei, könyvei és az általuk összeállított oktatási anyagok érhetők el. Más kiadókon és forgalmazókon keresztül elérhető szakirodalmat, valamint a hallgatók tanulmányaihoz kapcsolódó előadási anyagok, jegyzetek beszerzését feladatként vállaljuk fel, így segítve őket. Kapcsolatban vagyunk többek között a Baptista Könyvesbolttal, a Harmat Kiadóval, a Kálvin Kiadóval, és a Keresztyén Ismeretterjesztő Alapítvánnyal. Mivel hallgatóink között sok vidéken élő van, akiknek nem minden esetben egyszerű a jegyzetek beszerzése, ezért úgy alakítottuk a jegyzettárban megtalálható oktatási anyagokat, hogy többségében egy helyen megtalálható legyen minden, ami szükséges, jelentősen megkönnyítve diákjaink jegyzet elérési lehetőségét.

Szemeszterek elején az oktatók és a Tanulmányi Hivatal által ismertetett tantárgy lista alapján a jegyzettár évfolyamonként már összeállított kész könyvcsomaggal várja a hallgatókat.

Mivel a fő trend az intézetben, hogy oktatóink saját jegyzetet adjanak a hallgatók kezébe, így ezek előállítása is a jegyzettárban történik. Szemeszterenként készítjük az évfolyamok részére. Többnyire spirálozott változatban kerülnek ki a jegyzettárból az oktatói anyagok. Több oktató tananyaga könyv formájában is elérhető. Az elmúlt időszakban erre tudtunk berendezkedni.

A jegyzettár működését az oktatási időhöz igazítottuk, ami azt jelenti, hogy a hallgatók a szorgalmi és a vizsga időszakban egyaránt el tudják érni a jegyzettárban a számukra szükséges jegyzeteket, szakkönyveket. A házi dolgozatokhoz abban is segítjük őket, hogy van lehetőség a fénymásolásra egy-egy tárgyhoz, vagy témához. Mivel a hallgatók között nem kevés azok száma, akik nem a fiatal generációhoz tartoznak, ők szívesebben használnak nyomtatott anyagot az elektronikus helyett.

A jegyzettárban egy másik feladatot is felvállaltunk. Mivel vannak oktatók, akik házi dolgozatot is kérnek diákjainktól, ők többnyire

elektronikus formában, adathordozón hozzák az intézetbe, és nálunk találunk nyomtatási lehetőséget, amivel nagyon sok hallgató él.

Diákjaink létszámának növekedése szükségessé tette, hogy technikai fejlesztések történjenek. Így mára két korszerű fénymásolóval dolgozhatunk. Az egyik fénymásolónk a számítógéppel, ezzel együtt az internet hálózattal van összekötve. Ez lehetővé teszi, hogy e-mail-en keresztül is rendeléseket, kéréseket fogadjunk hallgatóinktól. Különösen nagy népszerűsége volt e szolgáltatásunknak a koronavírus korláta miatt. Sok hallgató élt a távolléti oktatás idején a jegyzetek megrendelésével, amit legtöbb esetben ki is tudtunk szolgálni.

A jövőben is célunk a diákság kiszolgálása lesz. Ugyanakkor a fejlődés, a változás lehetőségét is igyekszünk szem előtt tartani. Tudjuk, hogy a mi munkánk a háttérben zajlik, de egy fontos láncszem az oktatási gépezetben.

Molnár József
a BTA jegyzettárosa

II. TEOLÓGIAI TANULMÁNYOK, SZAKCIKKEK

Ebben az esztendőben emlékezünk meg Udvarnoki András testvér – a Baptista Teológiai Szeminárium megalapítója – halálának 75. és születésének 155. évfordulójáról. E tanulmány is legyen alapító igazgató testvérünk életére és munkájára való emlékezésünk rövid foglalata!

(Szerk.)

Dr. Gerzsenyi László:

Udvarnoki András élete

(1865-1945)

Udvarnoki András egy nagyon fontos időszakban élt és munkálkodott az 1846-ban induló Magyarországi Baptista Egyház történetében. Munkája különösen az alábbi területeken volt korszakalkotó.

1. A Baptista Egyháznak a másodrendű, azaz megtúrt egyházak sorából a bevett felekezetekkel mindenben egyenjogúvá válásában úttörő munkát végzett.

2. Az 1895. március 15-e óta mind a mai napig megjelenő (jóllehet 1945-től kezdve több évre leállított, majd 1957 augusztusa óta folyamatosan kiadott) Békehírnök elindításában és szerkesztésében élen járt.

3. Az 1896-ban és később kiadott baptista énekeskönyvek összeállításában, az énekek szerzésében és fordításában nagy odaadással és szakértelemmel vett részt.

4. A teológiai oktatás megszervezésében és a Baptista Teológiai Szeminárium 1906-os elindításában, igazgatásában, az intézet tanári szolgálatában és szervezésében páratlan lelkesedéssel ténykedett.

5. A kiskőrösi és hajdúbozsörményi baptista szeretetházak 1905-ös és 1910-es elindításában vezető szerepet töltött be.

6. Az országos baptista közösségtől kapott felhatalmazás alapján 1907-ben elindította az árvák fölkarolását és intézményes gondozását, és felügyeletet gyakorolt az árvák ellátása fölött a Baptista Árvaház létrehozása után is.

7. Írói és könyvkiadói munkáját jelzi az alábbi felsorolás. Könyvfordításai: Norcott János: *A keresztségről*; Jan Jacob Oosterzee: *Újszövetségi teológia*. Udvarnoki András, Balogh Lajos és Csopják Attila közös kiadásában jelent meg: „*A baptisták egyházi szervezete*” c. munka. Egyéni kiadása a *Keresztyén hittan* (Budapest, 1912); *Budapest, Nap utcai Baptista Gyülekezet 25 éves fennállásának rövid története* (1920). A *Magyarországi Baptista Gyülekezetek Szövetségének Alapszabályai; Tájékoztató gyülekezeti tagok részére, szövetségi ügyekben* (1921); *Népszerű teológia (négy kötetben, 1930)*; *Mi lesz a sír után?* (1942). Számos cikke és tanulmánya jelent meg a Békehírnök c. folyóiratban. Előadásai közül kiemelkedik az 1935-ben a budapesti országos konferencián tartott előadása „*A baptizmus lényege és követelményei*” címmel. 1919-ben a Wesselényi utcában rendezett énekünnepélyen beszélt „*A keresztyén ifjúság ideálja*” címmel. 1937-ben a Teológiai Szeminárium tanévnyitó ünnepélyén felolvasta a „*Predesztináció*”-ról szóló tanulmányát.

8. 1927 nyarán *Kristóf Domokossal* együtt elment Bulgáriába, a Lom város melletti Golenciben megalakult, 46 tagú cigány gyülekezetbe, hogy átadja a Békehírnökben meghirdetett adakozás eredményét a golenci cigánygyülekezet vezetőjének, *Peter Minkovnak*. Az 1200 lélekszámú faluban fölkeresték a hívő cigánycsaládokat majd az ott töltött estén Udvarnoki András evangélizálást végzett Jn 3:16 alapján.

9. Szoros kapcsolatot alakított ki a Magyarországi Baptista Gyülekezetek Szövetsége és a Baptista Világszövetség, az Európai Baptista Föderáció, az Amerikai Magyar Baptista Konvenció, valamint az aliansz és ökumenikus szervezetek között. A trianoni békeszerződés alapján meghúzott határokon túl élő magyarul, románul, szlovákul, ukránul, németül és más nyelven beszélő baptista testvérekkel is állandó volt a kapcsolata.

10. Munkatársaival együtt a Békehírnökben közreadta a háború nyomán hátrahagyott családtagok, özvegyek és árvák számát, és elhatározták, hogy két segélyező bizottságot hoznak létre, az egyiket főként a tiszántúli megyék területén, a másikat pedig az ország többi részén élők fölkarolására. A folyóiratok vagy olykor körlevelek által a hazánkban és külföldön élő baptistákhoz folyamodott támogatásért, ha valamelyik hívő családnak leégett a háza, kidőlt a kenyérkeresője, vagy árvíz, jégverés, betörés, betegség juttatta koldusbotra.

Udvarnoki András 1865. november 16-án született Szadán, mint szegény, földműves szülők gyermeke. Két fiútestvérével és húgával együtt nehéz körülmények közt nevelkedett. Édesapja már 1867-ben meghalt, amikor ő két éves volt. Fiútestvérei korán megnősültek, ezért

édesanyja mellett rá hárult a háromtagú család fenntartásának gondja. Egy ideig az épülő Keleti pályaudvarnál kubikosként dolgozott.

1878 körül Szadán járt *Solti Dániel* baptista bibliaárus, és bizonyágtétele nyomán megtért *Puskás Mihály*, egy hírhedt, részeges szadai lakos. Megtérése olyan nagy hatást gyakorolt Udvarnoki Andrásra, hogy egyre nagyobb érdeklődéssel hallgatta a baptista prédikátorok igehirdetéseit. 1881-ben megtért és 1883. április 22-én, 18 évesen bekerült Budapesten, *Meyer Henrik* lelkipásztor által. Ezután hamarosan missziómunkába állt és nagy lelkesedéssel kezdte prédikálni a megismert és elfogadott Üdvözítőt. Nevéhez fűződik az ócsai baptista misszió elindítása.

Családfenntartói munkája mellett sokat utazott, gyalogolt, hogy az evangéliumot hirdesse. A prédikációs állomások annyira megszorodtak, hogy Meyer Henriknek igehirdetőkről kellett gondoskodnia a magyar gyülekezetek vezetésére. 1889-ben Udvarnoki Andrást és *Balogh Lajost* kiküldte a Hamburgi Baptista Teológiai Szemináriumba, hogy négyéves tanulmányi munkájuk végén teológiai diplomával hazatérve a missziómunkába álljanak.

Hazatérése után 1893-tól kezdve Tahitótfaluról irányította a Pest felső vidéki missziómunkát, majd 1895-ben átköltözött Kis-Szentmiklóásra. Feleségül vette *Tenke Juliannát* 1895. július 10-én. Ezután Budapestre költöztek és életük nagy részét a fővárosban töltötték. Kilenc gyermekük született, akik közül öten korán meghaltak. Négy gyermekük, Béla, Margit, András és Erzsébet felnővekedett.

Udvarnoki Andrást 1893. október 9-én választották meg a tahitótfalui körzet lelkipásztorává. A főként magyar nyelvűekből álló gyülekezetek hamarosan kimondták egységes magyar szövetséggé alakulásukat. Először a Szentendrei szigeten levő három gyülekezet és a Budapestről kivált hat gyülekezet alakult önálló körzetté Udvarnoki András vezetésével.

1895-ben a fővárosba költözött és ettől kezdve a Budapest, Hunyadi utcai gyülekezet a Pest felső vidéki körzet központjává vált. Itt került sor a lelkipásztor-fogadásra 1895. november 3-án. Felavatása 1896. június 4-én történt *Seres Sámuel* lelkipásztor által. 1903. november 19-én megnyitották a Budapest, Nap utca és Kistemplom utca sarkán épített új imaházat. Közben mind többen csatlakoztak a kialakuló magyar baptista szövetséghez és lépéseket tettek a törvény előtti elismerés és más felekezetekkel való egyenjogúsítás érdekében. Ezt elismerte Meyer Henrik, a főként német gyülekezetek vezetője, és a két csoport ebből a nézeteltérésből csak 1920-ban talált kivezető utat.

A Meyer Henrik vezette „el nem ismertek” és az Udvarnoki András által vezetett „elismertek” az 1899. február 15-16-i országos gyűlésen ugyan megszüntették a megosztottságot és közösen misszióiskolát indítottak. Az elismerés ügye azonban megint feszültséget okozott és a misszióiskola nem működött tovább egészen 1906-ig, amikor a Baptista Teológiai Szeminárium megalakult. Ekkor a két szövetség közelebb került egymáshoz és a misszióiskolai bizottság elnökévé Meyer Henriket választották, míg a Teológiai Szeminárium igazgatói tisztségét Udvarnoki András töltötte be.

A Teológiai Szeminárium több helyen is működött mindaddig, amíg 1925-ben Varina Brown „amerikai nővérünk fejedelmi adománya révén” meg tudták vásárolni a Margit rakpart 29. számú, egyemeletes épületet. „Udvarnoki András úgy tekinthetett az új épületben működő intézetre, a tanárookra, a hallgatókra és az elért tanulmányi színvonalra, mint ami egész életművének beteljesedése” – írta Szebeni Olivér a Teológiai Szeminárium alapításának 75. évfordulójára kiadott Emlékkönyvben.

Udvarnoki András az igazgatói szolgálat mellett a Nap utcai Baptista Gyülekezet vénjeként is szolgált még néhány évig. Sőt az 1920-ban megalakult Magyarországi Baptista Gyülekezetek Szövetségének elnöki tisztségét is viselte több cikluson át, egészen 1933-ig. A teológiai igazgatói szolgálatot egészen 1938-ig végezte. Igazgatói tisztté fia, dr. Udvarnoki Béla vette át, ő pedig tanárként folytatta szolgálatát.

Nevezetes alkalom volt, amikor Udvarnoki András és Balogh Lajos együtt meglátogatta a közel húsz évvel korábban befejezett hamburgi tanulmányai után a Hamburgi Teológiai Szemináriumot. Másik nevezetes látogatásuk 1906. szept. 16-20. között történt, amikor Königsbergben, a németországi baptisták össz-szövetségi konferenciáján közösen vettek részt a magyarországi két baptista csoport vezetői: Meyer Henrik, Kisslitz J., Gromen János és Preuss Lajos, valamint Udvarnoki András, Csopják Attila, Gerwich György és Wiegand Ágoston.

Két évvel később, 1908. augusztus 29-től szeptember 3-ig az európai baptisták kongresszusát tartották Berlinben, ahol mintegy kétezer személy között a magyar baptisták képviselőiben 54-en jelentek meg Meyer Henrik, másrészt Udvarnoki András vezetésével.

Időközben 1905. július 10-e és 17-e között Londonban megtartották a Baptista Világszövetség alakuló gyűlését. Hazánkból Balogh Lajos, Udvarnoki András és Csopják Attila, valamint Meyer Henrik és neje vett részt a kongresszuson. A második világkongresszuson 1911-ben az

amerikai Philadelphiában az „elismertek” nevében Udvarnoki András és Gerwich György, az „el nem ismertek” nevében pedig Preuss Lajos és ifj. Rottmayer János képviselte a magyarországi baptista közösséget.

1927 nyarán Udvarnoki András Bulgáriából kapott meghívást Peter Minkov baptista lelkipásztortól, hogy vegyenek részt a testvéri segítséggel felépült golenci baptista imaház avatásán. Udvarnoki András és Kristóf Domokos képviselte a magyar baptistákat a cigány gyülekezetben tett látogatáson. Ugyanakkor részt vettek a bolgár baptisták Csirpánban tartott konferenciáján is.

Az Amerikai Magyar Baptista Konvenció megalakulására 1908-ban került sor Homestead-en (Pa.), amelyen fontos szerepet töltött be az akkor kivándorolt *Orosz István*, egykori Nap utcai segéd lelkipásztor, Udvarnoki András jobb keze.

A fentebb már említett második baptista világszövetségi gyűlésen Philadelphiában 1911-ben Udvarnoki András és Gerwich György az „elismertek”, Preuss Lajos és ifj. Rottmayer János pedig az „el nem ismertek” részéről vett részt. Eközben *Zboray L. László* vezetésével Udvarnoki András végiglátogatta az amerikai magyar baptista gyülekezeteket öt héten át, New Yorktól Chicagóig.

Udvarnoki András tizenhét évvel később, 1928-ban ismét a tengeren túlra utazott Csopják Attilával együtt, hogy részt vegyen a kanadai Torontóban rendezett Negyedik Baptista Világszövetségi Kongresszuson. Több kanadai és egyesült államokbeli magyar és román baptista gyülekezetben hirdették Isten Igéjét. Akkoriban az Egyesült Államokban 48 magyar gyülekezet működött, 28 lelkipásztor vezetésével, körülbelül 2000 gyülekezeti taggal; Kanadában 10 gyülekezet 330 taggal és két felavatott lelkipásztorral. Voltak imaházai, hivatalos lapjaik, vasárnapi iskolai folyóiratuk és az East Orange (New Jersey) városában működő Nemzetközi Baptista Szemináriumban egy magyar teológiai osztályuk.

Hazánkban Udvarnoki András szolgálata idején a magyarországi baptisták hátrányos helyzetben voltak a nagy egyházakkal szemben. Az állami törvények különbséget tettek a bevett vagy törvényesen elismert és a megtúrt (sokszor üldözött) felekezetek között. A baptista közösség vezetőit és tagjait üldöztetések érték. Meyer Henrik és munkatársai már évek óta sokat szenvedtek a rendőrségi és helyhatósági vezetők és lelkészek, papok túlkapásai miatt. Bántalmazások érték őket, életveszélyben forogtak Budafokon, a Szepességben, Nagydísznódon, Gyantán, Újvidéken és Budaörsön.

A lelkiismereti és vallásszabadság érdekében kifejtett erőfeszítések végül úgy realizálódnak, hogy megjelenik a vallás szabad gyakorlatairól szóló törvény. Kihirdetik 1895. november 26-án. E törvény alapján Udvarnoki András és Csopják Attila azonnal folyamosodik a baptista vallásfelekezet elismeréséért. A nevezetes 1905. szeptember 14-én és 15-én, Ócsán tartott országos baptista gyűlésen elfogadott hitvallást és szervezeti szabályzatot a vallás- és közoktatásügyi miniszter jóváhagyta, majd az 1905. évi 77 092. számú körrendelete alapján, 1905. november 2-i dátummal történt közzététele után a Békehiírnök, 1905. november 15-i számában ismertették szövegét.

Egyúttal közölték, hogy az elismerés által az állam nem avatkozik be a gyülekezetek belügyeibe, hanem „megvédi azokat a beadott és jóváhagyott szervezeti szabályzat és hitvallomás alapján; az imaházakat a hitközség nevére írják; a gyermekeket vallásoktatásban részesíthetik; hitszónoki iskolát állíthatnak fel. A gyülekezeteknek hitközségekben kell tömörülniük, és megszervezésük után be kell jelenteniük a megye vagy város első tisztviselőjének...” Mindezeket Udvarnoki Andrásék folyamatosan közölték a felekezeti lapban és magyarázták az elismerés lényegét. Közölték, hogy a németországi baptistáknál ez miként ment végbe „fokozatosan”, míg nálunk „az államhatalom törvényhozásilag tette lehetővé az elismerést”.

Ezután sorra megalakultak a hitközségek: Békés, Hajdúböszörmény, Karcag, Debrecen, Nagyvárad és Biharpüspöki központokkal. A Budapesti Baptista Hitközség csak később alakult meg, ám a közoktatásügyi miniszter 1906. december 4-én hatálytalanította a baptista hitközségek létrejöttét és egyedül a budapesti hitközséget nyilvánította törvényszerűen megalakultnak. A hitközség első vezetői a következők voltak: előjáró és lelkész Csopják Attila, vének Udvarnoki András és Orosz István, evangélista *Bodoky Lajos*, diakónus *id. Tomi Lajos*.

1920-ban, huszonhat éves különállás után megtörtént az elismert és el nem ismert csoport egyesülése. Az egyesülés nagy ünnepére később, azaz 1924. június 17-21-e közt került sor Budapesten a Nap utcai és a Wesselényi utcai imaházakban. Udvarnoki András, a baptista szövetség elnöke személyesen hirdette meg a hármas ünnepet és hívta meg a gyülekezetek küldötteit az országos konferenciára, a szeminárium évzáró ünnepélyére és a baptista misszió 50 éves fennállásának megünneplésére. Udvarnoki András e konferencián indítványozta, hogy építsenek székházat a Rákóczi út 66. számú telken. E grandiózus tervet a jubileumi konferencia határozattá emelte és a jelenlevők 35 millió koronát meg 111 dollárt ajánlottak fel az építkezésre már a kon-

ferencia idején. A következő tavaszra tervezett építkezést azonban a közelgő gazdasági világválság keresztülhúzta.

1895 februárjában Rákoscabán a közösség vezetői elhatározták, hogy elindítanak egy lapot Békehírnök címmel. A lap szerkesztésével Udvarnoki Andrást és Csopják Attilát bízták meg, és a lap első száma 1895. március 15-én meg is jelent, egyelőre 500 példányban, 8 krajcáros áron. 50 év múlva (1944-ben) Udvarnoki András megéri a lap 50. évfolyamának elindulását, aminek 1944-ben a háború vet véget, és csak 1957 augusztusában indulhat el újabb évfolyama.

Udvarnoki András munkatársaival együtt új énekeskönyvet szerkesztett 1896-ban *Sion énekei* címmel, majd még ugyanabban az évben elhatározták, hogy gyülekezeti énekeskönyvet adnak ki Hithang címmel 700 hangjegyes énekkel. A két évre tervezett munkával Balogh Lajos, Udvarnoki Andrást, *Lisztes Mihályt* és Csopják Attilát bízták meg.

1928 körül Udvarnoki András önéletrajzában a következőket írja irodalmi tevékenységéről: „A *Békehírnök* folyóiratnak egyik alapítója és munkatársa vagyok. Egyéb irodalmi műveim: *Hittan* szemináriumi használatra, egy másik *Hittan* középiskolai tanulók számára. Teológiai műveim az ún. *Népszerű teológia* négy füzetben és többféle felolvasásaim a konferenciák alkalmával. Végül a *Homiletika*, vezérfonal szemináriumi használatra.” 1935-ben egy országos konferencián összegezte kikristályosodott hitvallását „A *baptizmus lényege és követelményei*” címmel.

A kiskőrösi (1905) és hajdúböszörményi (1910) menházak elindítása idején az országos közgyűlésen 1907-ben felhatalmazást kap egy árvaház alapítására. Eleinte hívő családoknál helyeztek el árvákat (a testi fogvatkozásúakat is ideértve), majd 1910-12 között Ócsán telket vásároltak árvaház céljára. Az építkezés is elkezdődött *Joó Ferenc* amerikai személy támogatásával, de a háborús nehézségek miatt az építkezés zsákutcába jutott. A telket eladták és a gyermekeket Budára szállították, majd a Torbágyi úti épületben a szeminárium mellett helyezték el. Udvarnoki András 1921-ben az árvaház vezetését *Beharka Pálnak* adta át. Az árvaház működése beindult és volt olyan időszak, amikor 80 árváról is gondoskodtak.

1930-ban a hetven tagú péceli gyülekezet hívta meg Udvarnoki Andrást a gyülekezet vezetésére és pásztorolására. 1933-ban letette országos szövetségi elnöki tisztségét és egyre több időt szentelt a péceli gyülekezetre. 1934-ben részt vesz a Berlini V. Baptista Világkongresszuson és

örök ifjúként évente jelen van a Tahiban és Baján rendezett nyári ifjúsági konferenciákon. 1934-ben és 1935-ben ismét rá hárul az országos szövetség vezetői tisztsége. A péceli gyülekezetet egészen 1938-ig pásztorolja, amikor a gyülekezet meghívja *iff. Udvarnoki Andrást*, mint lelkipásztort.

Ekkoriban végleg Pécelre költözik, és ott hallja meg a hazahívó szót 1945. március 22-én. A búcsúzásra 1945. március 24-én kerül sor a Péceli Baptista Temetőben. Temetésén *Baranyay Mihály* szövetségi titkár, a rákoshegyi gyülekezet lelkipásztora hirdeti Isten Igéjét.

E visszatekintéssel hálánkat akarjuk kifejezni mennyei Atyánk iránt az előttünk járt úttörő prédikátorért, tanítóért és evangélizátorért, az árvák és elesettek nagy patrónusáért, az irodalmi és lapkiadó misszió pártfogójáért és művelőjéért, a külföldi és hazai testvéri és baráti kapcsolatok szorgalmazójáért, az ének és zene művelőjéért. Mindezt Isten Szentlelke kezdeményezte Udvarnoki Andrásban, hogy engedelmessége alapján beavassa azok közé, akik követik a Bárányt, valahová megy és szolgálják őt hűen mindhalálig.

Dr. Gerzsényi László
a BTA nyugalmazott teológiai tanára

Irodalomjegyzék

- A Baptisták Világkongresszusa. (Kiadta a magyar baptista szövetség, Budapest, 1905.)
- A Békehírnök c. folyóirat számai 1895. március 15-től 1944-ig és 1957 augusztusától 2011-ig.
- A felső Pest vidéki baptista gyülekezet Tahitótfalun 1895. augusztus hó 20-án tartott értekezletének jegyzőkönyve. (Kézirat.)
- A Magyarországi Baptista Egyház Alapokmányai. (Budapest, 1974.)
- A Péceli Baptista Gyülekezet jegyzőkönyve, 1931. (Kézirat a Péceli Baptista Gyülekezet irattárában.)
- Az Amerikai Magyar Baptisták Történelme, 1908-1958. (Az Amerikai Magyar Baptista Szövetség, 1958.)
- Baptist Handbook. (1924-től 1946-ig. Másolat.)
- Baptist World Alliance First European Baptist Congress, Held in Berlin, 1908, (August 29th to September 3.) Rev. J. H. Ruschbrooke, London, Baptist Union Publication Department, 1908.)

- CSOPJÁK ATTILA, Képek a magyarországi baptista misszió történetéből. (A Baptista Könyvkereskedés kiadása, Budapest, 1928.)
- Der Wahrheitszeuge. (1880-tól 1920-ig.)
- EMMA PARKER MADDY, Believers and Builders in Europe (Broadman Press, Nashville, Tennessee, 1939).
- Evangélium Hírnöke. (1908-tól 1945-ig.)
- EVERETT GILL, Europe and the Gospel. (J. H. Jenkins, Inc. Richmond, Virginia, 1931.)
- GERZSENYI LÁSZLÓ, A clevelandi magyar baptista misszió 100 éve. (Budapest, 1999.)
- GERZSENYI LÁSZLÓ, A Péceli Baptista Gyülekezet története (1892-2002). (Péceli Baptista Gyülekezet, 2002.)
- GERZSENYI LÁSZLÓ – MIKLYA LUZSÁNYI MÓNICA, Mindeddig... Az első magyarországi baptista gyülekezet története. (Harmat – Wesselényi utcai Baptista Gyülekezet, Budapest, 2007.)
- GERZSENYI LÁSZLÓ, Az evangélium kényszerében. Udvarnoki András élete. (Baptista Kiadó, Budapest, 1995.)
- GERZSENYI LÁSZLÓ, Gyülekezeti életünk, I. 1979-1983; II. 1984-1987; III. 1988-1993. (Pécel. Kézirat.)
- HECKMANN MARGIT, A Budapesti Baptista Árvaház története. (San Dimas, California, 1972.)
- HEINRICH MEYER, Kurzer Bericht über der Entstehung und Entwicklung der Baptistenmission in Ungarn. (Budapest, 1884. április 12. Kézirat a Baptista Levéltárban.)
- Igazság Hírnöke. (Az el nem ismert közösség folyóirata 1908-12-ig.)
- Jahrbuch. (1927-től 1939-ig. Másolat.)
- Jegyzőkönyv az Amerikai Magyar Baptista Szövetkezet X. konvenciójáról. New York, N.Y. 1917.
- JOSEPH BOGAR, The Hungarian Baptists of Canada. (McMaster University, 1949.)
- Magyar Törvénytár, 1894-1895. évi törvénycikkek. (Budapest, Franklin-Társulat, 1897.)
- MEYER HENRIK önéletrajza magyar fordításban. (Kézirat.)
- MÉSZÁROS KÁLMÁN, A Szokolyai Baptista Gyülekezet és körzetének története. (Budapest, 1992.). Kézirat.
- Missions. (1923.)
- Nap utcai Jegyzőkönyv. (Kézirat a Budapest, Nap utcai Baptista Gyülekezet levéltárában.)
- Statistik. (1878-tól 1914-ig. Másolat.)

- SZABÓ ANDRÁS, Adatok a magyarországi baptista gyülekezetek ötvenéves történetének megírásához. (Tahitótfalu, 1926. Kézirat, kb. 1930-ban)
- SZEKENI OLIVÉR, „Adatok a budapesti Baptista Teológiai Szeminárium történetéből.” (Emlékkönyv a Baptista Teológiai Szeminárium alapításának 75. évfordulójára. Magyarországi Baptista Egyház, Budapest, 1981.)
- Szeretet. A romániai magyar baptisták lapja. 1924.
- Szerkesztő: BERECSKI LAJOS, Krisztusért járva követségben. 1846-1996. (Baptista Kiadó. Budapest, 1996.)
- SZIGETI JENŐ, „És emlékezzél meg az útról...” (Szabadegyházak Tanácsa, Budapest, 1981).
- Tahitótfalui jegyzőkönyv. (Kézirat, a Tahitótfalui Baptista Gyülekezet levéltárában.)
- The Baptist Missionary Magazine. (Másolat 1846-tól 1894-ig.)
- The Baptist World Alliance Second Congress, Philadelphia, June 19-25, 1911. (Philadelphia, U.S.A. Harper and Brother Co. 1911.)
- The Baptist World Congress, London, July 11-19, 1905. (London, Baptist Union Publication Department, 4, Southampton Row, W. 4. 1905.)
- TRESÁNSZKY VILMOS, A baptizmus egyháztörténelme és a mai baptizmus lényege. (Budapest, 1953. Kézirat).
- UDVARNOKI ANDRÁS, 1895-1920, Budapest Nap-utcai Baptista Gyülekezet 25 éves fennállásának rövid története. (Nyomtatvány.)
- UDVARNOKI ANDRÁS, Tájékoztató. (Budapest, 1921.)
- UDVARNOKI ANDRÁS, Népszerű teológia. (A Baptista Könyvkereskedés kiadása. Budapest, 1930.)

Nemeshegyi-Horvát Anna:

Flaccus bűnei és bűnhődése

Alexandriai Philón *In Flaccum* című művében

*A hübrisz-motívum központi szerepe a műben*¹

A *hübrisz*, önfelmagasztalás, gőg témája mintegy 27 éve foglalkoztat, és kronologikusan haladtam e téma feldolgozásával, a legrégebb görög szövegektől egészen Pál apostol leveleiig. Teológiai BA szakdolgozatomban (BTA, 2002) megvizsgáltam a *hübrisz*-motívum felbukkanását ókori görög szerzőknél Homérosztól Szophoklészig, majd az ógörög szakon már csupán egyetlen szerzőre koncentrálva, Szophoklész tragédiáiban elemeztem ugyanezt a fogalmat (ELTE BTK, 2006). Később Teológiai MA szakdolgozatomban (BTA, 2012) Alexandriai Philón műveiben vizsgáltam a *hübrisz*-szócsoport felbukkanását Peder Borgen Philo-indexének segítségével. E munka során vettem azt észre, hogy Philón egy művében különösen fontos szerepe van a *hübrisz*-szavaknak, ez pedig az *In Flaccum*, vagyis a *Flaccus ellen* c. mű. A Károli Egyetem Hittudományi Doktori Iskolájában töltött évek alatt pedig továbbra is kronologikusan haladva a Septuagintában és az Újszövetségben is megvizsgáltam ugyanezt a fogalmat (és természetesen a szinonim kifejezések előfordulását is). Végül leszűkítve a doktori kutatásomat, Pál apostol leveleinél maradtam, mint amelyekben sokszor hangsúlyossá válik az önfelmagasztalás, büszkeség, gőg fogalma. Jelen tanulmány tehát egy hosszú kutatási folyamatból kiragadott „pillanat”, vagyis annak a két évnek egyik gyümölcse, amikor Alexandriai Philónnal foglalkoztam. Az itt található Philón-szövegeket saját fordításomban közlöm.

A mű tartalma és szerkezete – Milyen jellegű történelmi munka az *In Flaccum*? Az apologetikus-theodíceai motiváció.

A *Flaccus ellen* c. értekezés Flaccusnak, Alexandria prefektusának az uralkodását és az általa folytatott zsidóüldözést írja le,² majd az értekezés második részében a Flaccuson beteljesedett ítéletet közli.³

¹ GÉR ANDRÁS LÁSZLÓ, JENEI PÉTER, ZILA GÁBOR szerk.: Flaccus bűnei és bűnhődése, In: Hiszek, hogy megértsem, L'Harmattan Kiadó, Budapest, 2015. 121-131. o.

² Fla. 1-101.

³ Fla. 102-191.

E műben olyan sűrű egymásutánban követik egymást a ὕβρις-ről szóló részletek, hogy szinte ezeknek a részleteknek az „összeolvasása” kiadja az események megdöbbentő alakulását – hiszen a zsidók ellen elkövetett erőszakról és merényletekről van szó lépten-nyomon. Itt különösen széles körben mozog a *hübrisz*-szócsoport jelentése, a szóbeli sértéstől a fizikai bántalmazásig sokféle dologra utalhat. Olyannyira szemléletesen ír Philón, hogy szinte megelevenedik előttünk a Kr.u. 38. év, amikor a pogromra sor került Alexandriában.⁴

Philón a mű elején Flaccus erényeit ismerteti,⁵ és azt, hogy helytartóságának a kezdetén sok mindent bölcsen intézett. Philón közli, hogy azért dicséri Flaccust, mert értelmessége és bölcsessége fényében még alávalóbb mindaz, amit tett, még súlyosabb ítéletre méltó.

Flaccus fokozatosan haragudott meg a zsidókra; ennek egyik állomása az volt, amikor I. Heródes Agrippa király látogatásakor féltékeny lett Agrippára, hiszen bár az szerényen viselkedett, és nem hivalkodott Alexandriában, mégis magasabb titulusa volt, mint neki. Flaccus ugyan aktívan nem tett semmit Agrippa ellen, sőt vele szemben barátságosnak mutatkozott, de a háta mögött sok gonoszat mondott róla, és elnézte azt, hogy a helyi csőcselék nyilvánvaló módon gúnyt űzzön belőle. Ezek egy bolond embert királynak öltöztettek, és szíriai módon „Marin”⁶ néven köszöntöttek, tehát mindenki számára egyértelmű volt, hogy Agrippát gúnyolják. Flaccus nem fedtte meg az ilyen viselkedést, hanem szabad folyást engedett neki.⁷

Ezek után a zsidókat gyűlölő emberek a zsidók bosszantására, illetve bajba keverésére kitalálták, hogy megszenteltségtenítik a zsinagógáikat oly módon, hogy azokba Gaius képeit helyezik el, így ha azok tiltakoznak ez ellen, akkor a császárral kerülnek szembe.⁸

A zsidóüldözés ezek után teljes erővel megindult. Flaccus kijelentette, hogy a városban lakó zsidók idegeneknek számítnak.⁹ A zsi-

⁴ A pogromot illetően az okokra részletesen kiterjedő elemzés a következő műben található: GAMBETTI, SANDRA: *The Alexandrian Riots of 38 CE and the Persecution of the Jews: A Historical Reconstruction*. Brill, Leiden-Boston, 2009.

⁵ Fla. 1-7.

⁶ Arámi nyelven „úr”, cf. 1Kor 16,22 „Maranatha”!

⁷ Fla. 25-42.

⁸ Vö. *Legatio ad Gaium* 134. Ott az események sorrendje eltérő!

⁹ A kutatók véleménye megoszlik abban, hogy volt-e a zsidóknak görög polgárjoga. Lásd. SMALLWOOD, E. MARY (ed.): *Philonis Alexandrini Legatio Ad Gaium*. E.J. BRILL, Leiden, 1961. 6.p. „Before the publication of Claudius’ Letter to Alexandria, Schürer and Juster were among those who maintained that the alexandrian Jews as a body had Greek citizenship, while Willrich, Wilcken, Schubart, Engels, Gelzer and

dókkal szemben erőszakhullám tört ki, egyeseket felgyújtottak, másokat keresztre feszítettek, a nőkkel szemben erőszakoskodtak, meggyalázták őket, disznóhús evésére kényszerítették őket.

Az értekezés második fele¹⁰ Flaccus sorsának megváltozását írja le, miután „megkezdte munkáját ellene az igazság (*diké*), a bántalmazottak bajnoka és védelmezője, a gonosztettek és emberek megbüntetője”,¹¹ mivel saját alárendeltjei közül némelyek bevádolták őt.¹² Flaccus száműzetésbe kerül, ahol későn ugyan, de belátja bűneit, és észre kell vennie az isteni igazságosság megnyilvánulását sorsában. Flaccus bűnvalló imádságának,¹³ vagy pontosabban megvilágosodását kifejező monológjának közlése valószínűleg inkább didaktikai eszköz Philón részéről, mintsem történelmi események pontos rögzítése.¹⁴ Flaccus maga is elszenvet mindent, amit ő tett a zsidók ellen, végül az ellene küldött kivégzők szörnyű módon összekaszabolják, így hal meg.¹⁵ A záró sorok szerint igen erőteljes, és nem titkolt apologetikai-theodíceai motiváció húzódik meg az *In Flaccum* megírása mögött. Philón célja, hogy bebizonyítsa mind a zsidóknak, mind pedig alexandriai ellenfeleiknek (és mindazoknak, akik tanúi voltak az erőszakos eseményeknek), hogy Isten nem feledkezett el választott népéről, és megbünteti az ellenük vétkezőket.

Fuchs were among who denied this.” Claudius alexandriai levelének publikálása után a történészek közül jóval kevesebben gondolják úgy, hogy a zsidók egységesen görög polgárjoggal rendelkeztek volna.

¹⁰ Fla. 102-191.

¹¹ Fla. 104.

¹² Fla. 125-127.

¹³ Fla. 170-175.

¹⁴ Egy másik példa a philóni apologetikus-theodíceára: Philón a *De Providentia* c. művében unokaöccse, Tiberius Julius Alexander ellenvetéseire válaszol a gondviseléssel kapcsolatban. Szerinte ugyanis a gondviselés a jókkal túl rosszul, a rosszakkal pedig túl jól bánik. Philón hosszabb érvelése részeként utal Polükratész szamoszi türannosz sorsára is, aki még hatalma teljében azt álmodta, hogy Zeusz fürdeti és a nap keni őt. Ez akkor teljesedett be, amikor karóba húzták, és az eső esett rá, a nap izzasztotta.

¹⁵ Fla. 188-190. Colson szerint Philón bosszúállón ábrázolja Flaccus halálát, és a következőket írja: „ez az egyetlen [tanulmány], amelynek kapcsán a szépséget és spiritualitást csodálók – jóllehet e kettő oly gyakran szerepelt az allegorikus kommentárban és a Kifejtésben – azt kívánják, hogy bárcsak megíratlan maradt volna” (Loeb, IX. köt, 301. p.), a magyar fordítás Szabó Xavér OFM műve, megtalálható: SCHENCK, KENNETH: *Bevezetés Philón életéhez és írásaihoz*. L'Harmattan, Budapest, 2010. 143. p. 8. lábjegyzet

**Az egyes *hübrisz*-t tartalmazó részletek
(32, 40, 58-59, 77, 79, 91, 95, 104, 117, 136, 173)
ismertetése röviden, és annak vizsgálata, hogy ki követi el és ki
szenvedi el a sérelmeket**

Lássuk tehát a ὕβρις-t tartalmazó szakaszokat! A 32. szakasz kontextusa az, hogy a környezete felbízta Agrippa ellen Flaccust, aki ezek után áskálódik ellene. Nyíltan nem mer szembeszállni vele, mert Gaius küldte Agrippát, s Agrippa a „császár barátja” címet viseli.

(Fla. 1:32)

Hallva ezt, még jobban felfújta magát (Flaccus), mint azelőtt, és bár nyilvánosan a társának és barátjának mutatkozott, mivel félt attól az embertől, aki odaküldte, magánemberként féltékenykedett vele szemben, és gyűlölettel beszélt róla, és a háta mögött *megalázta* őt, mivelhogy szemtől szemben nem merte.

A ὕβρις (ὕβρις) jelentése itt: sérteget, megaláz, más méltóságát megsérti. A későbbiekben Philón bemutatja az Agrippa ellen elkövetett sértések sorát, így folyamatosan kibontakozik előttünk a teljes kép. Igen nagy hangsúlyt helyez Flaccus ábrázolására, jellemének torzulására, vagy a már meglévő jellemgyengeségének megnyilvánulásaira az adódó lehetőségek közepette.

Az Agrippát megvető tömeg egy bolond embert felöltöztetett királynak, és eljátszották, hogy ő a király, hódoltak neki, s ezáltal Agrippát gúnyolták. Flaccus súlyos hibát követ el azzal, hogy homokba dugja a fejét, és nem bünteti meg a csúfolódókat.

(Fla. 1:40)

...amikor pedig [Flaccus] hallotta, jobban mondva látta ezt, akkor cselekedett volna jól, ha letartóztatja és börtönbe veti az örültet, hogy ne adjon alkalmat a náluk különbek *sértegetésére* azoknak, akik gyalázták [Agrippát]; és ha megfenyíti azokat, akik felöltöztették [a bolondot], mert mind nyíltan, mind rejtetten, mind szavakkal, mind tettekkel meg merészeltek *sérteni* egy királyt, Cézár egy barátját, egy olyan embert, akit a római szenátus parancsnoki hatalommal tisztelt meg. De ő nemhogy nem büntette meg, hanem figyelemre sem mál-

tatta őket, büntetlenséget és szabadságot adva a rossz-
akaróknak és a gyűlölködőknek, úgy téve, hogy nem
látta azt, amit látott, és nem hallotta azt, amit hallott.

A ὕβρις, ill. ὑβρίζειν jelentése itt: gúnyolódás, sértegetés, más meg-
alázása, méltóságának megsértése. A φίλον Καίσαρος – politikai tiszt-
ség, nem feltétlenül a császár személyes szimpátiáját jelenti.
Diplomáciai hiba, mely súlyos következményekkel is járhatna.

Philón az Agrippa elleni sértések leírása után időrendi és súlyos-
sági sorrendben sorolja a Flaccus által a zsidókon elkövetett kegyet-
lenkedéseket. Először a mesterségük gyakorlásában akadályozták
meg őket, aminek következtében elszegényedtek, később fokozatosan
egyre több zargatásban volt részük, egészen odáig, hogy megkínóztak
és megölték sokakat, majd a hullákat is meggyalázták.

(Fla. 1:58-59)

És noha ezek [a gonoszságok] éppen elég tűrhetetle-
nek voltak, mégis valójában tűrhetőeknek tűntek azok-
hoz képest, amelyek később következtek, mert a
szegénység valóban kemény dolog – különösen, ha az
ellenség mesterkedései következtében állt elő –, mégis
kisebb dolog, mint akárcsak a legkisebb testi *sértés*.
(59) De annyira mindenben túlmenő dolgokat kellett el-
szenvednünk, hogy ha az ember a jelentésüknek meg-
felelően akarná használni a szavakat, akkor nem is
nevezhetné *súlyos testi sértésnek* és bántalmazásnak,
hanem úgy tűnik nekem, hogy teljesen híján lenne a
megfelelő kifejezéseknek az újonnan kitalált kegyetlen-
ségek nagysága miatt. Olyannyira, hogy ha a háború-
ban a természetüknél fogva könyörtelen győztesektől
elszenvedett dolgokat összehasonlítanánk ezekkel,
akkor azok a legnagyobb gyengédségeknek tűnnének.

A ὕβρις jelentése itt: testi sértés, a testi a σώματα szóból derül ki.
Már a szegénység is valójában fizikai jellegű nyomorúság, de Philón
itt azt kívánja hangsúlyozni, hogy tetteles erőszakkal is bántalmaz-
ták a zsidókat a későbbiekben. Ez a különbségtétel a fizikai és lelki
bántalmazás között platonikus eredetű lehet, és maga Philón sem tel-
jesen konzekvens, mert a mű második felében éppen azt részletezi,
hogy Flaccus lelki szenvedései és büntetése még súlyosabbak voltak

a testi szenvedéseinél.

Philón érzékelteti, hogy mennyire elégtelenek a szavak az akkori szenvedések leírására: valójában gyengének bizonyulnak a régi szavak, és újakat kellene kitalálni az új szenvedések súlyossága miatt. A békeidő és a háború ellentéte több helyen megjelenik nála, itt azt jelzi az ellentét és a fokozás, hogy az alexandriai zavargások kapcsán valójában békeidőben kellett elviselniük a háborús időkre jellemző nyomorúságokat (vagy azoknál is rosszabbakat).

Flaccus további szándékos „tehetetlensége” jelenik meg a 77. szakaszban, sőt már aktívan is közrejátszik a zsidók bántalmazásában, megvereti őket ellenségeik szeme láttára.

(Fla. 1:77)

...de noha [Flaccus] pontosan tudta, hogy minden vagyontól megfosztották őket, megverette őket kifosztóik szeme láttára, hogy így a szegénység és a testi *bántalmazás* kettős nyomorúságát kelljen elszenvedniük, és hogy üldözőik kétszeres gyönyörben részesüljenek, egyrészt élvezzék mások gazdagságának gyümölcsét, másrészt hogy az általuk kifosztottak megaláztatásában jóllakásig gyönyörködhessenek.

A ὄβρις jelentése itt: testi bántalmazás (a σώμασιν, illetve az ἔτυπεν által van hangsúlyozva, hogy itt testi sértésről van szó). Az εἰς κόπον utal a csömörre, kegyetlenségben való tobzódásra.

A 79. szakasz kontextusában arról olvashatunk, hogy a különféle társadalmi rangú embereket különféle típusú korbáccsal vagy vesszővel volt szokás fenyíteni, ha vétkeztek. Flaccus ezt később felrúgta, és az előkelőbb zsidókat is méltóságukat különösen sértő módon verette meg.¹⁶

(Fla. 1:79)

...Ezt a szokást megőrizték a mi népünk esetében is, Flaccus elődei és maga Flaccus is kormányzásának korai szakaszában, mert teljességgel lehetséges még mások megalázásában is megtartani a becsületüknek valamilyen szikráját, és még az *embertelen bánásmódban* is valamilyen mértékű enyhítést alkalmazni a *gyalázat csökkentésére*, hogyha valaki az ügyeket azok saját valójában vizsgálja,

¹⁶ v.ö. BARCLAY, JOHN M. G.: *Jews in the Mediterranean Diaspora from Alexander to Trajan* (323 BCE – 117 CE). T&T Clark, Edinburgh, 1996. 69. p.

és nem a személyes rosszindulatán keresztül, ami által minden enyhítő körülményt figyelmen kívül hagyja.

A ὕβρις jelentése itt: embertelen bánásmód, testi fenyítés által, és az ἀνὺβριστος pedig „meg nem csúfolt”, „nem sértő”, „tisztességes”.

Philón nem kritizálja alapvetően a társadalmi különbségeket, hanem adottnak veszi azokat, és természetesnek, hogy a magasabb rangúak nem kaphatnak ugyanolyan büntetést, mint az alacsonyabb rangúak. Hozzáállása nem egy mai jogvédőé. Ez annak lehet következménye, hogy ő maga is igen előkelő családból származott,¹⁷ és saját bevallása szerint elképzelhetetlennek tartotta volna a rabszolgák nélküli életet.

A zsidók üldözői átkutatják a zsidók házait fegyverek után kutatva, de még az evéshez szükséges késeket se nagyon találhatnak náluk. Philón ezt arra hozza példaként a 91. szakaszban, hogy a zsidók nem fényűző luxusban éltek, hanem mértéket tartottak mindenben.

(Fla. 1:91)

...Amiből rögtön megmutatkozott az élettelle kapcsolatos elégedettségük is, hogy nem helyeselték a fényűzést és az elpuhult luxust, amely megnövekedve elteltséget szül: annak pedig a gőg a leszármazottja, ami minden rossznak a kezdete.

A ὕβρις jelentése itt: gőg. A szöveg két szót hoz az anyagi javakkal való elégedettségre: az εὐκολία, amikor valaki megelégszik a szükségesséssel, és a κόπος, amikor valaki megcsömörlik, túltelítődik a sokkal. Az egyik nyilvánvalóan pozitív értéket képvisel Philón szemében, a másik pedig negatív töltetű – már csak azért is, amit a klasszikus irodalomból magával hoz.

Itt utal egy szolóni mondásra, de nem szó szerint idézi, hanem csak tartalmában. A szolóni részlet így hangzik: „Mert az elteltség gőgöt szül, ha nagy jólét kísér embereket, kiknek nincs megfelelő (helyzethez illő) gondolkodásuk.”¹⁸ Az is érdekes, hogy a κόπος-ὕβρις szekvenciát két másik fogalommal toldja meg, hiszen a κόπος eredeteként a

¹⁷ KENNETH SCHENCK: „Philón nem volt egy átlagos ókori ember. Rendkívül gazdag és művelt volt, kiváltságos életet élvezett, ami az ő korában nagyon kevesek számára adatott meg, még az elit körében sem volt tipikus.” In: SCHENCK, KENNETH: *Bevezetés Philón életéhez és írásaihoz*. L'Harmattan, Budapest, 2010. 14. p.

¹⁸ SZOLÓN frag D 5,9-10. Philón igen sok más helyen is utal erre a szolóni sorra.

πολυτέλεια-t („tékozlás, fényűzés, pompa”), és a ἀβροδοῖαιον-t (elpuhultság) jelöli meg. Rengeteg bibliai párhuzam kínálkozik a vagyonnal való helytelen bánásmódról, a jézusi intések mellett az alábbiak is: „minden rossznak gyökere a pénz szerelme”,¹⁹ illetve Jakab levelében egy hosszabb intés a luxusban élő és jogtalanságokat elkövető gazdagoknak.²⁰

Az eredménytelen házkutatások után súlyosabb megaláztatások következtek: disznóhús evésére kényszerítették a zsidó nőket. Azokat, akik ettek, elengedték, de azokat, akik határozottan visszautasították, még jobban megalázták, ahogyan a 95. szakaszban olvassuk:

(Fla. 1:95)

De az igazság az, ahogy már mondtam is, hogy az egész dolog Flaccus és a csőcselék előre kieszelt kegyetlen terve volt, aminek a nők is megitták a levét, mert foglyokként hurcolták el őket, nem csak a piactérre, hanem a színház közepére is, ahol mindenféle rágalmazott vádakkal állították őket a színpadra a legelviselhetlenebb és legfájdalmasabb *megaláztatással*.

A ὕβρις (ὑβρεως) jelentése itt: megaláztatás, verbális vagy fizikai bántalmazás, megszegényítés. Az egyik konkrét gyalázat az volt, hogy disznóhúst etettek velük, ezzel szándékosan a vallási törvényeik áthágására kényszerítve őket. Pusztán a 95. szakaszból nem derül ki, de a továbbiak utalnak arra,²¹ hogy a megaláztatások teljes spektrumát (fizikai, verbális, lelki, szexuális, stb.) kellett elszenvedniük.

A 104. szakasz kontextusa Flaccus letartóztatása, ettől a ponttól következik be a fordulat, üldözőből üldözötté válik:

(Fla. 1:104)

De ezek után sietve megkezdte munkáját ellene az igazság, a bántalmazottak bajnoka és védelmezője, a go-

¹⁹ 1 Tim 6,10

²⁰ „Tehát, ti gazdagok, sírjatok és jajgassatok a bekövetkező nyomorúságaitok miatt! Gazdagságotok megrohadt, ruháitokat megrágta a moly, aranyotok és ezüstötök megrozsdásodott, és rozsdája ellenetek tanúskodik, és megemésztí testeteket, mint a tűz. Kincseket gyűjtöttetek még az utolsó napokban is. Íme, a földjeiteket learató munkások bére, amelyet visszatartottatok, égre kiált, és az aratók panasza eljutott a Seregek Urának a fülébe. Dözsöltetek a földön és tobzódtatok, hízlaltátok a szíveteket, mint az áldozati állat levágásának napján. Elítéltetek, megöltetek az igazat, s ő nem állt ellen nektek.” Jakab levele 5,1-6

²¹ pl. Fla. 96.

nosz tettek és emberek megbüntetője. Mert először is olyan *megaláztatást* és nyomorúságot kellett elviselnie, amilyen még nem történt egyetlen kormányzóval sem, amióta a Felséges [= Augustus] háza uralmat nyert a föld és a tenger fölött.

A ὕβρις jelentése itt: megaláztatás. Kulcsfontosságú szakasz áll előttünk, mert itt kezdődik a mű második fele, ahol már Flaccus bűnhődését írja le Philón. „Teológiai” szemüveggel nézi az eseményeket, és a kormányzó bűnhődése mögött Isten gondviselését látja.²² Kifejezés-módja itt mégis az archaikus görög gondolatra utal, amikor δίκη-t a bántalmazottak bajnokának nevezi.

A 117. szakasz szövegkörnyezete arról szól, hogy Flaccust Bassus százados katonái elviszik egy lakomáról, épp a zsidók sátoros ünnepe alatt, ősszel.

(Fla. 1:117)

De [a zsidók] az ünnep szokásai közül semmit sem tartottak meg, mert a nép vezetői még börtönben voltak, a jóvátehetetlen és tűrhetetlen *sértések és bántalmazások* után, a közemberek pedig a vezetőik nyomorúságát úgy fogták fel, mint az egész népet érintő bajt, és mivel ők is mérhetetlenül el voltak keseredve az őket személy szerint érő csapások miatt.

A ὕβρις (ὕβρις) jelentése itt: „bántalmazás”. A Flaccust letartóztató százados neve (Bassus) azonos annak a századosnak a nevével, akit ő küldött ki a zsidók házainak feldúlására. Szinte biztosan két különböző személyről van szó, mivel a név gyakori,²³ de a név említése valószínűleg szándékos, a tükörszerkezet felépítésében, a Flaccus fejére

²² Ezzel mintegy helyreáll a megbomlott világrend. V.ö. CALABI, FRANCESCA: *The Language and the Law of God. Interpretation and Politics in Philo of Alexandria*. Scholars Press, Atlanta, 1998. 71. p. „Thus, in In Flaccum 102 ff it is clear that God watches over human events, providence and mercy are omnipresent, and the justice that struggles beside the oppressed is foe to the unpious and the wicked. Hence we again find the theme of rebalancing and restoring an order which has been broken.” *Van der Horst is kitér arra, hogy Philón műve nem annyira a történetírás, mint az apologetikus teodícea műfajába tartozik.* V.ö. HORST, PIETER W. VAN DER: *Philo's Flaccus: the First Pogrom: Introduction, Translation and Commentary*. Brill, Leiden, 2003. 1. p.

²³ Lásd a lábjegyzetet LOEB, IX. köt., 362. p.

visszaszálló ítélet bemutatásában segít. A szöveg maga azt részletezi, hogy miért nem tudták megtartani a zsidók az ünnepet.²⁴

A 136. szakasz környezete Flaccus vádlóit írja le. Egyik vádlója Lampón egy korrupt törvényszéki írnok, a másik Iszidórosz, aki a kocsmai társaságokban jól ismert alak.

(Fla. 1:136)

Vannak a városban olyan, sok emberből álló társaságok, amelyekben a közösség nem az egészséges elveken alapul, hanem a vegyítetlen bor, a részegség, a mulatóságok, és az ezen kicsapongásokból eredő *kihívó viselkedés* tartja őket össze; ezek találkozóit „szinódusoknak” és „díványoknak” nevezik a helyiek.

A ὕβρις jelentése itt: kihívó viselkedés. A részegséggel és italozással járó durvaságra, illetve a nem teljesen józan állapotban elkövetett sértésekre is használták már korábban is a ὕβρις szót, például Homérosznál Pénélopé kérői vannak így bemutatva.²⁵

A következő rész, amelyben a hübrisszel találkozunk, a 173-as szakasz. Itt már Flaccus nyomorúsága van bemutatva, ill. az, hogy felismeri saját bűneinek a súlyosságát. Tulajdonképpen egy bűnvalló imádság áll előttünk, amelyben Flaccus összeomlik, és felsorolja múltbeli bűneit. A történészek szkeptikusak azzal kapcsolatban, hogy ez valóban így történt volna. Bennünket Philón teológiai gondolkodása érdekel, és ezen belül is a hübrisszel kapcsolatos véleménye, így éppen elég azt vizsgálnunk, hogy az ő ábrázolásában hogyan történtek a dolgok, és nem szükséges bizonyítékokat gyűjtenünk mellette vagy ellene. *Mindenesetre a mű valóságos csúcspontján jelenik meg a ὕβρις szó, és immár nem a zsidók szenvedik el, hanem maga Flaccus.*

(Fla. 1:173)

Egyeseket közülük a színházba vezettettem, és megparancsoltam, hogy jogtalanul bántalmazzák őket legnagyobb ellenségeik szeme láttára: ezért engem jogosan vonultattak föl nem egyetlen színházban, vagy egyetlen városban, hogy a legvégső *gyalázatot* [elszenvedjem]; – megkínóztatva nem annyira testemben, hanem nyomorult lelkemben – mivel diadalmenetben vezettek egész Itálián

²⁴ LOEB, IX. köt., 367. p.

²⁵ Odüsszeia 1.227; 16.86; 17.581; 24.2832, etc.

keresztül Brundisiumig, és az egész Peloponnészoszon keresztül Korinthoszig, és Attikán és a szigeteken keresztül egészen Androsz szigetéig, ami most a börtönöm.

A ὕβρις (ὕβρεσι) jelentése itt: gyalázat, megaláztatás. A mű tükörszimmetrikus-khiasztikus szerkezete ebben a szakaszban is látható, mert ahogyan Flaccus megszégyenítette a zsidó nőket a színházban, úgy most őt is mindenki szeme láttára hurcolták el, mintha színházi látványosság lenne. A hasonló helyzetek felismerése nincs az olvasó megfigyelőképességére bízva, hanem ismétlődő szavakkal is ki van fejezve: ὕβρις, θέατρον. Sőt, annyiban szinte didaktikus a részlet, hogy maga Flaccus számol be a saját bűneiről, és mondja ki magáról, hogy „ezért engem is jogosan vonultattak föl...”.²⁶ A testi és a lelki szenvedés megkülönböztetése, illetve annak mérlegelése, hogy vajon melyik volt gyötrőbb Flaccus számára, érdekes mozzanat. Egy méltóságot viselő ember számára nyilván nem kis megaláztatás, ha elveszíti korábbi kiváltságait, és hirtelen zuhanni kezd a presztízse, sőt bűnözőként bánnak vele.

Az a Flaccus, akit Philón jellemez, emlékeztet a görög drámák tragikus hőseire. Nekik a tragédiák végén, későn ugyan, de be kell látniuk, hogy tévedtek, valami tragikus hibát követtek el, amiért most bűnhődniük kell. A görög irodalomban Aiszkhülosz Agamemnón c. tragédiájában került elő a πάθει μάθος fogalma, és ez éppen erre a „szenvedés általi tudásra” vagy „szenvedés általi tanulásra” utal, melyet természetéből kifolyólag csak utólag, a tapasztalatok által szerezhet meg az ember. Az Agamemnón c. tragédia egyik kardalában ezt olvassuk e későn szerzett tudásról és a lelkiismeret-furdalásról:

„Bölcsességre ő (Zeusz) vezet,
embereknek ily szabályt
ad: „*ki szenved, az tanul*”;
álmában szívére csöppen a
bűntudó kín a vétkesnek, így
észretérni kényszerül:
íly erőszakos kegyes hatalmak
ülnek szent kormánypadon.”²⁷

²⁶ v.ö. COLLINS, JOHN J.: „Anti-semitism in Antiquity? The Case of Alexandria.” In: BAKHOS, CAROL (ed.): *Ancient Judaism in its Hellenistic Context*. Brill, Leiden, 2005. 11-12. p.

²⁷ AISZKHÜLOSZ: Agamemnón 175-182. sor (Devecseri Gábor fordítása)

Azáltal, hogy Philón egy ilyen szerkezetet használ, és Flaccus szájába adja a bűnbánó szavakat, még drámaibb hatást ér el.

Már a görög tragédiák esetében is kérdés, hogy az ilyen későn megszerzett tudás mennyiben képes a szereplő karakterét formálni, hiszen általában a tragikus halál követi a felismerés élményét – csak úgy, mint Flaccus esetében –, és nincs már lehetősége arra, hogy új életet kezdve jóvátegye a múltat. Vagy talán a szerzőnek nem is célja már a karakter formálása, hanem csak az olvasókkal akarja felismertetni az isteni igazságosság, Diké (vagy Philón esetében az isteni gondviselés) működését? Véleményem szerint ez utóbbi lehet a cél, bemutatni, hogy a kegyetlen zsarnok, sok szenvedés okozója végre maga is megbűnhődött. Az igazság iránti vágy jelenik meg itt, nem pedig a kegyelemre alapuló szemlélet. Az előbbinek az az üzenete, hogy „végre megbűnhődött a bűnös”, az utóbbinak pedig az lenne, hogy „megbánta bűnét a bűnös, így kegyelmet és feloldozást nyer”. (Természetesen anakronisztikus lenne számon kérni Philóntól az evangéliumi szemléletet, ha ő maga nem volt keresztyén.)

Philón stílusa itt különösen túltelített, párhuzamok, ellentétek, közbevetések és jelzőhalmazok emelik a szöveg retorikai szintjét.

Összegzés: a hübrisz-szócsoportot tartalmazó részletek szerepe a mű szerkezetét illetően, fontosságuk. Utalás a klasszikus görög bűn és bűnhődés elképzelésre, ezen belül a hübrisz-t követő elkerülhetetlen bűnhődésre. Flaccus, mint tragikus hős, aki túl későn eszmél rá bűneire? Philón, a klasszikus görög szempontokat és saját vallási meggyőződését szintetizáló „teológus”.

Egy, a narratív teológia vonalába illeszthető 20. századi baptista rendszeres teológus, James McClendon: *Biography as Theology* c. műve²⁸ rávilágít arra, hogy az ember életéből meglehetősen jól desztillálható saját teológiája. Ő ilyen módon mutatta be és ütköztette Bonhoeffer életét és hitvallását is például *Systematic Theology* c. 3 kötetes művének az *Ethics* c. kötetében.²⁹ Amit ténylegesen, legbelül hisz és vall (conviction) valaki, az a mozgatórugója cselekedeteinek, és azt testesíti meg életében.³⁰ Alexandriai Philónnál például ebben az értelemben testesíti meg a törvényt Mózes a *Vita Mosis*ban, nem csupán

²⁸ MCCLENDON, JAMES WILLIAM 1974: *Biography as Theology: How Life Stories Can Remake Today's Theology*. Abingdon Press, Nashville.

²⁹ MCCLENDON, JAMES WILLIAM 2002: *Systematic Theology. Vol. I. Ethics*. Abingdon Press, Nashville. 193-209

³⁰ A conviction, embody, embodiment kulcsszavak nála.

elmondja vagy leírja azt a nép számára. Ez a módszer természetesen ősbibb Philónnál, hiszen maga a Tóra is csak egy bizonyos hányadában törvények felsorolása, másik jelentős része történetek elmondásából áll, melyek szemléltetik, illusztrálják a teológiai igazságokat.

De Philón ennél tovább is megy akkor, amikor Flaccus esetében nem Flaccus saját meggyőződéseit vizsgálja, és nem azzal ütközteti az életét, hanem elmondja a történetét, de úgy, hogy külső szemlélőként általánosabb teológiai igazságokat fogalmaz meg a történet kapcsán. Mondhatni, szabadon formálja azt az erkölcsi mondanivaló érdekében.

Ahogy láthattuk, a sorba fűzött üßpıç-részletek összeolvasása kiadja a történetek gerincét, de nem csupán lineáris előrehaladást érzékelhetünk, hanem egy-egy jelentőségteljes szó ismétlésével Flaccus sorsának fordulását is nyomon követhetjük, láthatjuk, hogy a bűn elnyeri büntetését Philón világában.

Philón szívesen használja a klasszikus irodalom fogalmait és teljes apparátusát, széleskörű műveltsége természetes módon jelenik meg az *In Flaccum*-ban is. A klasszikus görög tragédiákkal szemben őnála nem valamilyen mítikus ködbe vesző bűnért bűnhődik meg Flaccus, és nem is a késleltetett bűnhődés elve érvényesül, mint például Agamemnónnál, a görögök vezetőjénél Trója alatt. Agamemnón bűnhődésében ugyanis amellet, hogy saját bűneiért bűnhődik, a szolóni késleltetett bűnhődés elve is ábrázolódik. E szerint néha a vétkes utódaira sújt le az igazság. Agamemnón apja, Átreusz egy lakomán feltálalta a testvéreinek saját fiait. Az életben maradt harmadik fiú, Aigiszthosz állt bosszút testvéreiért, amikor évekkal később Klütaimnésztrával megölték Agamemnónt. (1587. sortól) Agamemnón esetében a saját bűnének számított a trójai háború során Apollón papjával való összetűzése, még korábban pedig saját lányának, Íphigeneiának feláldozása. Tehát sokszorosan „megérdemelte” bűnhődését, így mutatja be őt a klasszikus irodalom. Homérosz a *hübrisz* szót is használja vele kapcsolatban.

A sújtó Zeuszt ma ismerik már,
hiszen könnyű okára lelni:
mit ő kívánt, beteljesült. S ki így szólt:
„Az istenek nem törődnek vele,
ki eltipor szép jogot”,
bizony nem is jámbor az:
utódok szenvedik,

*ha ősök vakmerő
dühös gőgöt lehel, jogon túl,
s ha házmélyén a kincse túl sok;
legjobb a mérték: legyen jó s elég
élni épp a gondtól
mentve a bölcs eszűnek.
Meg nem védi a kincse
azt, kit dőlyfe reávisz,
hogy, vesztére, Diké magas
oltárát letiporja.
(Aiszkhülosz: Agamemnón 367-383)*

Flaccust azonban Alexandriai Philónnál nagyon is konkrét mulasztásokért és súlyos bűnökért sújtja csapás.³¹ Nem a sors kiszámíthatatlan büntetése, hanem Isten gondviselése és igazságossága jelenik meg ebben a zsidók számára.

Így a Flaccus valójában alternatív történetírás, theodíceai mozgatórugóval. És Philón, a klasszikus görög szempontokat és saját vallási meggyőződését szintetizáló „teológusként” írja e művét.

Nemeshegyi-Horvát Anna
a BTA tanársegédje, 2020.

³¹ A görög irodalomban Hésziodosz – Szolón – Aiszkhülosz képviselik a theodíceai vonalat, amennyiben náluk a szenvedés háttérben mindig megtalálható valamilyen bűn. Szophoklész azonban modernebb, mivel nála létezik szenvedés bűn nélkül is. (Szophoklésznél megjelenik az irónia is e tekintetben, hiszen pl. Antigoné és Kreón vitáiban Kreón a lányt vádolja hübrisztikus magatartással.)

Marton Zsolt:

A szokolyai zsidó hitközség története

Kitekintés a protestáns egyházakkal való együttélésre

E mostani munka egy nagyobb terjedelmű disszertáció szerves része, amit igyekeztem úgy kidolgozni, hogy önállóan is érthető és értékeket hordozó legyen. Meg kell jegyeznem, hogy a történeti áttekintést is leszűkítve tárom az olvasó elé. Ugyanakkor hiányérzetet kelthet, hogy van tovább is története a hitközségnek, valamint a Holokauszt időszakának a kutatása is igényként jelenhet meg. Mindezekkel kapcsolatba jegyzem meg, hogy tudatos a szűkítés, illetve a teljes munkában mindezek a részek megtalálhatók lesznek.

A kutatásom több irányban zajlott, természetesen a Levéltárak anyagát igyekeztem a teljesség igényével megismerni, és ehhez rendelttem a még élő idősekkel készített interjúkat. Ezeket az interjúkat szó szerint közlöm a beszélő sajátos szóhasználatait is megmutatva, melyet ne tekintsen az olvasó gépelési hibáknak.

Fontos része a zsidó hitközségek életének a Temetői Szentegyletek létrehozása- mely megelőzte sokszor a zsinagógák, imatermek felépítését. Sajnos erről sincs lehetőségem írni, pedig nagyon izgalmas felfedezéseket sikerült találnom. Két történelmi mű igyekezett összefoglalni Szokolya legújabb kori történetét – *Makár Sándor* református lelkész, illetve *dr. Mészáros Kálmán* baptista lelkipásztor –, ám ezekben a munkákban sajnos nem találtam említést sem a zsidó hitközségről. Jó 50 évvel ezen művek után igyekszem feltárni amit még lehetséges, hogy ne legyen eltemetve ennek a kis falunak a zsidó vonatkozású története.

Szokolya vázlatos története

A XVIII. század elején *Jánoky Zsigmond* volt a falu földbirtokosa. A Rákóczi szabadságharc hatását a falvak népe azonnal érezte, oly módon, hogy mikor Rákóczi közelgő hadai ellen Budán Szolnok megerősítését határozták el, ahhoz 1703. július 19-én négyezer, majd augusztus elején 7500 gerendát kért az alhadbiztosság Nógrád vármegyétől. A faanyag egy részét minden bizonnyal a Börzsönyből termelték ki. A szabadságharc kitörésekor a Dunakanyar vidéke a császáriak és a rác segédcsapataik kezén volt. Esztergom volt a fő székhely.

helyük, báró Kuckländer Ferdinánd császári tábornok, Esztergom városparancsnoka vezénylete alatt, ahonnan kiindulva rettegésben tartották a környéket. A rác martalócok apró sajkáikkal gyakorta áteveztek a Dunán, s fosztogatva, öldökölve pusztítottak mindent és mindenkit.

A börzsönyi falvak félelmét jól jellemzi a Diósjenőiek II. Rákóczi Ferrenchez 1704. április 12-én írt védelmet kérő levele:

“Nagyságodnak istenes föltett szándékában segítse elő. Kívánunk Nagyságodnak jó egészséget, boldog előmenetelt szívünk szerint egész falustúl kívánunk Nagyságodnak. Ez alázatos írásunkkal kölletik Nagyságod gráciájához folyamodnunk. Nagyságodat alázatosan kérjük, hogy nehézségire ne lenne Nagyságodnak, hogy búsítsuk úri méltóságában. Kintelenek vagyunk Nagyságod gráciájában folyamodnunk. Méltóságodnak ezt akarjuk értésére adnunk: az Duna melléke elpusztul az mi kicsiny tartományokon, úgy Esztergomtól fogván Vácig egy falu nincsen, mind elpusztultanak, az népe eloszlott szerte-szével, hanem Szokolya, Nógrád, Nőtincs, Kosd az karajsó helyek és így nagy félelemben vagyunk. Éjjel sem merünk bátran az házunkban maradni, hanem kérjük méltóságsi és nagyságsi úri személyiben az hatalmas Istennek szent haláláért Nagyságodnak hosszas életéért és föltett szándékjáért, méltóztassék szeginy hazánkot oltalma alá venni és félelmes hazánkat megorvosolni Nagyságodnak jó istenes reánk és hazánkra nézve, mert az esztergomi hatalmasoktól félünk leginkább, jóllehet a budai rácoktól is. Éjjel és nappal rettegésben vagyunk, mert ha Nagyságod oltalommal nem védelmez bennünket, ha Szokolya elfut, Nógrád-Jenőnek is köll pusztulni és azután Oroszi, Berinke sem merik lakni és így elpusztul Nógrád vármegye. Hanem Isten után az Nagyságodnak jó gondviselésiben bízunk, hogy Nagyságod respekcióban veszi alázatos kívánságunkat. Ezzel az Istennek jó gondviselése alatt hagyjuk Nagyságodat az több nagyságsi és Nemesi Nagyságodnak táborával együtt, szívünk szerint kívánjuk.”

A háborúkkal, katonai problémákkal terhes időszak azonban ritkán tette lehetővé, hogy a fejedelem a panaszos ügyekben érdemi intézkedést tehessen, ezért a várt segítség úgy látszik nem érkezett meg, hiszen a rácok 1706 augusztusában újra rátörtek vidékünkre. Ezúttal Borsosberény volt a célpontjuk. A támadás után zsákmánnyal bőségesen megrakodva indultak vissza. A rablóhadjárat híre azonban gyorsan terjedt.

A visszavonuló ellenséges rácokat már várták a Szokolya és Verőce közötti Csömölye-völgyben a Nógrád várában állomásozó és a palotái hajdúk. Az eredményes hadjárat sikerével eltelt rácok elmulasztották a csapat előtt járó felderítést. Így fordulhatott elő, hogy a

magyarok támadása teljesen váratlanul érte őket. A szemtanúk szerint egy rabló sem maradt életben. A győztes kurucok a visszaszerzett javakból aztán Nagyorosziiban rendeztek kótyavetyét, azaz osztozkodást és vásárt. A pórul járt rációk tetemei sokáig ott heverték még a csata színhelyén, hiszen Verőce és Szokolya népe nem tudott meggyekezni, hogy melyik falu határhoz tartozik a rajtaütés színhelye, kinek a dolga az eltemetésük.

Talán csak akkor volt kisebb a rác veszedelem fenyegető hatása, mikor a fejedelem seregei vonultak át vidékünkön. Ezt igazolja *Dobos Jánosnak* – Rákóczi egyik lovas serege főhadnagyának és tisztjeinek, *Ujvári Lőrincnek* és a szokolyai születésű *Mányoki Sámuelnek* – Nógrád megyéhez 1704. augusztus 19-én írt levele, melyben leírják, hogy míg Szokolyán és az Ipoly vidékén állomásoztak, az ellenség nem okozott kárt, de amint levezenyelték őket Hatvanhoz, azonnal elfoglalták Diósjenőt.

Rákóczi serege több ízben is érintette a térséget. Így például 1705 júliusában is, mikor e hó 9-én a kuruc sereg Vácnál ütött táborn, majd onnan 10-e és 13-a között a gyalogság a Duna völgyén vonult fölfelé, a lovasság pedig a társzekerekkel együtt a hegyek között haladt. Rákóczi maga a lovassággal tartott.

A szokolyai Nagypatak (Morgó) völgyében haladt keresztül a fejedelemi sereg, s 13-án már Bénynél táboroztak. *Tolvay Ferenc* 1704-ben, a Nógrád megye által állított paraszthad kapitánya volt. Nagykőrösön kelt levelében jelzi a megye felé, hogy hajdúi közül többen elsöktek. Közöttük volt a szokolyai bányász fia, János, ki nógrádi hajdúként került a seregbe. Azt is hozzáfűzte, hogy *Dióssy Ferenc* hadnagy máris mást fogadott fel helyette, éppen ezért kéri a megyét, hogy a fizetést küldje el.

A szabadságharc során többször is érintették a hadak a Börzsöny vidékét. A muzslai táborból 1705. augusztus 31-én jelentette *Károlyi Sándor* a fejedelemnek, hogy a németek hajói egész éjjel mentek lefelé a Dunán. Ő is megindult reggel az egész táborral. Az útirányt a Börzsöny felé vették, de a további út a németek mozgásától függ. *Bottyán Jánost* Esztergom felé indította seregével. A Rákóczi szabadságharc nem csupán a csatározásokban részt vevő átvonuló csapatok fosztogatásait hozta el a vidék számára.

I. Józsefnek Bécsben 1709. november 23-án kelt, s Nógrád vármegyéhez intézet levelében szerepel Szokolya. Ebben közli a császár, hogy a pestis Buda alatt a Dunán túl, Budán a Tabánig, a Garamon innen Szokolyáig terjed. A vármegyéknek esküdt hadbiztosokat kell küldeniük a császári küldöttek mellé, hogy a hadsereg bevonásával

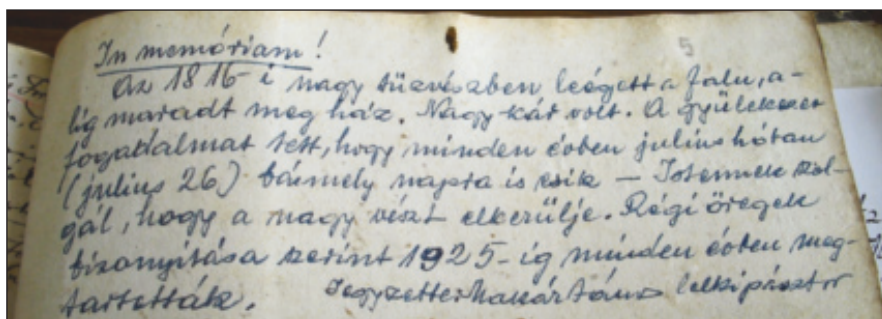
ellenőrizték az úton járókat. Az érintett területeket vesztegzár alá kell vonni, s a fertőzött területekről érkezőket büntetés terhe mellett vegyék vesztegzár alá.

1816-ban hatalmas tűzvész pusztította el szinte a teljes falut. A Szokolya Református Egyház Jegyzőkönyvében a következőt találjuk ezzel kapcsolatban:

In memóriam!

Az 1816-i nagy tűzvészben leégett a falu, alig maradt meg ház. Nagy kár volt. A gyülekezet fogadalmat tett, hogy minden évben július hóban (július 26) bármely napra is esik – Istennek szolgál, hogy a nagy vészt elkerülje. Régi öregek bizonyítása szerint 1925-ig minden évben megtartották.

Jegyzette: Makár János lelkipásztor¹

Egy történet maradt fenn az 1848-49-es szabadságharc idejéből. E szerint a szokolyaiak a kőspallagiakkal együtt egy szabadcsapatot szerveztek, s elvették egy osztrák futártól az általa szállított kincses ládikát. A ládikát és annak tartalmát a szokolyai lelkésznel rejtették el. A csapat vezetőjét, a kőspallagi születésű Fekete Imrét és Árkay Kant-sur Andrást, a szokolyai református lelkipásztort a szabadságharcot követően halálra ítélték és ki is végezték.

A község földesurai a 19. század elején az Esterházyak voltak. Esterházy Páltól 1862-ben megvette Schmidt Ferenc kremsi bőrgyáros, majd 1892-től gróf Francken Sierstorpff Henrik és Sándor porosz nagybirtokosok voltak a nagyobb tulajdonosai.

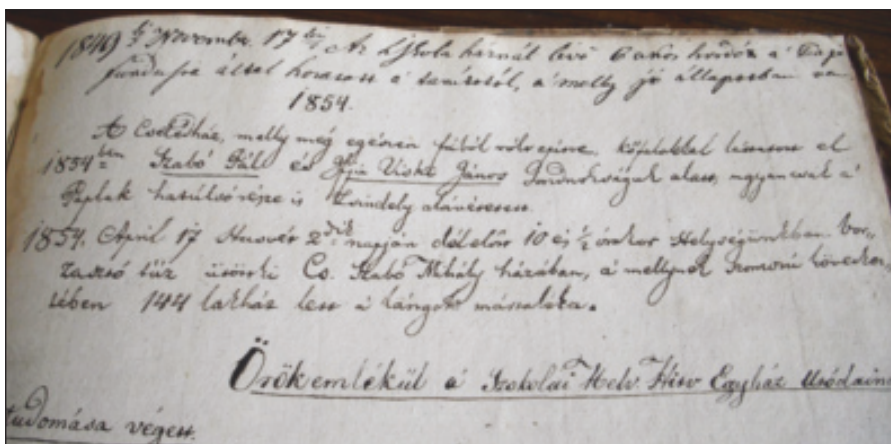
Ezt követően, 1893-ban épült fel a Királyréttől Kismarosig vezető kisvasút.

A Vasárnapi Újság 1854. május 14-i száma egy a faluban megtörtént tragédiát ad hírül. „Ismét tűzvész! Hont megyében Szokolya helység háromnegyed része hamuvá és porrá égett. Nem csak valami 140 lakház,

¹ Szokolyai Református Egyház Jegyzőkönyve

számtalan gazdasági épület, sok marha s eleség, ispáni lak, kath. iskola, hanem 5 emberélet is esett áldozatul, 16-tan pedig súlyosan betegek lettek. A tűz támadását kétféleképen adják elő; némelylek azt állítják, hogy a pajtában gyermekek gyufával játszottak s ezek okozták volna a kigyulladást, mások pedig azt mondják, hogy egy asszony pampuskát (fánkot) süített és húsvét hétfője levén, épen akkor jöttek a férfiak őt leönteni, az asszony félre ugortában feldönté a zsírt, mi meggyűlván, a fentebbi nyomor következett be. Biztosítva csak Esterházy herczeg épületei valának.”

E tűzvész említése megtalálható a Református Egyház Jegyzőkönyvében is.

A bejegyzés szövege:

1854.

A Cselédház, melly még egészen fából volt építve, kőfalakkal láttatott el 1854-ben Szabó Pál és Ifjú Viski János Gondnokságuk alatt, ugyan csak a Paplak hatulsó része is Zsindely alá vétetett.

1854 April 17 Húsvét 2. napján délelőtt 10 és 1/2 órakor helységünkben borzasztó tűz ütött ki Cs. Szabó Mihály házában, a mellynek szomorú következtében 144 lakház lett a lángok martaléka.

Örök emlékül a Szokolai Helv. Hitv. Egyház utódainak.²

Az egykori Eszterházy birtok erdőségeiben már a 18-19. század fordulóján olyan intenzív erdőkitermelés folyt, hogy a hegyi patakok felduzzasztásával, úsztatásos módszerrel szállították a fát egészen a Dunáig. A 19. század folyamán az uradalom a hét két napján szabad fahordást engedélyezett. A hazahordott fát el is lehetett adni. A favá-

² Szokolai Református Egyház Jegyzőkönyve

gás, faközelítés fortélyait a fiúgyermekek apjuktól tanulták. 13–14 éves koruktól jártak az erdőre, először, mint vízfordók és gallyazók. 16–18 évesen már apjukkal, idősebb testvérükkel dolgoztak egy párban. Önálló, megfelelő munkaerőnek a 18. évet már betöltött fiú számított.

Máig emlegetik, hogy a nagyhatalmú *Sierstorpf* gróf-testvérek nemigen túrték meg a kirándulókat a birtokukon. Őket gróf *Almássy Imre* követte a birtoklásban. Az 1900-as évek elején megjelent monográfia az alábbiakat írja róla: „*Szokolya a nógrádi határhoz közel fekvő magyar nagyközség, 321 házzal és 1777 ev. ref. vallású lakossal; vasúti állomása és távírója Verőcze, postája helyben van. A község határában fekszenek a Hidedeghegy, Kismorgó és Nagymorgó erdőlakok, továbbá a Szokolyahuta-tanya.*”

A név arról árulkodik, hogy régi, kimerített vashányákat is láthatunk a falu határában. A földrajzi nevek németes csengése is jelzi, hogy a bányákban egykoron német anyanyelvű bányászok dolgoztak. A vasérc felfedezésének időpontját nem ismerjük pontosan, az azonban tudott, hogy egy Kollbacher Mátyás nevezetű vállalkozó, a budai adminisztráció tanácsosa kapott 1700. április 23-án kiváltságlevelet a bánya megnyitására és művelésére. A mesészerű története szerint jól beindult a kitermelés Szokolyán.

1714-ig megnyitotta a Szent Miklós és a Szent István tárnákat. A baj egyedül az volt, hogy ugyanezen időben jelent meg a nemzetközi piacon a stájer vas. A stájerek konkurenciát láttak a szokolyai vasöntőben is, ezért pénzt – 300 forint évi nyugdíjat – kínáltak *Kollbacher* mesternek, ha feladja a vállalkozását. Kollbacher tovább próbálkozott, bár rentábilis bányaüzemet nem sikerült Szokolyán megvalósítania. Minden vagyonát a bányákba ölte, s végül szegényen hunyt el.

Nem egyedül a vasérc vonzotta ide a bányásztól hasznot remélőket. A gránit a Börzsönyi hegység andezitjében helyenként eléggé gyakori, a szokolya-hutai Várhegyet pedig egyenesen Gránithegynek is nevezték.

Szokolya határában, Nagy Börzsönyhöz és Perőcsényhez hasonlóan voltak arany- és ezüstabányák is, de a területen feltártak barnaszén lelőhelyet is. A nógrád-vármegyei barnaszéntelepek ugyanis Hontba is átnyúlnak és Márianosztra, Szokolya, Börzsöny, Középpalolta határában voltak ismeretesek kisebb széntelepek. A szokolya-hutai szén *Kalecsinszky* elemzése szerint, 87.31% éghető anyagot tartalmazott.

Szokolya-Hutát ma ismét Királyrétnek nevezik. A Királyréti uradalom és ipartelepek Rt. 1916-ban alakult. Ekkor kapta a Jánospuszta nevet. Az uradalomban 6616 h. erdő, 448 katasztrális hold mezőgaz-

dasági terület, kőbánya és ipartelepek voltak. Az ipartelepeket bérlők kezelték.

1918-ban *Czeczoviczka Emil* tulajdonába került. Az uradalomban egy vezető igazgató-erdőmérnök, pénztáros, tanító; 9 erdőőr, sofőr és kocsis volt állandó alkalmazásban.

A felsorolásból kitűnhet a tanító jelenléte. A szokolya-hutai iskola fenntartója a grófi uradalom volt. A feljegyzések szerint a lakosság magyar-német volt, s ennek megfelelően ilyen volt az oktatási nyelv is. Az iskolába járók száma 38 volt.

Ennek bizonyítéka megtalálható:

„A vallás és közoktatásügyi miniszter úr a pénzügyminiszter úr 1937. évi november hó 10-én kelt 5.281/1937. III.a. számú hozzájárulása alapján kéri a minisztertanács hozzájárulását ahhoz, hogy Némedy József, a szokolya-jánospusztai uradalmi róm. kath. elemi népiskola nyugalmazott igazgató-tanítója 1900. évi január hó 1-étől 1905. évi szeptember hó 9.-éig tanítói oklevél nélkül, de tanítási jogosítvánnyal eltöltött 5 évi, 8 havi és 9 napi szolgálati idejének a nyugdíja szempontjából törvény szerint beszámítható 18 évi, 7 havi és 15 napi szolgálati idejéhez kegyelmi úton leendő hozzászámítása érdekében a Kormányzó Úr Ő Főméltóságához előterjesztést tehessen.

Némedy József tanítói képesítését 1905. évi szeptember hó 9-én szerzte meg és így az ezt megelőzően Majsapusztán, 1900. évi január hó 1-étől 1901. évi augusztus hó 31-éig, majd Szokoya-Huttán folytatólág 1905. évi szeptember hó 9-éig teljesített tanítói szolgálatát a nyugdíjigény szempontjából az 1875:XXXII. t.c. 2.§-a értelmében kívül kellett hagyni; e szolgálatának kegyelmi úton való beszámítása azonban mindenképpen indokolt lenne.

A nyugalmazott igazgató-tanító ugyanis 71. életévében van; József és Dénes nevű fiát, továbbá mostohagyermekét és vejét a háborúban elvesztette és mindössze havi 127 Pengő fillért kitevő nyugellátásából – idős nejével együtt – megélni nem képes.

A teljesen vagyontalan, előrehaladott korú tanító egyébként oklevél nélküli szolgálata alatt előadó miniszter úr hivatali elődje részéről tanítási jogosítványt is nyert és így vele szemben a nyugdíjigényt a törvényes képesítéshez kötő törvényi rendelkezéseket mereven alkalmazni nem lenne méltányos.

*A minisztertanács hozzájárul.*³

A birtok valamikor az Eszterházy uradalomhoz tartozott. Az erdőben a vadászatnak, amelyet „házilag” űztek, igen tág tere volt. Egy

³ Magyar Nemzeti Levéltár. W12 Minisztertanácsi jegyzőkönyvek (K27) 1938.01.28.

1934-es forrás szerint „az utolsó tíz év alatt 65 szarvasbikát, 37 vadmacskát, 11 borzot, 81 őzbakot, 14 vaddisznót stb. lőttek. A királyréti uradalom főbérllője illetve főrészevényesei Charles és Marcel Hoffer, akiknek édesatyjuk Kunó Hoffer földbirtokos és író. 1931-ben Svájcban szerencsétlenül járt és meghalt.”

A részvénytársasághoz tartozott a XIX. század közepe óta működő Bajdázói bánya, a századforduló idején nyílt Inóci- és Paphegyi bánya, valamint az 1938-ban megnyitott Ilona bánya is. Az üzem zúzóművel és sodronypályával is rendelkezett, s volt olyan év, mikor 400 dolgozót is foglalkoztatott. Elsősorban út és vasútépítésre szállítottak követ az ország minden részébe. A bánya 1941-ben zárt be véglegesen.

A témánkat illetően fontos megjegyzés található Gyürki Antal 1874-ben megjelent könyvében, mely magyarázattal is szolgál a zsidók jelenlétét, illetve távolmaradását illetően a községtől.

„1836-ig egész megye területén három zsidónál több nem volt, mert a fennállott törvények szerint, a bányavárosokhoz közelebb eső területeken zsidóknak megtelepedni tilos lévén, a megye területéről a zsidók ki voltak zárva. A három tagból álló zsidó család Apátiban, illetőleg a kis-illési puszta korcsmájában lakott, közel Balassagyarmathoz, ahol már akkor is nagy számmal voltak zsidók.”⁴

„Bars, a történeti Magyarország egyik északnyugati vármegyéje, a Garam folyó középső és alsó szakaszának vidékét foglalta magában. A jelentős bányavidékké váló terület a 13. század második felében alakult nemesi vármegyévé, amelynek a 14. század elejétől a központja Léva volt.

Bars keleti szomszédja, az ugyancsak bányáiról ismert Hont vármegye szintén a 13. század második felében szerveződött nemesi vármegyévé. A trianoni békeszerződés Hont vármegye több mint 80 százalékát csatolta Csehszlovákiához.

A Magyarországon maradt részt 1923-ban a szintén kettévágott Nógrád vármegye megmaradt részével egyesítették, így jött létre a két világháború közötti „Nógrád és Hont közigazgatásilag egyelőre egyesített vármegye”. 1938-ban az első bécsi döntést követően Hont mintegy egyharmadát visszacsatolták Magyarországhoz.

A két visszacsatolt vármegyerészből 1938-ban, Léva székhellyel megszervezték „Bars és Hont közigazgatásilag egyelőre egyesített

⁴ GYÜRKI ANTAL (1874): Ötvennégy év Hont vármegye történetéből 1820-1874-ig. Vác. Siketnéma Iparintézet könyvnyomda 159-160. oldal

vármegyét”. Mindkét vármegye Magyarországhoz visszacsatolt területe a második világháborút követően újra Csehszlovák fennhatóság alá került, napjainkban pedig Szlovákiához tartozik.

Bars és Hont vármegye vallási és nemzetiségi megoszlását a sokszínűség jellemezte. A többnyire református magyarok és a döntően római katolikus szlovákok mellett a területen evangélikus németek és zsidók is éltek.

Az első zsidó betelepülők a 19. század közepe táján érkeztek a területre, mivel az uralkodók addig, a bányavárosokkal rendelkező megyékbe zsidók letelepedését tiltották. A vármegye zsidó lakossága többnyire kistelepüléseken, szórványokban élt, azaz egy-két család lakott egy-egy faluban. Néhány nagyobb lélekszámú hitközség csupán Ipolyságon, Léván, Vámosmikolán és Verebélyen létezett. A hitközségi élet döntően e nagyobb közösségek keretén belül folyt, szombatokra, ünnepekre és különböző családi eseményekre a környező kistelepülések zsidó lakosai is oda látogattak. A szórványokban élő falusi zsidó családokat évi egy-két alkalommal nagyobb hitközségek rabbijai látogatták, a kóser húst pedig ún. körzeti vándorsakter vágta, aki a területéhez tartozó településeket hetente körbeutazta.

A két világháború közötti időszakban, főleg az 1920-as években, a zsidó népesség egy részének elköltözését szinte minden kisebb település esetében megfigyelhetjük. Az országváltás okozta bizonytalan helyzet és a két ország meglehetősen ellenséges viszonya, amely a Felvidék egyes – szlovák és magyar – lakosú falvaiban szinte állandó feszültséget okozott, a helyi zsidó lakosság menekülését vonta maga után. Többségük a vidék központi településeire költözött, ahol megélhetésük is biztosabbnak tűnt, de még inkább a nagy és jól szervezett zsidó közösség vonzotta őket.

Miután 1938-ban Bars és Hont vármegye jelentős része újra magyar fennhatóság alá került, a zsidókat megkülönböztetően sújtó törvények és rendeletek, köztük az első zsidótörvények, azonnal életbe léptek. 1939. február 4-én jelent meg a felvidéki iparrevízióról intézkedő 1100/1939. M.E. rendelet, amelynek értelmében a zsidó iparosok és kereskedők iparüzési engedélye 1939. július 1-jei hatállyal lejárt, ezért a hatóságoknál újakat kellett kiváltaniuk. Felvidéken a 10.768, zsidók számára kiadott iparendélyből 6.286-ot bevontak. A magyar parlamentben a Felvidéki ügyekkel foglalkozó miniszter 1939. no-

vember 21-én elhangzott beszámolója szerint a bevont iparendedélyek 60-70 ezer zsidó egzisztenciájának a megszüntetését jelentette.

A diszkriminatív intézkedések végrehajtását a továbbiakban is a szigorúság jellemezte Bars és Hont vármegyében, főleg a vármegye 1941 novemberében kinevezett új alispánjának, Hetényi Rezsőnek köszönhetően.

A Magyarországi zsidó lakosságnak gettókba tömörítéséről intézkedő rendelet 1944. április 28-án jelent meg (1610/1944. M.E. rendelet). A miniszterelnöki rendelet megjelenésének másnapján Hetényi alispán felszólította megyéje valamennyi főszolgabíróját és polgármesterét, hogy minden érintett településen a gettósítás lebonyolítását haladéktalanul készítsék elő. Az Ipolysági járás főszolgabírójának, Pályi Pálnak a zsidók átköltöztetésére vonatkozó javaslata már aznap, április 29-én elkészült.

Hetényi a gettósítás általános irányelveként többek között a következőket írta: „A zsidóságot tömöríteni kell lehetőleg olyan helyekre, ahol helyben csendőrség van, de legalább is községi, vagy körjegyző van, a kijelölt községekben lakónegyedek, vagy utcát kell javaslatba hozni, ahol zsidók kizárólagos lakhatását lehet elrendelni. A férőhely biztosítási szempontból egy szobára egy családot, de legalább négy főt kell számítani. A kijelölt utcákba tartozó házaknak azok az épületek tekintendők, amelyeknek egyetlen kapubejárata ebbe az utcába nyílik. Az oly épületeknél, amelyeknek egyik kijárata kijelölt utcába, a másik pedig tilalmazott területre nyílik, az egyik kijáratot meg kell szüntetni.”

Meg sem várva a főszolgabírók válaszát, Hetényi alispán már május 4-én kijelölte a vármegye területén lakó zsidók gettóit. Az Ipolysági és a Szobi járásban élők gettója Ipolyságon, a Lévai járásban élőké Léván, a Verebélyi járásban élőké pedig Verebélyen jött létre.

Az Ipolysági és a Szobi járás zsidó lakosságát május 4-ét követően szállították az ipolysági gettóba. A gettót június 8-án ürítették ki, ekkor a gettóban élőket a Balassagyarmat melletti Illépusztára (Nógrád vármegye) vitték, dohánypajtákban és istállóban helyezték el őket.

A Balassagyarmati bevagonírozási központból két vonat indult Auschwitzba: június 11-és és 14-én, összesen 5820 deportálttal.”⁵

⁵ RUDOLPH L. BRAHAM (2010): A Magyarországi Holocaust Földrajzi Enciklopédiája. Budapest. Park Könyvkiadó Kft. 191-193 oldal

Zsidó családok Szokolyára érkezése

A zsidók Szokolyára érkezését és letelepedését korrekt, tudományos igényességgel sajnos nem sikerült eddig felkutatnom. Ahhoz, hogy egy zsidó család letelepedhessen egy községben, városban, az éppen akkor uralkodó földbirtokosnak, hercegnek, bárónak az engedélyére volt szükség. A szabad költözés joga nem volt kiterjesztve a zsidókra. Az

A Schwarcz család réztáblája

Önkormányzat épületével szembeni házban (amelyről a későbbiekben ejtek szót) található egy réztábla mely szerint a Schwarcz család 1796-tól élt a faluban. Erről hiteles adat nem áll rendelkezésre, csak családi emlékezetnek, szóbeli közlésnek fogadhatjuk el. Magyarországon 1867-ben jogokat

kapnak a zsidók, de az 1882-es Tiszaeszlári vérvád miatt „megbánják”, hogy befogadták a zsidókat és csorbítják jogaikat.

„A Szobi járáshoz tartozó településen 1880-ban 1477-en éltek, közülük 75 zsidó volt. Az ipolysági status quo ante anyahitközséghez tartoztak. Szokolyán 1941-ben mindössze 18 izraelita vallású és egy kikeresztelkedett zsidó élt.”⁶

Szokolya népessége és az izraelita vallásúak száma⁷

sorszám	Települések az 1941.évi közigazgatási beosztás szerint	Összes		Izraelita vallású					
				népesség száma					
		1880	1941	1840	1880	1910	1920	1930	1941
14.	Szokolya	1477	1923	–	75	48	43	28	18

A táblázatban lévő adatokra támaszkodva azt mondhatjuk, hogy valószínűleg a zsidók 1840-es évek után telepedtek le nagyobb számban a faluban, mivel 1880-ra már a számuk a falu lakosságának össz-létszámához képest jelentősnek (5,1%) mondható. Ez igazolja a

⁶ RUDOLPH L. BRAHAM (2010): A Magyarországi Holocaust Földrajzi Enciklopédiája. Budapest. Park Könyvkiadó Kft. 215. oldal

⁷ KEPECS JÓZSEF szerk. (1993): A zsidó népesség száma településenként (1840-1941). Budapest. Központi Statisztikai Hivatal

sorszám	Települések az 1941.évi közigazgatási beosztás szerint	Összes		Izraelita vallású			
		népesség százalékában					
		1840	1880	1910	1920	1930	1941
14.	Szokolya	–	5,1	2,6	2,2	1,4	0,9

korábban idézet Gyürki Antal féle felmérésben szereplő kitétel is, illetve az akkori törvénynek a visszavonása. „1836-ig egész megye területén három zsidónál több nem volt, mert a fennállott törvények szerint, a bányavárosokhoz közelebb eső területeken zsidóknak megtelepedni tilos lévén, a megye területéről a zsidók ki voltak zárva.”⁸ Mivel Szokolya is bányász területnek számított, valószínűsíthető, hogy a törvény eltörlése után jelentek meg a zsidó családok.

Szokolya a vármegye határán helyezkedett el, nem a távolságilag legközelebbi, lélekszámában és lelki hatásában jelentős erőt képviselő Váci izraelita hitközséghez tartoztak a faluban élő zsidók, hanem a távoli Ipolysághoz. Innen kapta a lelkivezetést a szolgálatban lévő rabbtól, Groszmann Gyulától. Groszmann rabbi pozsonyi származású volt és ott végezte el a jesivát (a jesiva szó jelentése: ülés. A 15-22 éves fiúk számára létrehozott iskola, ahol a Talmud oktatással, illetve magyarázatával foglalkoznak).

A Talmud szó jelentése: tanulás. Nem szent könyv, mint a Tóra, ami Mózes könyveit foglalja magában. 63 kötetével nehezen áttekinthető naplószerű összefoglalását tartalmazza vallásjogi vitáknak, történelmi, társadalmi, tudományos ismereteknek. A Talmud magja a héber nyelven írt Misna, ami kb. 220 körül záródott le Krisztus után.

Minden kornak meg van a maga története, modellje. A XIX. században a követendő modell a német volt. Minden népcsoport reagál a társadalmi kihívásokra, eseményekre.

A zsidóságon belüli három reagálási mód

Ortodoxia, ami azt tűzte zászlajára, hogy ne változzon semmi. Rendkívül szigorú, a törvényeket kínos igyekezettel betartó irányzat. Ebből következik, hogy magukat tekintik egyedül a hiteles zsidóság képviselőjének.

⁸ GYÜRKI ANTAL (1874): Ötvennégy év Hont vármegye történetéből 1820-1874-ig. Vác. Siketnéma Iparintézet könyvnyomda 159-160. oldal

selőinek. A XIX. században újjáéledt az ortodoxia a zsidóságon belül megjelenő – főleg a felvilágosodás hatására – neológiára válaszul.

A neológ irányzat egy újító mozgalomnak fogható fel, ami a zsidó mozgalmak speciális magyar irányzata. A dualizmus korában az Osztrák-Magyar Monarchia idején született reformista gondolkodás és életmód. Magukat haladáspártinak gondolták és idomultak a környezethez. Az első 1-2 generáció még tudja, hogy mi felé törekszik, de a 3-4 generáció már nem tud disztingválni és oly mértékben hasonul, hogy nem is lehet szinte megkülönböztetni a társadalom többi tagjától. Ezt asszimilációnak is nevezhetjük.

A harmadik irányzat a *status quo ante* (azt megelőző állapot), ahogy régen volt. Ez a legkisebb lélekszámot felmutató irányzat. Szerettek volna a társadalomban érvényesülni, de a régi hitgyakorlatukat is meg kívánták tartani. Nem voltak egységesek sem a reformokkal kapcsolatban, sem a különböző étkezési, öltözködési szokásokban sem. Ezekben a hitközségekben leginkább a rabbinak a „látásmódja” határozta meg, hogy az ortodoxia felé húznak, vagy inkább a neológ irányzat lesz a nagyobb hatással életükre.

Ezt a rövid összefoglalást azért tartottam szükségesnek, mert a Szokolyai zsidó közösség az ipolysági anyahitközséghez tartozott, amely a *status quo ante* irányzatot képviselte.

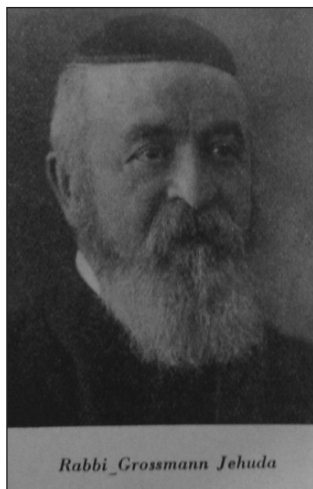
„Az ipolysági *status quo ante* közösség rabbija 1878-tól a kiváló szónoki képességeiről ismert Grossmann Gyula (Jehuda) lett. Grossmann rabbi 1886 és 1929 között Hont vármegye főrabbiaként is szolgált. Grossmann rabbi 1929-ben visszavonult, s 1934-ben meghalt. Helyére *Singer Fülöpöt* (Pinchás) választották.”⁹

Grossmann Rabbi halálhíreről megjelent cikk és fotó a „Múlt és Jövő” folyóiratban 1934-ben a 317. oldalon.

„Rabbi Grossmann Jehuda halála

82 éves korában hunyt el az ipolyságiak tudós főrabbija, Grossmann Jehuda. Régebben jelent meg „*Minchat Jehuda*” c. agádikus műve, amely széles körökben méltatásra talált. Kéziratban 17 kötetet hagyott hátra. Ezek közül a legfontosabb „*Ocar Jehuda*” agádikus enciklopédia, amely az egész agádikus irodalmat felöleli. Továbbá egy grammatikai könyv, amely főképp az igék és szinonimák törvényeivel foglalkozik. Azonkívül hátrahagyott kommentárt az atyák fejezeteihez és rövid összefoglalást a *Joredeához*. A *halaichus* kötetek mellett *verseskötetet* is hagyott hátra, amelyben főképpen a vallásos líra dominál. Családfáját visszavezette a

⁹ RUDOLPH L. BRAHAM (2010): A Magyarországi Holocaust Földrajzi Enciklopédiája. Budapest. Park Könyvkiadó Kft. 202. oldal

prágai Lőw rabbiig. Apja Nachmann Grossmann „Debora” című folyóiratot szerkesztett Amerikában és szintén jelentékeny irodalmi működést fejtett ki. 58 évig volt rabbi Ipoly-ságon, ahol R. Slomo Szerdahelyer utódja lett. Temetése az egész város osztatlan rész-véte mellett folyt le, a nem zsidó kereskedők is bezárták üzletüket a gyász jeléül. Végrendeletében meghagyta, hogy csak szombatot tartók foglalatoskodjanak körülötte. A templomban egyetlen fia, dr. Grossmann Frigyes budapesti ügyvéd mondott megható gyászbeszédet. Majd dr. Vámos Béla hitközségi elnök a hitközség nevében búcsúztatta, azután következett a különböző közösségek rabbijainak és

küldöttségek szónokainak búcsúja. A szűkebb családból gyászolják vejei: dr. Fischer Lipót verseci főrabbi, dr. Borsódi József kecskeméti főrabbi, Haas Albert lipótszentmiklósi gyáros és özvegy leánya: Lusztig Miksáné.¹⁰

A szokolyai zsidó hitközség bemutatása

Ahogy korábban jeleztem nem sikerült tudományosan elfogadható adatokat találni a zsidók megjelenésére Szokolyán. A legrégebbi adatokat az anyakönyvek, illetve a temetőben található sírkövek biztosítják. Az anyakönyvezés 1895-től állami feladat lett. Korábban a felekezetek vezették a születési, halálozási és esketési anyakönyveket, amelyeknek a másodpéldányai az aktuális Megyei Levéltárakban találhatóak, esetünkben a Pest megyei Levéltárban.

A még megtalálható sírkövek feltárása a feliratok szövege, stílusa és a dátumok tanúsága jön segítségünkre. Fontos tény, hogy zsidó temetőket nem lehet megszüntetni. Gyakran ezek a sírkövek a legrégebbi emlékek egy-egy faluban. Nem magánügy, hogy milyen köveket állít egy család. Ahogy a fákat sem csupán magunknak ültetjük, hanem az utódoknak, a sírkövek állításával is hasonló a helyzet.

Az első statisztikai adat a faluban élő zsidók számára vonatkozóan 1880-ból való, ekkor 75-en vallották magukat izraelita hitűnek. 1477 fő volt a falu összlakossága, így a zsidók aránya 5,1 % volt. Egy ekkora közösség már jelentősnek mondható számában, jelenlétében és hatásában is.

¹⁰ „Múlt és Jövő” folyóirat 1934-ben a 317. o.

Nógrád megyei települések már elkészült – a zsidók történetét feldolgozó – munkáiban találunk említéseket Szokolyai születésű zsidókra. Ezekből az adatokból következtethetünk a községben élő családokra.

Legénden

„Schwarczék saját földbirtokon gazdálkodtak. Néhai *Schwarcz József* 1863-ban született Szokolyán. Vácott végezte középiskolai tanulmányait, majd Legénden először bérelt földön, később saját birtokán kezdett gazdálkodni. 1915-ben hunyt el. Halála után özvegye és fiai vitték tovább a 260 holdas gazdaságot.”¹¹

Tolmácson

„Blau Adolf vegyeskereskedő Szokolyán, 1859-ben született. A mézszáros szakmában szabadult fel és 1884-ben lett önálló. Tolmácson mint mézszáros és kereskedő 20 hold földön és ugyanannyi bérleten gazdálkodott. Községi képviselő és a Rétsági Takarékpénztár volt igazgatósági tagja volt. Nejét *Kohn Jankának* hívták. Gyula fia az I. világháborúban az orosz fronton halt hősi halált. József fia az olasz fronton megsebesült, katonai bátorságáért kis ezüst, valamint bronz vitézségi érem és Károly Csapatkereszt kitüntetéssel kapott. 1940-ben Nógrád vármegye alispánja érvénytelenítette megelőző határozatát, melyben igazolta, hogy a helybeli *Blau József* nem tartozik a zsidótörvények hatálya alá. Sorsának alakulását nem ismerjük, 1947-ben azonban még bizonyosan itt élt.”¹²

Szokolyán

A Szokolyán élt zsidó családok emlékét, életét a helyi idős emberekkel készített interjúk alapján ismertem meg. Köszönöm segítségüket. Név szerint is megemlítem Nagy Sándor református gondnok urat, *Bíró Jánosné* Maris nénit, *Viski Lajos* bácsit, *Viski Eszter* nénit *Viski Márton* tanár úr édesanyját, aki azóta elhunyt.

Nagyon hálás vagyok a Mindenhatónak, hogy elvezetett két különleges idős asszonyhoz, akiket Szokolyáról vittek el Auschwitzba, de túléltek a holokausztot. Különös módon sikerült megtalálni őket.

Lengyel Klára néni, mint adatközlő szerepelt a Yad Vashem intézet (a Holokauszt áldozatainak és hőseinek emlékbizottsága) adatbázi-

¹¹ Nógrád Megyei zsidó hitközségek adattára. Internetes letöltés 2015. június 30. <http://www.nogradhistoria.eu/data/files/186647361.pdf>

¹² Nógrád Megyei zsidó hitközségek adattára. Internetes letöltés 2018. november 12.. <http://www.nogradhistoria.eu/data/files/186647361.pdf>

sában. Az adatlapon szerepelt a címe is Klára néninek és nem sok reménnyel, de írtam a Montreáli címre. Kevesebb, mint egy hónap múlva jött a válaszlevél. Felvettük a kapcsolatot írásban és skype-on.

Schwarcz Edit néni, aki Budapesten él, őhöz is különös, de egyben nagyon egyszerű út vezetett csak el kellett indulni.

Hálás vagyok mindkettőjükért. A briliáns szellemi képességeikért is, amivel voltak kedvesek felidézni a szörnyű múltat. Elbeszélésükből kirajzolódott a Szokolyán élő zsidók élete is. Nagyon bátorító és egyben példaadó lehet számunkra az az együttélés, amit az akkoriak élénk éltek. Minden egyes interjúban – ha rákérdeztem, ha nem – előjött, hogy békeességben, egymás elfogadásával éltek együtt a zsidók és a falubeliek. Segítették egymást, közösen szenvedték a nehézségeket (ld. tűzvészek) és az örömeiket. Mindezekre a személyes interjúkban találunk adalékokat. A faluban letelepedett zsidók szerves részévé váltak a közösségnek, kivették részüket a közösség életéből.

Álljon itt ennek bizonyítására az alábbi két adat.

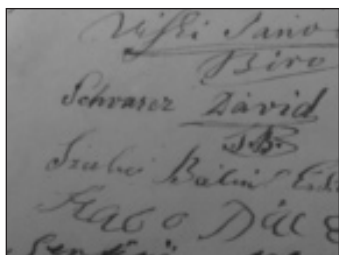
„*Viski János* bíró, mindenek előtte esküdtársait javaslatba hozni – azokat a járási Főszolgabíró úrhoz jóváhagyás végett felterjeszteni indítványozza. Az indítvány helyeseltetvén értekezlet után közmegválasztással esküdtársaknak megerősítés végett. A jelöltek, mint értelmes és józan egyéneket felterjeszteni határoztuk meg:

1.	öreg Szabó Pál	2.	Polyák István
3.	Schwarcz Dávid	4.	Kánay József
5.	Csik-Szabó Mihály	6.	felső Tar József
7.	Lakati András alsó	8.	Kollár Mihály

Mezőbírónak: *Loos József*

Hegyi bírónak: *Serfőző József*.

Szokolya, 1868 évi január 11.

*Schwarcz Dávid aláírása:*¹³

¹³ 1868 évi Határozmányi Jegyzőkönyv a január hó 11. tartott Választmányi Gyűlés Határozmányai. Pest Megyei Levéltár

„Schwarcz Dávid az 1870 májusában megtartott ülés jegyzőkönyvét hitelesítésképpen aláírja, és a neve után odaírja a „jövedéki bíró” titulust is.”¹⁴

A legkorábbi születési adat a szokolyai születési anyakönyvben 1850¹⁵ Kempfner Lina, később felesége lesz Schwarcz Dávidnak, aki 1823-ban született Felsőpetényben.

Említésre méltó, hogy *Salamon Mórné* szülésznőként működött Szokolyán, ezt az 1896-os Születési Anyakönyvi kivonat őrzi.¹⁶

Interjú a még élő zsidó lakosokkal

Interjúkészítésen feltett kérdéseim:

- Emlékszik-e, hogy melyik házakban éltek zsidók?
- Mivel foglalkoztak?
- Volt-e imatermük, rabbijuk?
- Mióta létezik a zsidó temető?
- Hogyan öltözködtek?
- Hogy jöttek ki a helyi lakossággal?
- Az Egyenlőség c. újságban hirdetést feladó *Márkus Ignác* intézőre emlékszik-e?
- Mikor és hogyan vitték el a zsidókat a faluból?

Interjú Viski Lajos bácsival¹⁷

„Emlékeim szerint három család élt Szokolyán, vagy négy. Mind a Fő utcán laktak.

Gazdag falu volt Szokolya, mert hét cséplőgépe volt, há... Még a Széles-mezőn is búzát ültettek.

A későbbi *Tar Ádám* házában (Fő utca 86) is zsidó élt, *Schwarcz Ármin*. Nagyon jó egy zsidó volt. Szólt édesapámnak, hogy „gyütt liszt”. – Édesapám azt mondta: „de nincsen pénzem” – „jöjjön csak nyugodtan vigyen egy zsákkal majd kifizeti ha lesz píze.”

Árminnak egy olyan gyönyörű egy lánya volt, hogy.... Szép jány volt.

Ott lakott egy öregasszony is az Árminnál az udvarban. Kis alacsony asszony volt talán Rózának híták. Megvette a gyerekektől a tyúktrágyát. Kertbe szórta el, mindent termelt abban. Csorda volt a faluba, ahogy hajtották ki és trágyázott az utcára, azt összeszedtük

¹⁴ 1870. május 11-én megtartott ülés jegyzőkönyve. Pest Megyei Levéltár

¹⁵ Izraelita Születési Anyakönyvi Kivonat. Pest Megyei Levéltár

¹⁶ Pest Megyei Levéltár, Felekezeti Anyakönyvek.

¹⁷ Az interjú 2014.07.16. készült Viski Lajos bácsi házában.

kannába és megvette. Nem sokat adott érte. Három fillért. Az pénz volt, akkor.

Voltak cselédjeik is.

Az itteni zsidók a református iskolába jártak tanulni. *Cseh Péter* volt és *Wágner Éva*. A tanítónő az első-másodikat tanította, a nagyobbakat a *Cseh Péter*.

Raffa jegyzőnek volt egy autója. Nagyon szerették a faluban. Ő építette a strandot. A morgóban is lett volna egy strand, már ott is volt a sóder meg a cement. De bejött a háború és odaveszett minden.

Nem tudom, hogy mióta van a zsidóknak temetőjük, de már kisgyerekkoromban megvót arra emlékszek. A zsidó temetőben sok sír volt, még a Hársfa felé is, csak benőtte őket a bokor. A bozótban is van még sok sír. Sok követ elvittek innen, az értékeseket, a márványokat. A sírkövesek lecsiszolták és eladták jó pénzért. Nem volt bekevertve a zsidó temető. Száznál is több zsidó sír volt a temetőben.

A régi református hullaház mindjárt a zsidótemető alatt volt. (Ennek nyomai, főleg az alapozáshoz használt kövek még megtalálhatóak a bokrokkal, fákkal benőtt területen.)

Minden héten jött a sakter, aki levágta az állatokat a zsidóknak. Jó nagy szakállú ember vót. Jó fekete ember vót. Én fogtam a libákat, amikor vágta Árminná. Amit nem sikerült jól levágni azt nem ették meg, azt haza hoztam én... Hatvan darab libája volt neki. Én gondoztam azokat is. Volt egy kis szecs kavágó, amivel a csóványt összevágtam nekik.

Az erdő is a zsidóé volt.

Schwarcz Bernátnak boltja volt. Tanáccsal szemben (Fő utca 83.) volt a hentes is és a kocsma is.

Kultúrház is a zsidóké volt.

A futbal pályánál volt a Pankert. Ott tartották a marhákat, olyan marhák voltak, hogy... almás kert is volt, gyerekként néha bementünk almáért... (huncutul mosolyog).

Néma Lajos (*Schwarcz Lajos* suszter) a futball pályánál lakott.

Steinernek boltja is (Fő út 51.) vót, de marhakerekedő is vót. Vácról jártak be zsidó kereskedők, tőlük is vásároltak. Steinernek istállója volt, tarthatott állatokat. Felvásárolta a bornyúkat, fölhizlalta, majd drágábban továbbadta.

Hogy volt-e Imaházuk arra nem emlékszik.

Willoner Nándor földbirtokos volt. Ahol most a Sárkányölő Szent György Idősek otthona van (Fő utca 44-46.), ott laktak. Egy hosszú ház volt. Nagy családjuk volt. Raffa jegyző háza volt a ház melletti kis utca végén.

Márkus Ignác jegyzőre nem emlékszik.

A mostani Mátyási Ádám Tájház alatti épületben volt a Posta (Fő utca 14.), ahol Braun Anna postamester dolgozott.

Mikor vitték el a falu zsidó lakosságát?

Hohó... először ide hoztak zsidókat, sokat, vagy kétszázat is. Munkaszolgálatosok voltak. A Pap-hegyen dolgoztatta őket a honvédség. A grófnée volt a telep. *Makrai Józsi* bácsi volt a főnök, nagy bognár műhely volt ott.

A későbbi TSZ iroda helyén (Aradi utca 1.) voltak letelepítve. Onnan jártak ki gyalog, csendőrök kísérték ki őket. 1941-42 körül lehetett. Rengeteg zsidó dolgozott, szögelték a fa barakkokat, amiket elszállítottak innen. Öt méter hosszúak lehettek a barakkok, deszkából csinálták. Pap-hegyen dolgoztam én is akkor, onnan tudom.

Kettő barakk maradt itt. Foltán kereszt alatt, másik meg a Cseresnyefa rakodónál. Azóta már régen elpusztultak.

Győrbe szállították innen vissza a fogoly zsidókat.

Hogyan vitték el a zsidókat?

Egyszerűen elmentek, úgy, hogy nem is tudta a falu. Nem úgy volt, hogy elgyűttek és elvitték őket. Egyszerűen eltűntek. Nem volt nagy látványos sírás-rívás.

Magyarkúton egy zsidónál szolgáltam, lovászfű voltam, a *Weiss Manfrednél* volt mérnök. Ő volt a vasbányában itt Szokolyán, ő vezette. Amikor jött visszafele a jánya a vonátállomásról, mert elkéste a vonatot, szólt a mérnök „Lajos fogjon be és vigye be a jányt az iskolába.” (Vácra) Akkor befogtam a hintóba és beértem akkorra, amikor a csángó, egy lóval.

Háború vége után Magyarkúton a mérnöknel húsz pengőt kaptam egy hónapra. Kastély volt ennek a zsidónak. Háború után rám akarta íratni a fele portát. Gazdag ember lehetett, Weiss Manfred embere volt, nem vitték el őt. Egy szendehelyi ment hozzá kocsisnak, azé lett a fele porta.

Vasbányában dolgoztam a háború alatt, egy hétre kaptuk a szalonát, lisztet. Hordtuk az ércet a bányából csillével. Idősebbek karbid lámpával dolgoztak, ők fejtettek, a fiatalabbak szállították, nem is kellett raknunk csak tolni köllött a csilléket. Szokolyai állomásra vitték a Magas hegy alá ott rakták vonatra. Első osztályú vasérc volt. Dolgoztunk vagy harmincan, sokan voltunk.

Schwarcz Editre emlékszem, régebben találkoztam is vele. Én gondoztam először a zsidó temetőt, megbíztak a Schwarczék, el volt bokrosodva, én takarítottam ki.

Lengyel Béla feleségére, Klárára is emlékszik. Háború után nem jöttek vissza.

Interjú Viski Eszter nénivel¹⁸

Ahol most élnek Eszter néniék, és ahol beszélgetünk, ebben a házban éltek régen a Schwarcz Ádámék (Fő utca 51.).

Imaházuk itt volt hátul. Asszonyok soha nem mehettek oda be. Nem tudom mi volt bent, mert mindig zárták. Csak gyűttek a férfiak, hangosak voltak, mert egyszerre imádkoztak. Nem értettem belüle semmit.

Nagyon rendes nép volt. Nem bántottak ők senkit.

Ez a boltos volt a leggazdagabb zsidó a faluban, az Ádám.

Szerették a szokolyiakat. A szokolyiak is szerették őket. Békességben éltek a faluban. Nem vót velük senkinek semmi baja.

Steiner jött vissza a jányával, mert őket is elvitték. Klári megmaradt és férjhez ment a Steiner Lacihoz. Itthon keltek egybe. Steiner állatokkal foglalkozott. Egy nagy épülete volt az állatoknak. Nekik meg csak szoba-konyha volt.

Pincében tartották az ecetet meg a bort.

Az öreg (Ádám bácsi) a bóttal foglalkozott a Steiner meg állatokkal, azért ilyen köves az udvarunk. Teljesen meghordatta kővel, itt volt elől a kút, itt itattak.

Ennyi sok bót vót a faluba, de megéltek. Ott volt a szövetkezet, volt más bolt is, egymást segítették.

Édesanyámék hárman voltak lányok a Néma Lajos (Schwarcz Lajos suszter) annyira szeretett a nénikémmel táncolni. Hogy honnan tudta a lépést nem tudom, de nem is hallott... de a legjobb táncos vót.

Schwarcz Ármin volt ott fönt a Tar féle házban (Fő utca 86). Azt nem ismertük annyira, mert messze laktak tőlünk.

Braunok nem tudom honnan gyűttek ide, nem itt születtek. Egyikük a zsidó kórházban dolgozott, a másik Gödön postás volt, a harmadik meg itthon. Nem szokolyai születésűek voltak, valahonnan a Dunántúlról gyűttek. Postán három négyen voltak, az aki itt vót beugrott a kútba, amikor el akarták vinni.

Gyerekkoromban is megvót már a zsidó temető, de elhordták a köveket. Lengyeléknek nagy fehér kő volt, Schwarczékét is elvitték. Egyszerre jártunk iskolába Schwarcz Edittel. Ők a katolikusba jártak

¹⁸ Az interjú 2014. 07.16. készült Viski Eszter néni lakásán

jobbára, de Edit a református iskolába járt. Szokolyán jártak. Negyedik után mind polgáriba jártak be Vácra. Edit testvérei voltak Rózsi és László elvitték, őket Szécsénybe.

Aladáréknak volt bótjuk, segítették egymást. Háború után nem jöttek vissza. Én itt szolgáltam, barátnőm meg a postán. Nagyon rendesek voltak. Vétek volt őket bántani, mert azok egy hajszálat sem ártottak senkinek, sőt segítettek. De hát... ilyen volt az élet akkor. Nem volt velük semmi baj.

Interjú Bíró Maris nénivel¹⁹

Schwarcz Ádámnak vegyes boltja volt ahol a Viski Marciék laknak (Fő utca 51.). Schwarcz Ilonka volt az egyetlen jánya, Steiner Jenő volt a férje, marhakereskedő volt. Steiner, az idős haza jött. Ilonka ott maradt Auschwitzba.

Schwarcz Áadámnak a fuvarosa volt Bíró Ferenc a férjem, Bíró János nagyapja.

Nagyon emlékszem rá, amikor az Ádámot temették, éppen délre harangoztak a katalikus templomban. Éppen odaértek a Mátyóki és a Fő utca sarkához, megszólalt a harang és letették a koporsót, ami nem is vót olyan igazi koporsó csak, mint valami fadóboz, vagy láda. Három fa volt keresztül téve a dobozszerű koporsó alatt. Hat ember vitte a keziben.

Willónerék ott laktak régen, ahol ma a Sárkányölő Szent György Idősek Otthona van (Fő utca 44-46.), de én már nem emlékszem rájuk. Arra igen, hogy Schwarcz Aladárék laktak abba a házba. Aladáréknak három gyerekük volt. Edit, Rózsi és Laci nevű fiú.

Abba az udvarban laktak, ahol az Aladárék laktak. A felső felén laktak elől a Lakati Zoliék, hátrébb a Schwarcz Lajosék éltek. Az apja is suszter volt. Schwarcz Lajosnak volt egy lány testvére Schwarcz Nelli, vagy Emma, valami ilyesmi neve volt. Lány testvére férjhez ment Paver Józsefhez és Gödön laktak. Schwarcz Lajos suszter volt és néma, „Néma Lajosnak” is hívták.

Schwarcz Bernát házánál kocsma, vagy vendéglő volt (Fő utca 56.). Mint gyerek visszaemlékszem rá, hogy édesanyám szokott mosni nekik. Ádáméknak is. Állami iskola lett abban a házban. Volt református iskola és a katolikusoknak is volt a templomuknál.

Arankának hiták a jányukat. Aranka mielőtt elvitték volna őket, minden értéküket átadták Lózséknak, akik alattuk laktak, hogy meglegyen nekik az értékük, ha visszakerülnek.

¹⁹ Az interjú 2015.06.06. készült Bíró Maris néni házában.

Mostani presszó helyén (Fő utca 68.) is zsidó ház volt. Ott laktak a Lengyelék. *Lengyel László* szülei is ott laktak. Elöl laktak a Lengyelék, hátrébb az udvarban, Bözsi néniék és a Viski Marci tanár anyjáiék Eszter néniék. Lengyel Lászlóéknak is bótjuk volt. Vegyeskereskedés.

A Tar-féle házban (Fő utca 86.) *Schwarcz Ármin* lakott ott. Vegyeskereskedés volt itt. Ármin udvarában egy idős nő lakott *Schwarcz Róza* vót. Rőfös üzlete vót az Árminék udvarán belül. Gyerekekkel szedette össze a gyógyfüveket, kamillát meg ilyeneket, aztán eladta.

A sakter péntekenként jött Vácról és ő vágta le az állatokat családonként. A zsidók nem vághatták le a saját állataikat, a sakternek kellett. Valamilyen Mójzesnek hiták.

Schwarcz Ádámék házánál (Fő utca 51.) volt egy imaházuk nekik. Rabbi járt ki időnként hozzájuk. Steiner és *Schwarcz Ádám* tartották az imádságokat minden héten, kivéve, amikor kijött a rabbi. Egy szőnyeg volt leterítve a szobába, volt egy asztal benne, azon volt a gyertyatartó. De többet nem láttam, mert nem mentem be, csak úgy bekukucskáltam az ablakon.

Nagy Sándor református gondnok úr által elmondottakat fűzöm be a beszélgetésbe:

A ház utcafrontján volt a boltja Ádám bácsiéknak, amiben ruhákat is árúsított. A ház következő szobája volt tulajdonképpen a lakása a családnak.

A harmadik szobát a helyi zsidó közösség számára tartották fenn. Ebben a szobában jöttek össze a férfiak imádkozni. Mivel a községnek nem volt önálló rabbija, ezért a hitközség elöljárói is végeztek szertartásos szolgáltatásokat, így megemlítésre került Stern Jenő neve is, mint aki a rabbi távollétében tartotta meg az alkalmakat.

Ezt az összejöveteli helyet később terményraktárnak használták és ide kellett a falu lakosságának a beszolgáltatás idejében bevinnie a különféle terményeket. A ház 1968-ig állt, akkor újjáépítették, illetve felújították.

1930 körüli utcarészleten bal oldalt látható a szatócsbolt bejárata (háttérben a katolikus templom)

Öltözetük nem különbözött semmiben a többi emberétől. Szakállt sem viseltek a férfiak csak a pajeszuk volt egy kicsit hosszabb.

Egy időben kellett viselniük a sárga csillagot a zsidóknak. Furcsa vót úgy látni iket. Tudták, hogy el fogják őket vinni, csak az idejét nem.

Bíró Anna (korábban Braun Anna) postamester azt mondta: „Eszterkém, mindent pakoljatok össze, vigyétek el magatokhoz, ha vissza gyüvünk visszaadjátok, ha nem akkor legyen a tietek”.

– Ne tessék haragudni, de nem viszünk el semmit.

Nagyon jól elvoltak a falubeliekkel. Szerették egymást az emberek és segítették egymást. Itt nem volt olyan, mint ma hallani, hogy zsidóznak, meg bántják őket. A szokolyi nép egy volt a zsidókkal. Ha valaki meghalt a zsidók közül, elmentek a falubeliek is a temetésre – ahogy mondtam is, amikor Ádám bácsit temették –, és fordítva is. Voltak, akik nem tudtak fizetnyi, mert nem vót pízük, azt mondták „nem baj aranyos, majd elhozod, ha lesz”. A zsidók nagyon jól beilleszkedtek a szokolyai nép közé. Nem volt semmiféle probléma közöttük.

Két különleges interjú

Steiner Klára (1928) és Schwarcz Edit (1925). Mindkettőjüket Szokolyáról vitték el Auschwitzba, mindketten túléltek a borzalmakat és sikerült felkutatnom őket. Kitűnő szellemi frissességgel emlékeztek vissza a régi időkre. Különösen érdekes Steiner Klára néni, hogy ennyi év Montreáli tartózkodás után is kitűnően beszél magyarul.

***Interjú Lengyel Klárával*²⁰**

1928-ban születtem Szokolyán. Mind a három nagy Szokolyai zsidó család (Schwarcz, Lengyel, Salamon) vére csorog ereiben. Schwarcz Ádámnak fűszeres boltja volt Szokolyán. Három lánya volt és egy fia. A lányok: Vilma, Kornélia, Ilonka, a fiú Gyula.

Tekintélyes ember volt Ádám bácsi, Szobon a bíró mellett ült a tárgyalásokon. Jó életet éltek.

Schwarcz Ádám a nagyapám volt és házuknál volt az imaház, ami két szobából állt. Volt benne Tóra is (kézzel írt), de sajnos nem ásták el a kertben, vagy a temetőben és nem tudom mi történt vele, biztos elpusztult. Az őszi nagy ünnepeket megünnepeztük.

Ha nem volt elég férfi, hogy megtarthassák az istentiszteletet, akkor Vácról hoztak ki bóher tanulókat (rabbi növendékeket).

Hetente egyszer jött a faluba sakter, aki a zsidó szertartásoknak megfelelően levágta az állatokat.

²⁰ Az interjú telefonon keresztül zajlott 2014.05.22.

Békességben éltek a Szokolyai más vallású emberekkel.

Családjáról:

Lengyel Béla és Salamon Berta volt az apósa, anyósa.

Apósa az I. VH-ban harcolt. Egyszer az utcán lovas kocsival ment és szembe jött vele Salamon Berta – akivel szerelmesek voltak egymásba, de a családok nem engedték, hogy összeházasodjanak – azt mondta Bertának, hogy „gyere ülj fel a kocsira”. Elmentek Balassagyarmatra és megesküdték. Hamarosan azonban kiderült, hogy Berta gyermeket vár, így megtudta a család, hogy ők már házasok.

Anyósa Salamon Berta 1888-ban született Szokolyán és 1968-ban Montrealban halt meg. Anyósának apja, Salamon Mór (sírja megtalálható a Szokolyai zsidó temetőben) szabó volt (anyakönyvi bejegyzésben úgy szerepel, hogy foltozó szabó). Három lánya és egy fia volt, szegényen éltek. Faluról falura járva próbálta eladni a portékáját és javította a ruhákat.

Auschwitzi élményei:

15 évesen vitték el édesanyjával és nagynénjével együtt. Először Balassagyarmatra, majd Ipolyságra kerültek, Kassán átadták őket a németeknek. Ahogy a vonatból kiszálltak Auschwitzban Mengele az édesanyját és nagynénjét balra állíttatta, őt mivel magas, erős lány volt jobbra, a munkások közé. Ekkor látta utoljára édesanyját.

Schwarcz Mártával is találkozott a lágerben. Bányában dolgoztatták Mártát, kerítés drótón keresztül látták egymást. Amikor már nem volt ereje dolgozni leváltották és gázkamrába küldték, húsz évesen halt meg 1944 őszén.

Tizenhat évesen került haza Szokolyára a lágerből, huszonnyolc kilósan, teljesen legyengülve. Másokon látta saját és édesanyja ruháját. Egy korábban a nyilas párt tagja úgy köszöntötte, hogy „úgy örülök Klárka, hogy él, hogy megvan”. Erre így emlékszik vissza, „örülök, hogy volt annyi eszem, hogy egy szóra sem méltattam ezt az embert”.

Interjú Schwarcz Edittel²¹

Jó kapcsolatban voltak a falubeliekkel. Többször is volt példa rá, hogy Raffa jegyző úr levitte a gyerekeket autóval a Kisvasúti állomásra a Magas-hegy alá. „Ritka rendes ember volt a Raffa jegyző bácsi.” Nagyon érdekes világ volt Szokolyán. Rendszeresen látogatták egymást Raffa bácsiékkal. Volt rá példa, hogy reggel bekopogott az ablakon és azt mondta, hogy „Edit ne menj gyalog, megyek kocsival a Magas-hegy alá, elviszlek.” Ritka ember volt nem mindennapos.

²¹ Az interjú 2014.05.28. és 2015.11.19. készült Edit néni Budapesti lakásán.

Nagyon jó volt hozzánk – a jó Isten nyugtassa békében – de nem csak hozzánk, mindenkire. Ember volt, ezt úgy hívták.

Négy évig Szokolyára jártam a református iskolába, Cseh Péter volt a tanító, *Váradyi Róza* volt a tanítónő.

Mai napig több Zsoltárból tudok idézni, amelyeket gyerekoromban megtanultam. Polgáriba Vácra jártam be, és középiskola jellegű felsőipari képzésen vettem részt Budapesten. A zsidó gyerekek Vácra jártak a *Pia-rista Gimnáziumba* (akkor *Kegyesrendi Főgimnáziumnak* hívták) tanulni.

A *Schwarcz* család jóba volt mindenkivel a faluban. Édesanyám, ha meghallotta, hogy valaki beteg a faluban, akkor ő ebédet vitt a betegnek. Áldott teremtség volt az édesanyám.

Szüleim nagyon jó kapcsolatban voltak *Viski János* festőművésszel, Pesten is meglátogatták őket a műtermében. *Viski János* édesapámnak testi-lelki jóbarátja volt. Legjobb barátnőm Cseh Péter lánya, Márta volt. Haláláig tartottuk a kapcsolatot, kb fél évvel ezelőtt halt meg.

A zsidók és a falu lakosságának harmónikus együttélésére is példa, hogy zsidó családok menyegzői tanúnak hívtak meg református vallású embereket, akik el is fogadták a meghívást:

Fenyő Ernő és *Mandel Róza* (mindketten izraelita vallásúak voltak) 1912. április 21-én Szokolyán történt házasságkötésük alkalmával a tanúk, *Elekes Kelemen* és Cseh Péter²² volt.

A zsidók és reformátusok, katolikusok, baptisták jó kapcsolatban voltak. Ha nem volt valakinek pénze, hitelt is adtak a zsidók. Olcsón adták a dolgokat. Ha kellett, kölcsön is adtak, vagy hitelbe. Ádámnak, Árminnak, Aladárnak fűszertüzlete volt, Bernátnak kocsmája.

Minden héten jött a sakter és levágta az állatokat. Kóser háztartást vezetett a drága édesanyám. Külön volt a tejes a zsíros étel és a hús. A tejes, zsíros edények teljesen más fakkokban voltak tárolva is. Külön is kellett mosogatni. Más abroszt, kenyértartót, poharat kellett használni a húsos étel fogyasztásakor és szintén mást a tejesnél.

Tréfli-t (minden, nem kóser módon levágott állat, és nem megfelelő étel tréflinek számít) megette az édesanyám, de nem evett disznóhúst. Nem voltak speciális ételeink. De egyszerre nem tállalhatott fel pörköltet nokedlival és mondjuk tejföllel.

Húsos étel fogyasztása után csak két óra múlva lehetett tejes ételt fogyasztani. Rögtön nem lehetett enni. Semmi egyéb szabály nem volt.

Hétköznapi dolgoztak a zsidó családok, de péntek este elmentek a templomba.

Szombaton zárva tartották az üzletet. Ünnepek voltak.

²² Polgári házassági anyakönyv. Pest Megyei Levéltár

Szombaton nem főztünk. Pénteken megfőztünk szombatra, vagy volt, aki csak sóletet evett, az ruhába bebugyolálva meleg maradt másnapig. Pénteken főztünk húslevest, két-három fogásos ebéd volt szombaton nálunk.

Középen Váradi Róza tanítónő 1937-ben

Pénteken az asztalra tettünk 2 barheszt (burgonyás fonott kalács mákkal megszórva), égtek a gyertyák és a drága apám mondott egy kidust (boráldást) a kezében lévő serleggel. Utána megáldotta a napunkat, engem – a feleségét – és a gyerekeket. Majd megköszöntük a jó Istennek az ételt. Péntek este csak zsíros étel volt, de ha mondjuk a betegek nem ehatték, akkor kaptak kávé.

Villanyt nem gyűjthattunk. Keresztyén cselédeink voltak Julis és a Bözsi, állítólag még élnek Kálón 89-90 évesek lehetnek. Kb. tíz évvel voltak fiatalabbak nálam.

Vallási életről

Schwarz Ádámék házában volt az imaház. Az utcafronton volt az üzlethelyiség, beljebb a lakásuk és a kert belső részében volt az imaház, ami két szobából lett kialakítva. Péntek este és szombaton együtt imádkoztak a férfiak. A nők is járhattak az imaházba, de külön kis szobába. *Steiner Jenő* tartotta az istentiszteleteket. Ő Schwarz Ádám-nak volt a veje. Ádám bácsi is tartott istentiszteletet. A templomban volt kézzel írt Tóra, és hat darab nagy asztal, amire rátették az imakönyvet és előtte állva imádkoztak. Mikve (szakrális fürdő) nem volt.

Minden héten sakter járt ki a faluba, akivel vágatták az állatokat. Megvizsgálta, és ha nem volt kóser, azt ők nem ehették meg, de eladták a nem zsidó szokolyaiaknak.

A temető keletkezési idejét nem tudom, de nagyapámat – Schwarcz Ignácot – oda temették 1933-ban.

Marton Zsolt
a BTA tanársegédje

A történeti összefoglalóhoz felhasznált források:

- BAKÁCS ISTVÁN: Hont vármegye Mohács előtt, Akadémiai Kiadó, Budapest, 1971.
- BOROVSKY SAMU /szerk./ Hont vármegye, Budapest é.n.
- CSÁKY KÁROLY: A Dunától a Szitnyáig, KT Könyv- és Lapkiadó, Révkomárom, 2003.
- HÁLA JÓZSEF: a Börzsöny-vidéki kőbányászat és kőhasznosítás a XIX-XX. Században, Budapest, 1987.
- KÁLDY-NAGY GYULA: A budai szandzsák 1559. évi összeírása, Budapest, 1977.
- DR. LADÁNYI MIKSA: Nógrád és Hont vármegye, Budapest, 1934. Magyar Életrajzi Lexikon
- DR. MÉSZÁROS KÁLMÁN: A szokolyai baptista gyülekezet és körzetének története, Budapest, 1992.
- NAGY ZOLTÁN: Gyökerek, Diósjenői Helytörténet I., Diósjenő, 1993.
- NOVÁKI-SÁNDORFI-MIKLÓS: A Börzsöny hegység őskori és középkori várai, Akadémiai Kiadó, Budapest, 1979.
- Pest megye régészeti topográfiája, Akadémiai Kiadó, Budapest, 1993.
- PESTY FRIGYES: Hont vármegye és kiegészítések, Szentendre, 1984.
- SZIRÁCSIK ÉVA: „Rákóczi levelek”, Salgótarján, 2005.
- VARGA LAJOS: A váci egyházmegye történeti földrajza, Vác, 1997.
- VASVÁRI ZOLTÁN: Szokolya erdőgazdálkodása, In.: Börzsönyvidék, Szob, 1993.
- VÉGH JÓZSEF: Diósjenő, Mikszáth Kiadó, Horpács, 1994.
- VÉGH JÓZSEF: Szokolya, egy ősi falu a Börzsöny közepén In.: Börzsönyi Helikon VI. évf. 7-8. sz. 2011. július-augusztus

Sebján-Farkas Zsolt:

MOLINIZMUS

Isten szuverenitásának és az ember szabad akaratának egyensúlya?

Az egyháztörténelem folyamán a keresztyén teológiának egyik legjelentősebb kérdése volt Isten szuverenitásának és ebből fakadó gondviselő munkájának, valamint az ember szabad akaratának kapcsolata. Egyrészt a hívők mindig is meg voltak győződve, hogy Istennek konkrét terve van a teremtet világgal és irányítása alatt tartja annak minden egyes részletét, hogy megvalósítsa tökéletes tervét. Másrészt viszont azt tartották, hogy az emberek felelősek a saját cselekedeteikért, amely csak akkor lehetséges, ha szabad döntési joguk van.¹

Fontos hozzátenni, hogy valójában mindkét gondolat megtalálható a Bibliában. Például Ézsaiás könyve 46,9-10 különösen hangsúlyozza Isten szuverenitását: *„Emlékezzetek az ősrégi dolgokra, mert én vagyok az Isten, nincs más, Isten vagyok, nincs hozzám hasonló! Előre megmondtam a jövőndőt, és régen a még meg nem történteket. Ezt mondom: Megvalósul tervem, mindent megteszek, ami nekem tetszik.”*² Ugyanezt az igazságot ismerte fel Jób, amikor így vallott Istennek: *„Tudom, hogy mindent megtehetsz, és nincs olyan szándékom, amelyet meg ne valósíthatnál. Ki merné elhomályosítani az örök rendet tudatlanul? Azért mondtam, hogy nem értem. Csodálatosabbak ezek, semhogy felfoghatnám.”* (Jób 42,2-3) Számtalan példát lehetne hozni mind az Ószövetségből, mind az Újszövetségből, amely megerősíti, hogy Isten szuverén Úr, aki aktívan irányítja a világ sorsát.

Ugyanakkor a Szentírás egészen végigvonul az a gondolat, hogy az ember szabadon dönthet az élete felől, és ezért jogosan felelősségre vonható. Mielőtt az izraeli nép belépett az ígért földjére, Mózes felolvastatta az átok és az áldás ígét az egész nép füle hallatára, és ezt mondta nekik: *„Tanúul hívom ma ellenetek az eget és a földet, hogy előtökbe adtam az életet és a halált, az áldást és az átkot. Válaszd hát az életet, hogy élhess te és utódaid is! Szeresd az URat, a te Istenedet, hallgass szavára, és ragaszkodj hozzá, mert így élhatsz, és így lakhatsz hosszú ideig azon a földön, amelyet Istened, az ÚR esküvel ígért oda atyáidnak, Ábrahámnak, Izsáknak*

¹ KOSCIUK, 2010, 1.

² Ha másképp nincsen megjelölve, akkor a bibliai idézetek a Magyar Bibliatársulat 1990-es újfordítású Bibliájából származnak.

és Jákóbnak." (5Móz 30,19-20) Józsué később hasonló döntés elé állította a népet (Józs 24,14-15), de Jézus és az apostolok is arra bíztatták a hallgatóikat, hogy térjenek meg és higgyenek az evangéliumban. Mindez teljesen értelmetlen lenne, ha az embereknek nem lenne valamiféle szabad akarata. Tehát úgy tűnik, az Ige mind Isten szuverenitását mind az ember szabadságát tanítja, de be kell látni, hogy ezt a két fogalmat nagyon nehéz összeegyeztetni egymással.

Az egyháztörténelem folyamán két jelentős tábor alakult ki ezzel a kérdéssel kapcsolatban, melyek ma is léteznek. Az egyik oldal az emberi szabadságot hangsúlyozza, míg a másik Isten gondviselését és szuverenitását.³ Ez persze nem azt jelenti, hogy a két tábor teljesen figyelmen hagyja az ellentétes bibliai érveket, csak azt, hogy azokat bizonyos mértékben alulértékeli. Az arminiánusok is hisznek Isten gondviselésében. Maga Arminiusz Jakab állítja, hogy az isteni gondviselés „megőrzi, szabályozza, irányítja és kormányozza az egész mindenséget, és a világon semmi nem történik véletlenül.”⁴ Az egyetlen kikötés, amit Arminiusz tesz az, hogy Isten aktívan cselekszi a jót és saját szabad akaratából kifolyólag megengedi a gonoszt. Ezt azért mondja, hogy kihangsúlyozza, Istent nem lehet felelőssé tenni az emberek és a gonosz angyalok bűneiért. A hívők kiválasztásával kapcsolatban Arminiusz kijelenti, hogy az isteni kiválasztás az előrelátáson alapszik, vagyis Isten az örökkévalóságtól fogva előre tudta, hogy kik fognak mellette dönteni, és őket választotta ki az üdvösségre. Az isteni gondviselés ezen értelmezése különbözik a kálvinista nézettől, mert Arminiusz teológiai rendszerében a jövőbeli eseményeket nem csupán Isten, hanem bizonyos mértékben a szabad akaratral rendelkező teremtmények határozzák meg. Tehát kimondható, hogy az arminiánusok, azért, hogy a szabad akaratot fenntartsák, csökkentik Isten gondviselésének a nagyságát.

Ezzel szemben a kálvinista tábor tagjai azt állítják, hogy az ember szabad akarata nem korlátozhatja Isten szuverenitását. Nem tagadják ugyan a szabad akarat létezését, de másképp értelmezik azt, mint az arminiánusok. Például R.C Sproul, egy közismert kálvinista teológus, a következő kijelentést teszi, „Isten szabad. Én is szabad vagyok. Isten

³ Ha az utóbbi évszázadokat nézzük, amikor ez a vita a mai formájában igazán kibontakozott, akkor az első nézetet Arminiusz Jakabnak tulajdonítják, és a követőit arminiánusoknak nevezik; míg az utóbbi nézőpontot Kálvin János fogalmazta meg, akinek utódai lettek a kálvinisták.

⁴ ARMINIUS, 1986, 657-658. A cikk szerzőjének fordítása; a továbbiakban is, ha nincs másképpen jelölve.

szabadabb, mint én. Ha az én szabadságom szembekerül Isten szabadságával, akkor én veszítek.”⁵ Sproul, Szent Ágoston tanításait követve, különbséget tesz a szabad akarat („free will”) és az emberi szabadság („liberty”) között.⁶ Meglátása szerint a bűneset után az ember elveszítette szabadságát, de megmaradt a szabad akarata. Ez a bonyolultnak tűnő megfogalmazás tulajdonképpen azt jelenti, hogy az ember továbbra is szabadon hozhat döntéseket, de nincs szabadsága arra, hogy Istennek engedelmeskedjen. Másszóval, amikor Sproul azt állítja, hogy az embernek szabad akarata van, akkor nem azt érti alatta, hogy az ember szabadon dönthet a jó és a rossz között, hanem azt, hogy kényszer nélkül, szabadon cselekszi a rosszat. Így a kálvinisták gyengítik az ember szabad akaratát, hogy fenntartsák az erőteljes isteni gondviselés nézetét.

Vannak azonban olyan teológusok, akik nem elégszenek meg az előzőekben tárgyalt magyarázatokkal, hanem szeretnék mind az erőteljes isteni gondviselést, mind az erőteljes emberi szabad akaratot megtartani, bár e két fogalom egymással ellentétesnek tűnik. Ilyen teológus többek között Alvin Plantiga, Thomas Flint, William Lane Craig, Kenneth Keatley, és mások. Ők azt tartják, hogy nem feltétlen kell az előző két teológiai rendszer között választani, mert van más lehetőség is, mint például az úgynevezett molinizmus, amely megoldást nyújthat a látszólagos ellentmondásra. Craig szerint a molinizmus az egyik leggyümölcsözőbb teológiai eszme, mert nemcsak azt magyarázza meg, hogyan tudhatja Isten a jövőt, ha léteznek szabad akaratúval rendelkező teremtmények, hanem választ adhat az isteni gondviselés és az eleve elrendelés kérdéseire is.⁷

A molinizmus magyarázata

A molinizmus egy olyan filozófiai/teológiai rendszer, amely Isten mindentudásának egy különös aspektusán alapszik. A teória magyarázatához azonban szükséges kissé mélyebben megérteni az isteni gondviselés és az emberi szabad akarat fogalmát.

Gondviselés

Thomas Flint szerint a keresztyének nagy része vonzónak tartja az erőteljes isteni gondviselés nézetét, mert hisznek abban, hogy Isten egy tökéletes lény, tehát tökéletes tudással, szeretettel, és erővel ren-

⁵ SPROUL, 1986, 43.

⁶ SPROUL, 1997, 130-131.

⁷ CRAIG, 1987, 127.

delkezik, melyek segítségével uralkodik a teremtet világ minden részlete fölött. Másszóval, a gondviselés azt jelenti, hogy Isten „tudatosan és szeretettel irányít minden egyes teremtményt érintő minden egyes eseményt azon cél felé, amit előre meghatározott.”⁸ Az erőteljes gondviselés nézetének két fontos eleme van, ami kapcsolatos a molinizmussal: az isteni előrelátás és szuverenitás. Mivel Isten mindent tökéletesen előrelát, nincs olyan jövőbeli esemény, ami felől tudatlan vagy bizonytalan lenne. Soha nem kell B tervet készítenie, hogy felkészüljön a váratlan történésekre, és soha nem számol valószínűségekkel; számára a jövő abszolút biztos. Másrészt Isten abszolút értelemben vett szuverén Úr, aki aprólékos gonddal irányít mindent a világban. Ha ez nem lenne igaz, akkor Isten nem lenne képes betartani az ígéreteit és nem lehetne benne megbízni. A gondviselés egyik legszebb megfogalmazása a Westminsteri Hitvallás-ban található:

Isten – minden dolgok nagy alkotója – minden teremtményt, cselekvést, dolgot a legnagyobbtól a legkisebbig fenntart, irányít, elrendel és kormányoz. E legbölcsebb és legszentebb gondviselését az ő tévedhetetlen eleve ismerése, akaratának szabad és változhatatlan tanácsvégzése alapján gyakorolja bölcsessége, hatalma, igazsága, jósága, és irgalma dicsőségének magasztalására.⁹

Összefoglalva tehát, az erőteljes isteni gondviselés magába foglalja a jövőbeli dolgok tökéletes ismeretét és a világegyetem aprólékos irányítását.

Szabad akarat

Kenneth Keathley magyarázata szerint kétféle megközelítés létezik az emberi szabad akarral kapcsolatban: a determinizmus és a libertarianizmus. A determinizmus azt jelenti, hogy egy személy jelleme és körülményei teljes mértékben meghatározzák a döntéseit, vagyis egy adott szituációban tulajdonképpen csak egyetlen választási lehetősége van.¹⁰ A determinizmusnak két formája van: a kemény és a puha determinizmus. A kemény determinizmus szerint szabad akarat egysze-

⁸ FLINT, 1998, 76.

⁹ Westminsteri Hitvallás, 5.1. Internet, <http://www.reformatus.net/westminsteri-hitvallas>.

¹⁰ KEATHLEY, 2010, 6.

rúien nem létezhet, mert az eleve ellentétes a determinizmus fogalmával. Persze a teológusok többsége elutasítja a kemény determinizmust, de vannak, akik azt állítják, hogy a puha determinizmus (vagy más szóval kompatibilizmus) összeegyeztethető a szabad akaratral.¹¹ Ők a szabad akarat fogalmát különösen értelmezik: számukra az nem más, mint a hajlam szabadsága. Ez azt jelenti, hogy az ember képes arra, hogy megtegye, amit akar, de nincs hatalma a hajlamai felett. Másszóval: „Az ember szabad arra, hogy kívánsága szerint döntsön, de nem szabad arra, hogy megválassza a kívánságait.”¹² A kompatibilizmus, vagy puha determinizmus szerint tehát az emberi döntések mindig rögzítve vannak. Lehet, hogy úgy tűnik, egy adott helyzetben az embernek különböző opciói vannak, de ez csak a látszat; valójában a jelleméből fakadó hajlamai határozzák meg a döntését. A szabad akaratnak ez az értelmezése valóban összeegyeztethetőnek tűnik az erőteljes isteni gondviseléssel, viszont az emberi szabadság eszméje jelentősen csorbul. Mi több, a kompatibilizmusnak megvan az a veszélye, hogy végeredményben Istent teszi felelőssé az emberek bűneiért.¹³

Akik elutasítják a determinizmust, azok a szabad akaratot libertariánus módon értelmezik. Ez azt jelenti, hogy „az erkölcsi felelősséggel felruházott cselekvő személy bizonyos értelemben a saját döntéseinek [független] okozója.”¹⁴ Csakúgy, mint a determinizmus esetében, a libertarianizmusnak is van kemény és puha verziója. A legtöbb libertariánus keresztyén elutasítja az elsőt, és az utóbbi mellett áll ki, mely nem azt állítja, hogy az ember mindenkor szabadon cselekszik, hanem csupán azt, hogy vannak olyan helyzetek az életben, amikor az ember döntései és cselekedetei valódi értelemben szabadok. A puha libertariánusok belátják, hogy az ember szabadsága korlátozott, de nem olyan mértékben, mint ahogy azt a kompatibilis tábor tagjai hiszik. Összegezve tehát, a keresztyének nagyrésze elutasítja a determinizmus és a libertarianizmus kemény fajtáit, és valamelyik puha verzióban hisznek, attól függően, hogy Isten szuverenitását vagy az emberi szabad akaratot akarják kihangsúlyozni.

¹¹ A kálvinista teológusok egy része ezt vallja.

¹² KEATHLEY, 2010, 68.

¹³ KEATHLEY, 2010, 69.

¹⁴ KEATHLEY, 2010, 69.

Köztes tudás (*scientia media*)

A molinizmus nevét Luis de Molináról (1535-1600) kapta, aki Katolikus reformátor és spanyol Jezsuita volt. 1571-ben teológiai doktori címet szerzett az Evora egyetemen, és több évet azzal töltött, hogy megpróbálja összehangolni az emberi szabad akaratot az isteni kegyelemmel, előrelátással, gondviseléssel és predestinációval. Molina műveiből kiderül, hogy ő az ember szabadságát libertariánus módon értelmezte. Úgy gondolta, hogy a Szentírás világos tanítása szerint a bukott embernek libertariánus szabad akarata van, vagyis szabadon dönthet az üdvössége tekintetében és egyéb szellemi kérdésekben.¹⁵ Molina ezen felül azt állította, hogy Isten egy különleges fajta tudás birtokában van, amely segíthet megmagyarázni az ember szabad akaratának és Isten szuverenitásának a kapcsolatát. Ezt *köztes tudásnak* (*scientia media*) nevezte el.¹⁶

A *köztes tudás* megértéséhez szükséges különbséget tenni időbeli és logikai elsőbbség között. Az időbeli elsőbbség egyszerűen azt jelenti, hogy valamely esemény egy másik eseménynél hamarabb következik be. A logikai elsőbbségnek viszont semmi köze az időhöz. Ha egy dolog logikai elsőbbséget élvez egy másik dologgal szemben, az azt jelenti, hogy az magyarázatul szolgál a másik számára. A molinizmus hívei azt tartják, hogy Isten tudásának három logikai szintje, vagy momentuma van. Ez nem jelenti azt, hogy ezek a momentumok időben egymás után következnek, hiszen Isten mindig egyidejűleg tud mindent, hanem azt jelenti, hogy a logikai momentumok egymáson alapulnak.

Az első momentum Isten *szükségyszerű tudása*, vagyis az a tény, hogy Isten tudatában van minden szükségyszerű igazságnak. Egy példa erre a fajta tudásra a logikai törvények rendszere. Ezek a törvények nem függnek Isten akaratától, hanem azért igazak, mert Isten jelleméből fakadnak. Ugyanígy Isten *szükségyszerű tudásának* része az, hogy Isten ismer minden elképzelhető lehetőséget. William Lane Craig magyarázata szerint, „Ő [Isten] ismeri az összes lehetséges személyt, akit megteremthetne, az összes lehetséges körülményt, amelybe belehelyezhetné őket, az összes lehetséges cselekedeteiket és reakcióikat, és az összes lehetséges világot vagy világrendet, amit megteremthetne.”¹⁷ Fontos még leszögezni azt, hogy Isten *szükségyszerű tudása* logikailag megelőzi azt a (szabad) döntését, hogy megteremti a világot.¹⁸

¹⁵ MACGREGOR, 2007, 21.

¹⁶ MACGREGOR, 2007, 14-15.

¹⁷ CRAIG, 1987, 127.

Kicsit előre szaladva, Isten tudásának egy későbbi momentuma a *szabad tudása*, ami által tökéletesen ismeri a tényleges világot, amiről eldöntötte, hogy megteremti. Ez természetesen magába foglalja a jövőbeli dolgok tökéletes ismeretét is. *Szabad tudásnak* nevezik, mert Isten szabad teremtető akaratán alapszik. Amikor Isten eldöntötte, hogy megteremti a világot, akkor ezzel azt is meghatározta, hogy mely állítások lesznek igazak és hamisak ebben a világban. Ha egy másik világot teremtetett volna, akkor bizonyos állítások, amik most igazak, hamisak lennének, és fordítva. Ha például Isten egy olyan világot teremt, amelyben Molina nem létezik, akkor a Molinával kapcsolatos összes igaz állítás hamis lenne. Tehát az, hogy Isten tudásának harmadik momentumában mely állítások igazak, vagy hamisak, attól függ, hogy melyik lehetséges világról döntött úgy, hogy megteremti.¹⁹

Molina azt állította, hogy Isten *szükségyszerű tudása* és *szabad tudása* között helyezkedik el Isten *köztes tudása*. Ez a tudás lehetővé teszi, hogy Isten „tévedhetetlenül tudja, hogy a szabad akarattal rendelkező teremtmények mit tennének egy-egy adott szituációban.”²⁰ Craig a következő magyarázatot adja,

Például, [Isten] tudja, hogy Péter, ha bizonyos helyzetbe kerülne, háromszor megtagadná Krisztus. A természetes [vagy szükségyszerű] tudása alapján Isten az első momentumban tudta az összes lehetséges dolgot, amit Péter *tehetne*, ha ilyen helyzetbe kerülne. De most a második momentumban azt is tudja, hogy Péter valójában mit választana szabadon ebben a helyzetben. Ez nem azért van, mert Péter a körülményei által determinálva lenne, hogy így cselekedjen. [...] Isten tudása Péterről ebben az esetben nem egyszerű előre tudás. Mert lehetséges, hogy Isten úgy dönt, nem helyezi be Pétert ebbe a szituációba, vagy akár nem is teremti meg őt. A köztes tudás tehát, csakúgy, mint a természetes [vagy szükségyszerű] tudás, logikailag elsőbbséget élvez Isten azon döntésével szemben, hogy megteremt egy világot.²¹

¹⁸ FLINT, 1998, 38.

¹⁹ CRAIG, 1987, 129.

²⁰ KEATHLEY, 2010, 5.

²¹ CRAIG, 1987, 130. A jelen esszében a *természetes tudás* és a *szükségyszerű tudás* szinonimaként van használva.

Most már minden részlet készen áll a molinizmus felvázolásához. A molinizmus szerint az első logikai momentumban Isten ismeri az összes lehetséges világot. A második momentumban tudja, melyek azok a világok melyek aktualizálhatók, hiszen a teremtmények szabad döntései bizonyos mértékben leszűkítik a lehetséges világok sorát. Ezek után döntést hoz, hogy melyik világot teremti meg. Tehát Isten tudásának a logikai sorrendje a következőképpen alakul:

Első momentum: Isten *természetes tudása*

Második momentum: Isten *köztes tudása*

Harmadik momentum: Isten szabadon dönt, hogy megteremti a világot

Negyedik momentum: Isten *szabad tudása*²²

A logikai momentumok megértésében segíthet egy másfajta megfogalmazás. E szerint Isten a természetes tudása révén tudja, hogy egy személy mi mindent tehetne egy adott szituációban; köztes tudása révén tudja, hogy az a személy valójában mit tenne abban a szituációban, és szabad tudása révén tudja, hogy az a személy tulajdonképpen mit fog tenni. Vagyis logikai értelemben Isten először ismeri az összes lehetséges világot, majd az összes megvalósítható világot, végül pedig a ténylegesen megvalósított világot. A molinisták úgy hiszik, hogy ez a teória megoldja az isteni gondviselés és az emberi szabad akarat problémáját. Bár az emberek szabadon döntenek a cselekedeteik felől, végeredményben mégis Isten kezében marad az irányítás, mert Ő választja ki, hogy az összes lehetséges világ közül melyiket teremti meg. Isten a *köztes tudása* által azt a világot fogja megteremteni, amelyben a felelősséggel felruházott teremtmények pontosan azt fogják tenni *szabadon*, amit Ő előre meghatározott.

Bibliai alapok

Ezen a ponton talán felmerülhet az olvasóban, hogy ezeknek a filozófiai fejtegetéseknek mi köze a Bibliához. Molina is tudatában volt ennek a felvetésnek, és megjelölt több bibliai részt is, ami szerinte alátámasztja Isten *köztes tudásának* a tényét.²³ Az első történet Sámuel 1. könyvében található, amikor Dávid Keíla városában tartózkodott és megkérdezte az Urat, hogy a város lakói ki fogják-e szolgáltatni őt Saulnak:

²² CRAIG, 1987, 130.

²³ MACGREGOR, 2007, 42-45.

De megtudta Dávid, hogy Saul rosszat forral ellene. Ezt mondta Ebjátár papnak: Hozd ide az éfódot! És ezt mondta Dávid: URam, Izráel Istene! Azt a hírt hallotta szolgálád, hogy Saul ide akar jönni Keílába, hogy elpusztítsa miattam a várost. Kiszolgáltatnak-e neki Keíla polgárai? Idejön-e Saul, ahogyan szolgálád hallotta? URam, Izráel Istene, jelentsd ki szolgáládnak! Az ÚR így felelt: Idejön. Akkor ezt kérdezte Dávid: Kiszolgáltatnak-e engem és embereimet Saulnak Keíla polgárai? Az ÚR így felelt: Kiszolgáltatnak. Elindult tehát Dávid mintegy hatszáz emberével, kivonult Keílából, és mentek, amerre mehettek. Amikor jelentették Saulnak, hogy Dávid elmenekült Keílából, lemondott arról, hogy ellene vonuljon. (1Sámuel 23,9-13)

Amikor Isten igenlő választ ad mindkét kérdésére, Dávid úgy dönt, hogy elmenekül a városból. De ebből úgy tűnhet, hogy ebben az esetben Isten szava nem teljesedett be. Mivel a Biblia világosan és folyamatosan kijelenti, hogy Isten nem téved és nem hazudik, a legvalószínűbb magyarázat erre a kérdésre az, hogy Isten nem a *szabad tudását* (előrelátását) osztotta meg Dáviddal, hanem a *köztes tudását*. Vagyis Isten azt mondta Dávidnak, hogy ha ott *maradna* a városban, akkor a lakói kétségkívül *kiadnák* őt. Dávid ezt pontosan így értette, mert el is menekült. Egy másik fontos Biblia részben Jézus megfedd bizonyos városokat, mert nem tértek meg:

Akkor azokat a városokat, amelyekben legtöbb csodája történt, feddeni kezdte, mert nem tértek meg: „Jaj neked, Korazin! Jaj neked, Bétsaida! Mert ha Tíruszban és Szidónban történtek volna azok a csodák, amelyek nálatok történtek, régen megtértek volna zsákban és hamuban! Sőt mondom nektek: Tírusznak és Szidónnak elviselhetőbb sorsa lesz az ítélet napján, mint nektek. Te is, Kapernaum, talán az égig emelkedsz? A pokolig fogsz levettetni! Mert ha Sodomában történtek volna azok a csodák, amelyek benned történtek, megmaradt volna a mai napig. Sőt mondom nektek, hogy Sodoma földjének elviselhetőbb sorsa lesz az ítélet napján, mint neked.” (Máté 11,21-24)

Ebben a szakaszban szintén úgy tűnik, hogy Jézus a *köztes tudását* használta, hogy megfeddje Bétsaida és Korazin városokat. Még sok példát lehetne felhozni, amelyek Isten *köztes tudásának* a lehetséges tényére utalnak, azonban több teológus is felhívja a figyelmet, hogy ezek az igék nem *egyértelmű* bizonyítékok ilyen nemű tudás létezésére.²⁴ Azt mindenesetre biztonsággal ki lehet mondani, hogy a molinizmus alapját képező *köztes tudás* nem ellentétes a Bibliával; sőt ezt a fogalmat számos ige alátámasztani látszik.

Konklúzió

A molinizmus több kérdést is felvet, melyekkel nincs lehetőség e cikk keretében foglalkozni, de a molinisták minden kérdésre igyekeztek hiteles választ adni. Hogy a molinizmus valóban megoldást nyújt-e az isteni gondviselés és az emberi szabad akarat problémájára, azt döntse el az olvasó. Ha nincs is meggyőző, az vitathatatlan, hogy a molinizmus, mint lehetséges teológiai rendszer, megbontja a Kálvinizmus és Arminianizmus status quo-ként emlegetett dichotómiáját, és bemutatja, hogy e két megközelítésen kívül létezhetnek más lehetséges magyarázatok is. Legalább ezért tiszteletünket fejezhetjük ki azok előtt, akik a molinista álláspontot képviselik.

Sebján-Farkas Zsolt
a BTA tanársegédje

Felhasznált irodalom

- ARMINIUS, Jacobus: *The Works of James Arminius*. Grand Rapids, Mich.: Baker Book House, 1986.
- CRAIG, William Lane: *The Only Wise God: The Compatibility of Divine Foreknowledge and Human Freedom*. Grand Rapids, Mich.: Baker Book House, 1987.
- CRAIG, William Lane: "Is 'Craig's Contentious Suggestion' Really So Implausible?," In: *Faith and Philosophy: Journal of the Society of Christian Philosophers*. 22, no. 3 (July 1, 2005), 358-361.
- FLINT, Thomas P.: *Divine Providence: The Molinist Account*. Ithaca, N.Y.: Cornell University Press, 1998.
- KEATHLEY, Kenneth: *Salvation and Sovereignty: A Molinist Approach*. Nashville, Tenn.: B&H Academic, 2010.

²⁴ MARTIN, 2010, 105; FLINT, 1998, 41.

- KOSCIUK, Christopher J.: "Human Freedom in a World Full of Providence an Ockhamist-Molinist Account of the Compatibility of Divine Foreknowledge and Creaturely Free Will." PhD, 2010.
- MACGREGOR, Kirk R., A Molinist-Anabaptist Systematic Theology (Lanham, Md.: University Press of America, 2007).
- MARTIN, Timothy John, "Significant Responsibility Amidst Robust Providence: A Defense of Reformed Molinism as a Rapprochement Between Divine Election and Metaphysical Human Freedom", 2010
- SPROUL, R. C.: *Chosen by God*. Wheaton, Ill.: Tyndale House Publishers, 1986.
- SPROUL, R. C.: *Grace Unknown: The Heart of Reformed Theology*. Grand Rapids, Mich.: Baker Books, 1997.
- VANARRAGON, Raymond J: Transworld Damnation and Craig's Contentious Suggestion. In: *Faith and Philosophy: Journal of the Society of Christian Philosophers*. 18, no. 2 (April 1, 2001), 241-260

III. ADATTÁR

1. 2019-ben beiratkozott hallgatók névsora

2019/20 Teológia – BA alapszak

Ács Virág	Haszon Attiláné
Andó Balázs	Heim Andrea Magolna
Bákonyi Lajos Sámson	Heizer Georgina Réka
Balogh Stefánia Vivien	Herczegh Sándor
Bárdos Dávid	Hoffmanné Baranya Róza
Baricsán István	Hontiné Mócsány Andrea
Békefiné Löffler Angéla	Kalocsai Andrea
Bertalan Csaba	Kelemen Magdolna
Blanár Ildikó	Kenéz Ildikó Viktória
Bóka Kamilla	Kikillai Judit
Bucsi Lajos	Kim Heung Sick
Csányi József Mihály	Kiss Boglárka
Csepregi Zita	Kocsis Gyula Norbert
Csereklye Gréta	Kompó Zsolt
Csipke Lászlóné	Koncz Péter György
Csontos Erzsébet	Konkoly Anita
Daróczi-Csuhai László	Kótabé Krisztián
Duchaj-Pór Erika	Kovács Andrea
Együd László Sándor	Kovács Judit Szilvia
Erdős Krisztián	Kovácsné Miskolczi Borbála
Esze Nikolett	Hajnalka
Fehér Lászlóné	Kovács-Zsigmond Anita
Fejes-Luczás Rita Márta	Kucsera Zoltánné
Felföldi Andrea	Lakatos István Ferencné
Fodor Jonatán	Limboczki Szabina Lilla
Gabrieli Richárd Béla	Lovas Anita Beáta
Gere Attila	Marton Márk
Gerliczki Zsolt	Marton Teofil
Gurbán Istvánné	Maszlagi Csilla
Gyarmatiné Kemenczei Ildikó	Misják Johanna
Gyergyó András György	Molnár József

Molnár Jusztina	Sör László
Nagy Alex	Stoff Erika Andrea
Nagy Ervin	Szabóné Pleskó Gyöngyi
Nagy Hajnalka	Katalin
Nagy Péter Pál	Szegedi Teréz
Németh Mihály	Szekeres Rita
Oláh Ferenc	Szelle Dávid Árpád
Oláh Szabrina	Szendrei Gabriella
Orosz László	Szép Adrienn
Paksi Judit	Szűcs Gábor Márton
Pap Judit	Taba Dorottya Lucia
Pap Márk Csaba	Thuswohl Jürgen
Pintér Zoltánné	Tóth Pálné
Rechnitzer László	Tóth-Pálóczi Éva
Rigó Zoltán	Tulbúra Eszter
Ruzsinszki Ildikó Katalin	Tulipán Barnabás
Séra Brigitta	Urbán Renáta
Seress György Zoltánné	Valentin Róbert
Sinkovics Balázs	Vári Tamás
Skarufa János Ferencné	Versegi Chunfang
Sör Katalin Éva	Walterné Csaplár Erika

2019/20 Kántor – BA alapszak

Fuchs Ágnes Linda
Kardon László, Dr.
Mészáros Illés

2019/20 Teológia – MA mesterszak

Albu Levente	Danku Péter István
Balázs André	Dóczy Ildikó
Balogh Barnabás	Farkas Attila
Bencze Csaba	Flogny Károly Lajos
Benyovszki Csaba	Friebert Tibor
Bokor Gyöngyi Andrea	Gergely Csilla
Bolla Sándor Olivér	Grósz Gabriella
Cséki Győző	Győri Gábor
Csemer István	Győri Kolos
Csertő Viktor László	Hajdúné Szepesi Mónika

Halász Petru-Pál
Honfi Dániel György, Dr.
Janovics Tamás
Kabai Ottó
Kácsor Norbert
Kiss Brigitta
Kiss Gergő Dániel
Kocsisné Porumb Mária
Kosztrub Dóra
Kovács Zoltán
Kriszt László
Lázár Timea
Magyar Bernadett Leticia
Mészáros Máté, Dr.
Mészáros Mónika Mimi

Móré Gabriella
Murányi-Kovács Róbert
Nagy Etelka
Nagy Tibor
Petró Ferenc
Petrovai Tamás
Pintér Charlotte
Pintér Gábor Sándor, Dr.
Rády Zsolt András
Sikhegyi Erika
Stelkovics Gyöngyi
Szili Barnabás, Dr.
Tamás Angéla
Varga György
Verbáné Csonka Zsuzsanna

2. *Diplomázottak névsora 2020-ban*

Teológia BA alapszak

Bakos Imre	Kiss András
Balla Gyula	Klózer László
Balla Mária	Kmetyné Bárdos Noémi
Balogh Piroska	Korsch Szilvia
Bányász-Luncz Brigitta Anna	Kósa Sándor
Bárdos László	Kota Éva
Barkóczy Tünde	Kota István
Barkóczy-Boldrin Priscilla	Kovács László
Békefi Soma	Kulcsár Egon Viktor
Bernhardt Pál	Lajos Livia
Bócsa Roland	László Olivér
Bókkon Andrea	László Vita
Bozsóki Bence	Lovász Beatrix
Busz Éva Krisztina	Mack Ádám Hubertusz, dr.
Cseh Anikó	Nagy Andrea
Dávidné Szeder Mária	Nagy Tatjana
Duka Attila	Novák János
Fekete Hajnalka	Orosz Bálint
Gábor Liliána	Orosz Gergely
Gáborné Kárpáti Betti	Orosz Tünde
Gáspár Barbara	Pásztor Attila
Gáspár Botond	Patai Brigitta
Góré-Kincs Elza Alexandra	Patkó Katalin
Gönczy Melinda	Pósch Ferencné
Grajzel Kornél	Ruzsinszki Ildikó
Háger Krisztián	Sautekné Cseh Ildikó
Hasznos Csilla	Sebesi-Kiss Róbert
Hegedüs Márta	Selmeczi Nimród
Holovacskó Ibolya	Séra Hajnalka
Horváth Martin	Simon Anett
Illisz Luca	Simonné Kozma Katalin
Juhász Ferenc	Slarku Katalin
Jurecska Klára	Süveges-Németh Mirjám
Kereskedő Emőke	Szabó Emese Ildikó

Szabó Richárd
Szabóné Pokrovenszki Rita
Szászi László
Szemánszki Renáta
Szkáza Éva
Szkáza Levente
Szpiszárné Laczkovich Éva
Szuhányi Boglárka
Tellerné Tóth A. Valéria

Thuswohl Jürgen
Tornyiné Tarcsi Tünde Éva
Tóth Katalin
Tóth Mária
Tóth Sándor
Túróci Erika
Varga Katalin
Zupkó Anita
Zsolt Tamás

Kántor BA alapszak

Koncsárd Balázs

Teológia MA mesterszak

Oláh Zoltán
Andrásik Éva
Benkő Judit
Csáki Dorottya
Csanádi Viktor Holló
Cserés Attila Barnabás
Dányi Lajos
Egri Gábor
Hegedüs János András
Juhász Eszter
Kántor Dorottya
Kiss-Rónyai Anita Ildikó

Klucsik Péter
Papp Tünde
Rády Zsolt
Sipos Tábita
Staller Tamás Tibor
Szegedi Balázs
Szilágyiné Bodnár Erzsébet
Tóthfalussy Nóra
Varga László
Zsigmond István
Zsigmond Istvánné

3. Kitüntetésben, jutalomban részesült hallgatók

Kitűnő szakdolgozat:

Barkóczi-Boldrin Priscilla
Csáki Dorottya
Grajzel Kornél
Kota Éva
Nagy Andrea
Simon Anett
Szegedi Balázs
Szkáza Levente
Szuhányi Boglárka
Thuswohl Jürgen
Tóth Sándor
Varga László

Kitűnő államvizsga:

Andrásik Éva
Busz Éva Krisztina
Gáspár Barbara
Háger Krisztián
Kereskedő Emőke
Simon Anett

Kitűnő diploma:

Andrásik Éva
Balla Gyula
Balla Mária

Barkóczi-Boldrin Priscilla
Bernhardt Pál
Bókkon Andrea
Bozsóki Bence
Csanádi Viktor Holló
Cseh Anikó
Gáspár Botond Attila
Háger Krisztián
Horváth Martin
Kántor Dorottya, Dr.
Kiss-Rónyai Anita Ildikó
Kota István
László Vita
Nagy Tatjana
Orosz Tünde
Selmeczi Nimród
Simon Anett
Szabóné Pokrovenszki Rita
Szemánszki Renáta
Szilágyiné Bodnár Erzsébet
Szkáza Éva
Szuhányi Boglárka
Thuswohl Jürgen
Tóth Sándor
Tóthfalussy Nóra
Varga László

4. Oktatók és munkatársak a 2019/20-as tanévben

Vezetők:

Prof. Dr. Almási Tibor	rektor
Dr. Almási Kornél Zsolt	általános rektorhelyettes
Bereczki Lajos	kapcsolatokért felelős rektorhelyettes
Dr. Szabó Zoltán	gazdasági főigazgató
Balla Péter	megbízott gazdasági igazgató
László Gábor	főtitkár
Dr. Urbán Gedeon	tanulmányi igazgató

Oktatók:

Prof. Dr. Almási Tibor	tanszékvezető, egyetemi tanár
Dr. Almási Kornél Zsolt	tanszékvezető, egyetemi docens
Prof. Em. Almási Mihály	egyetemi tanár
Bacsó Benjámin	tanársegéd
Balla Péter	tanársegéd
Dr. Borzási Pál Zoltán	adjunktus
Dr. Garai Zsolt	mb. tanszékvezető, főiskolai docens
Dr. Giorgiov D. Adrián	adjunktus
Dr. Hubert Szabó Emeric	adjunktus
Dr. Kis-Juhász Vilmos	adjunktus
Dr. Kovács József	docens
Dr. Kool Anne-Marie	óraadó
Katona Béla	óraadó
Koloncsák Zsolt	óraadó
László Gábor	tanszékvezető, főiskolai docens
Marton Zsolt	tanársegéd
Dr. Mészáros Kálmán	tanszékvezető, főiskolai docens
Muckné Király Éva	óraadó
Nemeshegyi-H. Anna	tanársegéd
Nemeshegyi Zoltán	főiskolai docens
Pintérné Munkácsi Bea	óraadó
Serafin József	főiskolai docens
Dr. Szeder Balázs	óraadó

Tóka Ágoston	óraadó
Tóth Sándor	óraadó
Dr. Urbán Gedeon	tanszékvezető, főiskolai docens
Dr. Urbán Szabolcs	óraadó
Dr. Várady Endre	főiskolai docens
Prof. Em. Veres Sándor	tanszékvezető, egyetemi tanár

Munkatársak:

Bokros Andrea	esélyegyenlőségi koordinátor
Husztai Csabáné	személyi titkár
Husztai Csaba	kiadványszerkesztő, technikus
Kelédi Márton	tanulmányi helyettes vezető
Makra Imre Zsolt	gondnoki- és gazdasági munkatárs
Makráné Marton Debóra	gazdasági munkatárs
Molnár József	gondnok
Molnárné Novák Márta	tanulmányi előadó
Nagy-Kasza Dániel	kárpátaljai FKK koordinátor
Pfuschner Emese	könyvtáros
Szakács Imréné	gazdasági előadó
Újvári Ferenc	főiskolai lelkeszségi munkatárs
Újváriné Szabó Anikó	nyelvi-lektorátus vezető
Varró Béla Károly	portás

